

A'ALO SOU XAIXAI NOXI'A TA APOSELI Vaikala lamana

Luka tei la mukaukavu lavuku vile ilemolu lexe a'alo laixe Luka mukaukavunu. Ia lavuku ane xaixai noxi'a ta aposeli 'o ne anu Luka mukaukavunu kalumo sou musolonu a'alo noxou. No anu lavuku ane 'o ne, mii tatila no nano no anu ane a'alosi'a ta molomolo noxou Iesu mi'oxonu tatei. Nenge tamisou lexe no anu xaviinu Uleenu Tavunasi la sou muulaxune'i ta aposeli sou mia'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito. Misoko ne Ielusalemu la milai no tuatuala no xalee lia tila ne Iutaia mo ne Samalia xe milai no xalexalee lia ukalusi. (1:8) Lavuku sou xaixai noxi'a ta aposeli ne mua'aloxu tava'u lalotu mine musoko no taine'i ta Iutaia la musuku mulai muxali tatila no xalexalee lialia mukalusi. Luka umasaxa lexe uvikalane'i ta mitema lamana lexe lalotu noxou Iesu ne muxali sou utaloxolixu saxisaxila'u noxi'a ta Romu e misaxila'a uasi. Mo muvikala lexe xaixai noxi'a ta mitema e mimuxaxu tane'i noxou Iesu xe milosou maulixa'a la mimulinu Iesu ne, anu mumomomo sou vaikala noxou Lataua e musakiinu tatei noxi'a ta Isilaeli.

Lavuku ane 'o mua'aloxu xaixai noxi'a ta aposeli sou milai mia'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito mulai no aleale no xalexalee lia mose'i la xe misokou lalotu no tuatuala mose'i la. No nano no anu a'alo 'o la mivalavalanu muxali xulumuxu tatalu. (1) Vile, a'alosou Iesu mine mulivu mutelai teitexi no opo loxotolo xe lalotu ne Ielusalemu musoko no anu xaviinu Uleenu

Tavuna. (2) A'alosou xaixai musuku mulai no xalexalee lialia tila ne Pilistia. (3) Xe tatalusou, la xaixai musuku mulai muxisa'i sou luaki tila ne Meditaliani la mulai muxali ne Romu.

Mii tatila manina no nano no anu xaixai noxi'a ta aposeli ane xaixai no anu Uleenu Tavuna. No voxo sou Pentikosi la Uleenu Tavuna mune'e mu'ana'analixa'a ta molomolo noxou Iesu ne Ielusalemu. Mo musolonu sou mulosi'a xavi mo muulaxune'i xe mu'oxonu pekia'a ta temanu lalotu ilo'a ta kisokisou no anu lalotu. No anu a'alo sou xaixai noxi'a ta aposeli 'o la mua'aloxu a'alo veveveeni mose'i sou Iesu Kalisito ta aposeli mia'alo'i'a ta mitema no anu. La sou no anu xavi no anu a'alo laixe ne, la nenge temaisou lexe ta mitema tavu'alo mimuxaxu tane'i noxou Iesu, la sou lalotu muleme muxali pekia'u.

No nano no anu a'alo noxou Luka 'o, la tamaisou a'alosou xaixai noxou Paulo sou mulai mua'aloxu a'alo laixe no tuatuala leviani. No nano no anu a'alosou Paulo ne, voxo leviani la anu uvikala lexe, "nexi." No anu vaikala mautunu se ne, la ta mitema sou lavulavu mose'i mi'oxo lexe Luka male ilou Paulo mixixao no voxo leviani, la sou no anu a'alo noxou la mu'oxo lexe, "nexi."

A'alo muai no nano aloxo 'o

Iesu mulalaxine'i ta molomolo noxou sou ilai ia'alo xe mulivu mulai teitexi no opo loxotolo 1:1-26

a. Iesu ilo'a ta molomolo noxou misakii vaikala xe mupalusi'a 1:1-11

b. Lakolisou Iudasi 1:12-26

Ta molomolo noxou Iesu misoko mia'alo ne Ielusalemu 2:1-8:3

Misolonu a'alo laixe mulai ne Iutaia xe ne Samalia 8:4-12:25

- Paulo musokou xaixai noxou 13:1–28:31
- a. Paulo musokou muamua'i noxou 13:1–14:28
  - b. Ta kisokisou no anu lalotu mipita mi-vivikala ne Ielusalemu 15:1-35
  - c. Muamua'i noxou Paulo ta tameisou 15:36–18:22
  - d. Muamua'i noxou Paulo tatalusou 18:23–21:16
  - e. Misakisakinu Paulo ne Ielusalemu, la mulai ne Kaisalia xe mukalu la mulai ne Romu 21:17–28:31

Iesu Mutelai no Opo Loxotolo

¹ ✧ Eni Luka akaukavu ulai noxine Teopilo aloxo 'o, a'alo ane tei ne sou mimii latala ane Iesu musoko sou mu'oxonu, mo mulosie'ixa'a ta mitema lavulavu no anu. ² ✧ Mo mune'e mutalo no voxo ane Lataua muno'u mutelailixu teitexi no opo loxotolo. Ia tei no mine Anu utelai uao, io no anu xavi noxou Uleenu Tavuna, la Anu mupela'a ta mitema sou xaixai noxou. Ane'i e Anu musosovosi'a sou xaixai lexe ane'i i'oxonu. ³ ✧ Tei, la muxamuli navunavu tatila sou soli, xe ili'i la mumauli la. Xe no nano no anu voxo itemaxu tamei, la mupalapala'a noxi'a ta aposeli noxou ne sou mumaxa'u mo mu'oxonu mimii se'i sou ane'i ilavusou manina lexe Anu mumauli. Xe Anu movikalane'i no anu saxisaxila'u noxou Lataua kalumo. ⁴ ✧ No voxo vile ili'i no mine Iesu musoli xe mutulu la Anu ilo'a uao ixolu sou i'ani'ani o, la Anu movikalane'i pekia'u aloxo 'o, “Mamu sou nga'umesou tuala ne Ielusalemu, ia ngaxoxolu

---

✧ **1:1:** Luk 1:3 ✧ **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 ✧ **1:3:** Luk 24:36-49; Apo 10:41 ✧ **1:4:** Luk 24:49; Ioa 14:16-17; Apo 2:33

ne mo ngaxomaiou Uleenu Tavuna ane Mamilo muvicala lexe ulosinge loxo ngingi ngelomusou eni evikalangengi no anu. ⁵ ✧Ioanesi mu'ulosi'a ta mitema no anu lexa, ia maxuveeni uasi, la ngingi nga'ulo no anu Uleenu Tavuna.”

⁶ ✧Ioxe, no mine ane'i mixolu mipita, la mitali'isou Iesu aloxo 'o, “Tilasixe, loxovaa vaimomo 'o sou nini nasu'ulinexi ta Isilaeli sou talivunoxu tualasixe mo mexe tasaxila'u?”

⁷ ✧La Anu mukoline'i aloxo 'o, “Voxo sou ngalivunoxu tualasinge ne, Mamilo molu musosovosou no anu masaxa noxou, ia anu mii sou ngingi ngalavusou no anu uasi. ⁸ ✧Ia, ili'i no mine ngano'u xaviinu Uleenu Tavuna xe ulu'e uxolu noxinge, la sou ngingi ngaa'aloxu ualasilo ne Ielusalemu mo no xalee lia tila ne Iutaia mo Samalia ukalusi xe ulai uxali no xalexalee lia ukalusi.”

⁹ Anu muvicalane'i aloxo ne mukalu, la ane'i uao itutulu imamaisou sio, io Lataua muno'u mutelailixu teiteixi la tamuxala mutaluxu mole ane'i imaisou la uasi.

¹⁰ No mine ane'i uao itutulu sou iutitiou no mine mutelai, io alaxu vilesisi 'o, la ta mitema ta tamei tokolomoxa'a keakea mixali mitulu no pa'ume'a. ¹¹ ✧La ilou mivicalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sie Xalilaia, tava'u loxovaa la sou ngatulu ngamamalei utetelai no loxotolo loxo ne? Iesu e Lataua muxexeenu noxinge sou mulaixu teitexi no opo loxotolo ne, Anu ulai la ulivu une'e iouvilesisi aloxo ngingi ngetulu ngemaisou mutelai ne.”

✧ **1:5:** Mat 3:11 ✧ **1:6:** Luk 24:21 ✧ **1:7:** Mak 13:32 ✧ **1:8:** Mat 28:19; Luk 24:48 ✧ **1:11:** Mat 26:64; Luk 21:27

Mateasi Muno'u Tanixu Iudasi

¹² ✧ Iesu mutelai mukalu, la ane'i me'a no laxa'ilu vile ilemo lexe Olivu sou milivu milai ne Ielusalemu. Laxa'ilu ane ne, muxolu 'alaisi ne Ielusalemu. La umomomo sou imuamua'i sou ilai ilotu no voxo tavuna.* ¹³ ✧ No mine ane'i mi'unalai no tuala tila mukalu, la mitelai no tani kaveutuxu vile muxolu teitexi e ane'i ixoxolu no anu. Ane'i e ixoxolu ne, ualaualasi'a aloxo 'o. Vile noxi'a ane Pita, xe tameisi'a ane Ioanesi, xe tatalusi'a ane Iakovo. Xe seli noxi'a ane An-deleasi mo Pilipi mo Tomasi mo Vatolomaio mo Mataio mo Iakovo ane Alipaio 'olu mo Saimoni anu itema vile noxi'a ta mitema ane imasaxa lexe ane'i me'a isaxila'u tualasi'a, xe Iudasi e Iakovo vile la 'olu. ¹⁴ Ane'i opone'i vilesisi sou ikilaka pekia'u ulai noxou Lataua utotomu. La ta sema mose'i ilo'a Malia e Iesu nenu mo ta vimovimou mipita noxi'a kalumo sou mikilaka.

¹⁵ Ili'i no mine ane'i ta mitema sou imux-amuxaxu tane'i noxou Iesu mipita, la itiitisi'a mumomomo loxo itemaxu muxatele vile (120). La Pita mutulu no taine'i sou muvikala aloxo 'o, ¹⁶ ✧ "Ngingi ta vivilo 'o, tatei la Uleenu Tavuna muxolu noxou Deviti la Anu mu'oxonu sou mule-molu vaikala vile sou Iudasi e anu muulaxune'i ta mitema e mitetelisu Iesu. Mo vaikala muai no Lavuku Tavuna teinu ne, anu a muxali manina 'o. ¹⁷ Iudasi ne, anu itema vile e nenge nenge'a texolu mo texaxai tepita.

¹⁸ ✧ Ia ta mitema milosou lamoli loxo lakolisou 'ilixu vile masua e anu mu'oxo noxou Iesu, la sou anu mulotonu lia vile no anu. Ia ili'i, la anu

---

✧ **1:12:** Luk 24:50-53 * **1:12:** Anu umomomo loxo 1Km.

✧ **1:13:** Mat 10:2-4 ✧ **1:16:** Lex 41:9 ✧ **1:18:** Mat 27:3-8

mulapau no anu lia ane ne la opoonu mupau la tamusinu mulaalaa. ¹⁹ Anu musoli aloxo ne, la ta mitema mukalusi ne Ielusalemu milomusou a'alosou la milemolu lia ane ne ualasou lexe Akeludama no anu vaikala noxi'a ne laaxu lexe lia e sialu munixisou.”

²⁰ ✧ La Pita muvikala aloxo 'o, “Mimii muxali noxou Iudasi aloxo ne, xo mikaukavunu muai no anu Lavuku sou Lexe aloxo 'o, “Tanixu uxolu vitanisi mo itema vile uxolu no anu mamu.’

Xe no anu vaikala vile la, la muvikala aloxo 'o, ‘Itema vile uno'u tanixu no anu xaixai sou uulaxunu ane ne o.’

²¹ Anu aloxo ne, la sou nenge tasosovosou itema vile no nixi noxinge e nenge nenge'a Tila Iesu texoxolu mutotomu, ²² ✧ musoko no mine Ioanesi mu'ulosou mo mune'e mutalo no mine Lataua muno'u Iesu mo mu'umesinge mulai teit-eixi. Itema ane ne sou nenge nenge'a taa'aloxu a'alosou soli mo tulu noxou Iesu.”

²³ Pita muvikala aloxo ne mukalu, la ane'i mileme'a ta mitema ta tamei sou iua'uli sou vile uno'u tanixu Iudasi. Vile ualasou lexe Iosepu e ilemo lexe Valusavasi mo ualasou vile la lexe Iusuto, xe tameisou ualasou lexe Mateasi. ²⁴ Mukalu, la ane'i mixolu sou mikilaka aloxo 'o, “Tilasixe, nini nelavusou xavutalamexi mukalusi, la sou nini nalosiexixu itema 'ena'ei noxi'a ane'i tamei 'o ²⁵ sou uxali aposeli noxou Iesu mo uno'u tanixu Iudasi. Xo anu mu'umesou xaixai noxou mulai no tualasou sou uno'u navunavu no anu 'ilixo ane anu mu'oxonu.” ²⁶ Ioxe, ane'i miavuti, la mi'oxonu vila'i vile sou lexe isosovosou vile

---

✧ **1:20:** Lex 69:25; 109:8 ✧ **1:22:** Mak 1:9; 16:19; Ioa 15:27

noxia ilou. La sosovo noxia ne, mu'isalili noxou Mateasi. La sou ane'i mimuxaxu loxo anu vile noxia ane'i ta aposeli noxou Iesu mavulovexa mo mulu'e no lia vile.

2

Uleenu Tavuna Mulu'e

¹ ✧ No anu voxo e ilemolu lexe Pentikosi* muxali, la ane'i muka-lusi ne mipita no tani vile.

² Xe alaxu vilesisi 'o, la milomusou mii vile luluxu loxo atume toxoxa'a molu no opo loxotolo mulu'e mu'ana'ana no tani e ane'i mixolu no anu ne. ³ ✧ Xe mimalei loxo 'o, la mimaisou mii vile loxo navu lamixu loxo itema levexu mulapau mulu'e muxolu no kisi'a momoxa'a ta mitema ne mukalusi. ⁴ La ane'i mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna mole ta mitema mukalusi ne misoko sou mivikala no anu vaivaikala iouiou. Xo Uleenu Tavuna muxolu noxia, la sou ane'i mimomomo sou mi'oxo aloxo ne.

⁵ Ioxe, no voxo ane ne la ta Iutaia e ilavusou itaxaanu Lataua me'a no tuatuala mukalusi no lia 'o ne, mine'e mipita ne Ielusalemu. ⁶ Xe ane'i milomusou mii e luluxu ne, la ta mitema tavu'alo mukalusi mine'e mipita. Xo milomusou vaivaikalai'a vilevilesi noxia no mine ta mitema ne milelemolu no anaxa'a mu'isalili, la ane'i tane'i lili manina. ⁷ Ane'i mikuluke manina, la sou mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Ane'i ta mitema ane ane'i ivivikala 'o ne, ane'i sie Xalilaia mukalusi. ⁸ Ia loxovaa, la sou nenge ta mitema ukalusi 'o telomusou vaivaikalamenge mu'isalili

---

✧ **2:1:** Liv 23:15-21; Lap 16:9-11 * **2:1:** Naitisou Ualauala laalaaxu no anu La' ilali sou Pentikosi. ✧ **2:3:** Mat 3:11

ane'i ilelemolu 'o? ⁹ Nenge ta Palutoi mo ta Medoi mo ta Elamitai mo ne Mesopotamia mo ne Iutaia mo ne Kapadokia mo ne Pontasi mo ne Asia ¹⁰ mo ne Pulixia mo ne Pamfulia mo ne Aixiputo mo no xalee lia se'i no nano ne Livia e muxolu 'al'ai ne Kilene mo ane'i ane mixixaoxao me'a ne Romu, ¹¹ ia mose'i ane'i ane ta Iutaia xe mose'i ane'i ta mitema e imulimulinu lalotu noxi'a ta Iutaia, mo nenge ta Kureta ilo'a ta Alavia telomusi'a ane'i mia'aloxu xaixai toxoxa'a noxou Lataua no anu vaivaikalamenge mu'isalili.” ¹² Ane'i milomusi'a aloxo ne, la mose'i mikuluke mo tane'i lili no anu, la sou ane'i mivikalane'i ngatongato'o lexe, “Mii ane muxali vaimomo 'o, anu mii ma'ia manina?” ¹³ Xe mose'i miavuti, la mimolo-vila'isi'a la mivikala aloxo 'o, “Ane'i miixeu uaini tapiena musuku, la sou mixovulaulau aloxo ne.”

Pita Mua'alo

¹⁴ Ane'i mivikala aloxo ne, la sou Pita ilo'a ane'i mavulovexa mo mulu'e no lia vile mitulu sou anu muvikaala toxoxa'a mulai noxi'a ta mitema tavu'alo ne aloxo 'o, “Ngingi ta menexilo ta Iutaia mo ngingi ta mitema tavu'alo ane ngexolu no nano ne Ielusalemu 'o, ngingi ngamulaxu sangalinge laixe mo ngalomsou mii e eni alemolu noxinge 'o. ¹⁵ Ngingi ngevikala lexe ane'i ta mitema 'o miixeu lexa uaini tapiena musuku, la sou mixovulaulau 'o? Uasi manina. Anu a uao aso iou ta'uve mo muxatele tami'a no kakau 'osi! ¹⁶ Ia eni avikalangengi lexe mii ane muxali 'o ne, anu mii e itema sou palomatana ualasou lexe Ioeli mulemolu tatei, a muxali 'o. ¹⁷ ✧ Anu muvikaala aloxo 'o,

---

✧ 2:17: Ioe 2:28-32

'Lataua muvikalala aloxo 'o, no anu voxo kalukaluxusou, la Eni anixiu Uleenu ulu'e noxi'a ta mitema ukalusi mo ta 'ili'ili'a ukalusi sou ipalomatana.

Mo ta maulusi'a imaisou no ie'i tei mii loxo aipiepiena ane

Lataua u'oxonu ili'i xe ta aululusi'a imaisou mii ane ne no anu aipiepiena.

¹⁸ Mo no voxo ane ne, la Eni unixi'u Uleenu ulu'e noxi'a ta mulu xe ta sema sou xaixai noxilo sou ipalomatana.

¹⁹ Xe Eni amaxa'u mii sou ta mitema imaisou la tane'i lili no anu teitexi no opo loxotolo xe sosovo iouiou no anu lia 'o loxo sialuxa'a ta mitema unixi no anu 'oto'oto mo navu xe umuumu utomu tuatuala ukalusi.

²⁰ Xe aso ne, uxali isivoxo mo so'io ne uxali lauoinu loxo sialu tei io, ka sou voxo tatila noxou Tila e lamanaxu ane tu'utu'umaxu musuku mo ta mitema imama'u no anu ne, uxali.

²¹ Ia 'ei ane ukilaka no anu Tila ualasou, la Lataua upamaulinu.'

²² Ngingi ta mitema sie Isilaeli, ngalomusou vaikalala ane eni elemolu 'o. Lataua mupelemasax-anu Iesu sie Naseleti ne sou mu'oxonu xaixai tatila ane ngemaisou la tangengililiou mo sosovo iouiou no nixi noxinge aloxo ne la sou ngingi ngelavusou lexe Lataua molu mu'oxonu mii ane ne noxou Iesu. ²³ Lataua mu'italonu itema ane ne no avonge, la ngingi ngongi'a ta mitema ta masua ngelilixu mo ngevau musoli no ovu valautu. Mii

ane muxali noxou ne, Lataua mumulinu xavutala noxou ane Anu molu muxavutala sou lexe u'oxonu mo mulavusou tei. ²⁴ Ia Lataua mutulusou no anu soli mo muxexeenu navunavu sou soli noxou, xo anu ne soli umomomo sou utetelisou uasi. ²⁵ ✧ Aloxo ne, la sou Deviti movikalasou aloxo 'o,

‘Eni† amaisou Tila uxolu 'alai utotomu noxilo.

Xo Anu muxolu no avolo tema,

la sou mii vile u'oxoleli a'ume mo a'olo'olo uasi.

²⁶ Aloxo ne, la sou opoleli laixe mo a'osa ulai noxou Tila.

Xe eni axolu la aloopala no anu mii ane laixe.

²⁷ xo nini namomomo sou ieni uvaxa'ilosi sou alai no lulusi'a ta mitema ane misoisoli uasi

mo nini umomomo sou ieni uvaxa'u itema ane nini nesoovosou

lexe nini na'anini ne u'ui no lulu uasi.

²⁸ Ia nini nelosielixu vote'i sou mauili mo nini na'ana'ananixilo no anu 'osa no ieni.'

²⁹ ✧ Ta vivilo, eni emomomo sou avikalangengi maninasou lexe 'ilusununenge Deviti ne musoli mo mi'asixu, ia lousou ne muxolu tatei mo, mo mune'e muxali vaimomo 'o. ³⁰ ✧ Ia Deviti ne, itema sou palomatana, la sou anu mulavusou lexe Lataua musakiinu vaikala noxou lexe manina teitexi sou usovosou 'ilusunu vile uno'u tanixu mo uxali tatananu tuala. ³¹ ✧ Xe mumaisou mii ane sou uxali ili'i, la anu mutokalasou soli mo tulu noxou Kalisito lexe Lataua umalanixu

---

✧ **2:25:** Lex 16:8-11 † **2:25:** Pita mulemolu lexe “eni” ane Iesu mulemolu. ✧ **2:29:** 1Ta 2:10 ✧ **2:30:** 2Sa 7:12; Lex 89:3-4; 132:11 ✧ **2:31:** Lex 16:10

ulai no lulusi'a ta mitema ane misoisoli uasi mo umalanixu vasimolu uai u'ui no lulu uasi. ³² Lataua mutulusou Iesu ne mo mumauli, la sou nexi latala mukalusi temaisou mii ane ne muxali manina. ³³ ✧ Anu mutulu, la mutelai teitexi mo muxolu noxou Lataua no avolu tema. La Momu mulosou Uleenu Tavuna ane Anu musakii vaikalasou lexe ulosou. Mulosou mukalu, la sou anu Iesu munixiu mulu'e noxixe la sou ane vaimomo 'o ngingi ngemaisou mo ngelomusou ne. ³⁴ ✧ Deviti ne utelai no opo loxotolo uasi, ia anu movikalasi lexe, 'Tila movikalanu Tila noxilo aloxo 'o.

³⁵ Navaisa'ileli no avolo tema ulai utalo no anu voxo ane sou eni amulaxa'a ta uluameni no tava'ine laaxu.'

³⁶ ✧ Anu aloxo ne, la sou laixe lexe nenge ta Isilaeli ukalusi ne talavusou manina lexe Iesu e Lataua musosovosou lexe Anu Tila mo Kalisito ane, Anu ane ngingi ngelilixu no anu ovu valautu."

³⁷ Pita mua'alo aloxo ne mukalu xe ta mitema milomusou, la tane'i ialuxu manina. La sou ane'i mitali'isou Pita ilo'a ta aposeli mose'i ne aloxo 'o, "Ta vivixe, nexi ta'oxonu mii ma'ia?"

³⁸ Xe Pita muavuti la mukolinu tali'i noxi'a ne aloxo 'o, "Ngingi vilevilesi ngaxiu opongengi mo nga'ulo no anu ualasou Iesu Kalisito, mo sou Lataua ululusou susu noxinge, la ulosinge Uleenu Tavuna. ³⁹ ✧ Mii ane ne, Lataua musakiinu vaikalasou lexe ulosinge ngongi'a ta 'ili'ilinge mo ta mitema ukalusi ane'i ane ixolu va'axu. Xo Tila Lataua noxinge u'avalila ine'e noxou."

✧ **2:33:** Apo 5:32; 7:55-56 ✧ **2:34:** Lex 110:1 ✧ **2:36:** Apo 5:30-31 ✧ **2:39:** Ais 57:19

⁴⁰ Pita mupeletotosi'a pekia'u no anu vaikala piena mose'i la aloxo 'o, "Nga'umengengi noxi'a ta mitema ane 'ilixone'i masumasua manina vaimomo 'o." ⁴¹ ✧ No voxo ane ne, la ane'i ane mino'u vaikala noxou la sou mi'ulo ne, itiitisi'a muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa mo itemaxu mavulovexa ta'uve (3,000) mutelo no anu ititisi'a ane'i ane mimulinu Iesu tei.

Ta Mitema Mixolu Oponē'i Vilesisi

⁴² ✧ Ioxe, ane'i mixolu la ane'i xavine'i sou milomusou vaivaikala noxi'a ta aposeli noxou Iesu mo ipitapita utotomu sou ise'inu veleti sou i'ou xe ikikilaka ulai noxou Lataua. ⁴³ La ane'i tapiena vilevilesi ne, mimama'u xo imaxa'a lexe ane'i noxou Iesu ta aposeli noxou Iesu mi'oxonu mii ane ta mitema imaisou la tane'i liliou mo sosovo iouiou. ⁴⁴ ✧ Xe ane'i latala ane imuxamuxaxu tane'i noxou Iesu ne oponē'i vilesisi la iveluvēlu mimii noxi'a ngatongato'o. ⁴⁵ Mose'i noxi'a mi'italonu lialiaxa'a mo mi'ami'a sou ta mitema ilotonu xe ino'u lamolisou, la ilosi'a ta mitema ane'i ane i'a mimii uasi. ⁴⁶ No voxovoxo utotomu ne, ane'i i'osa'osa sou ipitapita no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, mo ise'ise'i veleti no taataasi'a vilevilesi mo i'ani ipita no anu opo manina. ⁴⁷ ✧ Mo i'itinu Lataua ualasou mo ta mitema ukalusi oponē'i u'osasi'a kalumo. Xe Tila musukunu itiitisi'a ane'i ane Lataua upa-mauline'i utetelo no voxovoxo.

✧ **2:41:** Apo 2:47; 4:4   ✧ **2:42:** Apo 20:7   ✧ **2:44:** Apo 4:32-35

✧ **2:47:** Apo 6:7; 11:21

3

Pita Mupamaulinu Itema Vile Tavatava'u Musoisoli

¹ Ioxe, no voxo vile no aso iou tatalu no 'olo'olovoxo, la Pita ilou Ioanesi mimuamua'i milai sou lexe ikilaka ulai noxou Lataua no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua loxo ane'i ilavusou i'oxo'oxonu. ² La ta mitema mitavulenu itema vile ne tava'u musoisoli lumamo no mine nenu mivo'onu mo. No voxo utotomu ne, ane'i ilavusou itavulenu itema ane ne sou ine'enu i'italonu no anu aitengaxu taasou lalotu tatila noxou Lataua vile ilemo lexe, "Aitenga Lailaixe" sou ulingalingau mimii noxi'a ta mitema ane i'una no nano no taasou lalotu tatila ane ne. ³ Anu muxolu xe mumaisi'a Pita ilou Ioanesi no mine sou lexe ilou i'una, la mulinga lamoli noxi'a ilou. ⁴ ✧Ia ane'i ilou mimatakisou itema ne. Xe Pita muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Nini ieni une'e mo namaisixe." ⁵ Xe itema ne muavuti la mumatakisi'a ilou, xo muloopala lexe ane'i ilou ilosou mii vile loxo lamoli.

⁶ ✧Ia Pita muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Eni xeni lamoli uasi. Ia mii ma'ia ane eni atetelisou 'o nesi a, eni emasaxa sou alosine. No anu xavi no ualasu Iesu Kalisito sie Nasaleti, la eni avikalane'i lexe natulu mo namuamua'i." ⁷ Muvikalanu aloxo ne mukalu, la sou anu mutetelisou avolu tema, io musu'ulinu sou mutulusou. Xe alaxu vilesisi 'o, la tavatava'u ilou tava'u vo'uvo'uxu e musoisoli ne, muxali pekia'u. ⁸ La sou anu mupisikei sou mutulu xe mumuamua'i sou mumuline'i ilou mi'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Anu mumuamua'i, la

---

✧ 3:4: Apo 14:9 ✧ 3:6: Apo 4:10; 16:18

muili'eli'e xe mu'iti'itinu Lataua ualasou. ⁹ Xe ta mitema latala ne, mimaisou no mine mu-muamua'i xe u'iti'itinu Lataua ualasou ne, ¹⁰ la ane'i mitongonusi lexe anu itema e muxoxolu sou mulingalinga no aitengaxu taasou lalotu tatila noxou Lataua vile e ilemo lexe, “Aitenga Lailaixe” ne, anu ane. Ane'i mimaisou mii ane ne muxali noxou ne, la ane'i mixavutala piena xe mikuluke manina no anu.

Pita Mua'alo Noxi'a ta Mitema La

¹¹ No mine itema sou lingalinga ne uvaitaone'i Pita ilou Ioanesi, la ta mitema latala ane mimaisou la mikuluke ne, miiaveiave mine'e noxi'a no tani tila noxou Lataua pa'umolu ilemo lexe, “Matavala noxou Solomoni.” ¹² Xe Pita mu-maisi'a aloxo ne, la anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sie Isilaeli, loxovaa ane ngingi ngekuluke no anu mii ane muxali 'o? Mo loxovaa ane ngingi ngamatakisixe noxou 'o? Male, ngingi ngexavutala lexe nexi noxou mexi xavi tatila mo temulimulinu 'ili'ilixu ane Lataua mumasaxau, la sou nexi tepamaulinu itema 'o la anu a umuamua'i 'o? Uasi. ¹³ ✧Ia avikalangengi aloxo 'o. Lataua noxi'a Avalaamu ilou Aisaki mo Iakovo mo noxi'a ta 'ilu'ilusinenge ne, Anu mu'itinu itema sou xaixai noxou vitanisi e Iesu ne. Ngingi nge'italonu no avo'a ta mitema sou lexe ivau usoli la Pilato mumasaxa lexe ululusou, la ngingi ngexiu tumalingeu no iou. ¹⁴ Ngingi ngexiu tumalingeu itema ane mu'italonu maulixu noxou Lataua mo mu'oxonu 'ili'ilixu muisalili mukalusi, ia ngelinga noxou Pilato lexe anu ululusou itema ane muvau itema

✧ **3:13:** Mul 3:6, 15; Luk 23:13-25; Apo 2:23

usoli ne une'e noxinge. ¹⁵ Ngingi ngevau itema ane sou ulosinge mauli ne musoli. Ia Lataua mutulusou no anu soli xe nexi noxou temaisou mii ane ne, la nexi taa'alomengi no anu. ¹⁶ Nexi noxou Ioanesi temulaxu tanexi no anu xavi no ualasu Iesu, la sou itema ane ngingi ngemaisou mo ngelavusou ne anu muxali laixe aloxo ngingi ngemaisou. Iesu molu muavutinoxu tanexi sou temuxaxu noxou, la sou itema 'o mumauli.

¹⁷ ✧Ioxe, ta vivilo. Eni elavu lexe ngingi ngongi'a ta tatilasinge ngalavusou Iesu laixe uasi, la sou ngingi nge'oxonu 'ilixu ane ne noxou. ¹⁸ Ia Lataua mutotokalasou noxi'a ta mitema sou palomatana tatei mo lexe Kalisito ne uno'u navunavu. La sou mii ma'ia ane Anu mutotokalasou ne muxali manina loxo ngingi nge'oxonu 'ilixu masua noxou. ¹⁹ ✧La sou ngingi ngaxiu opongengi mo ngalivu ngalai noxou Lataua, mo sou Anu ululusou susu noxinge. ²⁰ Lexe ngingi nga'oxo aloxo ne, la Tila ulosinge voxo sou ma'ila mo ngano'u xavi la upalusou Kalisito ane Anu musosovosou singe une'e. Itema ane ne, Anu Iesu. ²¹ Anu uxolu teitexi no opo loxotolo ne ulai utalo no voxo ane Lataua u'oxonu mimii ukalusi uxali alavua loxo Anu musakii vaikalasou tatei noxi'a ta mitema sou palomatana noxou. ²² ✧Xo tatei, la Mosesi muvikala aloxo 'o, 'Tila anu Lataua noxinge usosovosou itema sou palomatana vile taingengi ne la aloxo Anu musosovosilo. Ngingi ngalomuxu vaivaikalau ukalusi. ²³ Ia 'ena'ei ane umasaxa sou ulomuxu vaikalau uasi, la Lataua uxexeenu noxi'a ta mitema noxou mo ukalusou

---

✧ **3:17:** Luk 23:34; 1Ti 1:13   ✧ **3:19:** Apo 2:38   ✧ **3:22:** Lap 18:15, 18-19

maulixu.’

²⁴ Manina musuku lexe ta mitema sou palomatana ukalusi musoko noxou Samueli mune'e ne mitotokalasou voxovoxo 'o ne alaxu tavu'alo mukalu. ²⁵ ✧ Ngingi ne, ta 'ilu'ilusuneni ta mitema sou palomatana ilo'a ta mitema ane Lataua musakii vaikala tei noxi'a. La Lataua muvikananu Avalaamu aloxo 'o, 'Noxou 'ilusuneni vile, la eni aalusi'a ta mitema ukalusi no lialia 'o.' ²⁶ ✧ Ioxe, la sou Lataua musosovosou itema sou xaixai noxou vitanisi sou mupalusou mune'e noxinge tei sou lexe ualusinge mo usu'ulingengi vilevilesi sou ngaxiu tumalingeu 'ili'ilixo masumasua noxinge.”

4

Pita Ilou Ioanesi Mitulu no Anu Vaivaikala Noxi'a ta Iutaia

¹ Ane'i Pita ilou Ioanesi uao ivivikala noxi'a ta mitema sio, la ta aili'i ilo'a ta Sadokaio mo tila noxi'a ta mitema sou isaxila'u taasou lalotu tatila noxou Lataua mixali ne'e. ² Xe ane'i la'iaxa'a manina xo ane'i ilou ilosie'ixa'a ta mitema mo ia'aloxu tulu noxou Iesu mo ivikala lexe ane'i ane isoisoli ne ane'i kalumo itulu. ³ La ane'i mitetelisi'a ilou, sou mimulaxa'a no taasou navu-navu xo 'olovoxo mukalu. Ane'i mixolu no nano ne 'olovoxo vile lololi. ⁴ ✧ Ia ane'i tapiena ane milomusou vaivaikala noxi'a ilou ne mimulaxu tane'i noxou Iesu. La sou itiitisi'a ta mulu musuku mutelo loxo 5,000.

⁵ 'Olovoxo mukalu xe kakau, la ane'i ane ta Iutaia isaxila'a ta mitema ilo'a ta tatila sou tuala mo ta mitema sou lapuloto mipita ne Ielusalemu.

✧ 3:25: Tav 22:18 ✧ 3:26: Apo 13:46 ✧ 4:4: Apo 2:41

⁶ La kisi'a ta aili'i e ualasou lexe Anasi ilo'a ta tema taasou ualasi'a lexe Kaiapasi mo Ioanesi mo Alekisasi'a mose'i noxi'a mipita kalumo.

⁷ La mitulusi'a Pita ilou Ioanesi no talaxa'a sou mitali'isi'a ilou aloxo 'o, “No anu xavi anevaa ane ngingi ngongou ngepamaulinu itema 'o no anu? Mo 'ena'ei mupelemasaxangengi sou nge'oxo loxo ne?”

⁸ Xe Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxou Pita, la mukoline'i aloxo 'o, “Ngingi sou ngasaxila'a ta mitema mo ngingi ta tatila sou tuala!

⁹ Lexe ngingi nge'avalixe sou ngatali'isixe noxou vaimomo 'o sou 'ilixo laixe ane nexi noxou temaxa'u mulai noxou itema e tava'u musoisoli mo ngingi ngetali'isixe lexe anu mumauli a loxovaa, ¹⁰ ✧la ngingi mo ta mitema sie Isilaeli ukalusi ne ngalavusou mii ano 'o. Nexi tavikalangengi lexe itema ane ututulu no iengi 'o ne, anu mumauli no anu xavi noxou Iesu Kalisito sie Naseletisi ane ngingi ngevau musoli no anu ovu valautu ia Lataua mutulusou no anu soli.

¹¹ ✧Lavuku Tavuna teinu movikalasou Iesu anu aloxo 'o, ‘Anu lavo'o e ngingi ta mitema sou ngatulusou tani ngexexeenu musua, ia anu muxali lavo'o vile laixe manina sou utetelisu tani.’

¹² ✧Nenge tamomomo sou taxalisou mauli noxou itema vile la uasi. Xo Lataua ulosinge uala vile la no lia 'o sou nenge tano'u mauli no anu uasi.”

¹³ Ane'i mimaisi'a ilou lexe ane'i i'ume'a uasi xe ane'i milavusi'a ilou lexe ane'i ta mitema vitanisi mo i'a lavulavu uasi, la ane'i mikuluke manina ia mitongone'i lexe ane'i mixolu noxou Iesu tei. ¹⁴ Ia tava'u lexe ane'i mimaisou itema

ane ilou mipamaulinu ne a ututulu no pa'ume'a ilou, la ane'i i'a vaikala vile sou ilemolu la uasi. ¹⁵ La sou ane'i ta mitema ne mivikalane'i ilou lexe ixexee mo ilai va'axu. Ane'i mixexene'i milai mukalu, io ane'i mixolu sou mivivikalane'i mo mitalitali'isi'a ngatongato'o aloxo 'o, ¹⁶ “Nenge ta'oxonu mii ma'ia noxi'a ta mitema tamei 'o? Xo ta mitema latala e ixoxolu ne Ielusalemu 'o ne, milavusou sosovo tatila ane ane'i ilou mi'oxonu mo umomomo sou nenge tasingisou uasi. ¹⁷ Ia nenge tavikalane'i ilou pekia'u lexe mamu sou ilou ia'aloxu Iesu ualasou ne la. Aloxo ne, la sou nenge tataluxu vote'isou a'alo ne mo mamu sou usuku ulai noxi'a ta mitema mose'i la.”

¹⁸ ✧Mivivikala mukalu, la sou mi'avali'a ilou milivu mi'una la, sou mivikalane'i ilou pekia'u lexe mamu sou ane'i ivivikala mo ilosie'ixa'a ta mitema no anu xavi no 'a ualasou Iesu. ¹⁹ ✧Ia Pita ilou Ioanesi mikoline'i aloxo 'o, “Ngingi menge ngaxavutala laixe lexe anu laixe no iou Lataua sou nexi talomuxu vaikalamengi? Uasi, nexi talomuxu vaikalau Lataua? ²⁰ Xo nexi umomomo sou tatomunu ananexe no anu mii ma'ia ane nexi temaisou mo telomusou ne uasi.”

²¹ Mukalu, la ane'i mivikala pekia'u mose'i la noxi'a ilou, io sou mimalanixi'a ilou milai. Ane'i imomomo sou ixalisou vote'i vile la sou ilosi'a ilou navunavu no anu uasi, xo ta mitema latala mukalusi ne mi'iti'itinu Lataua ualasou sou mii ane ane'i ilou mi'oxonu ne. ²² Itema ane ane'i ilou mimaxa'u sosovo sou mipamaulinu ne, tauu 'iexu muuaulixu tauu ie itemaxu tamei.

Ane'i Milinga Noxou Lataua

23 Ane'i mimalanixi'a Pita ilou Ioanesi mukalu, la sou ane'i ilou miliyu milai noxi'a ta menexi'a sou mia'aloxu vaivaikala latala e ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta tatila sou tuala milemolu. 24 ✧Xe ane'i milomusou mukalu, la ane'i mipita sou milinga mulai noxou Lataua aloxo 'o, "Tila, nini nekoinu mimii tavu'alo mukalusi ane muxolu teitexi no loxotolo mo no lialia 'o xe no luaki kalumo. 25 ✧Xe nini nevikala noxou itema sou xaixai noxine Deviti, 'ilusunexi tatei no anu Uleenu Tavuna, la anu muvikala lexe,

'Tava'u loxovaa, la sou ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne la'iaxa'a musuku mo ane'i misakiinu vaikala sou lexe i'oto noxou Tila ia vaikala noxi'a ne vitanisi 'o?

26 Mo ta tatananu tuatuala ilo'a ta tatila sou isaxila'a ta mitema milalaxii mo mipita sou lexe i'oto noxi'a Tila ilou Kalisito noxou.'

27 ✧Vaivaikala ane ne, manina musuku. Xo Elodesi ilou Pontio Pilato ilo'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mo ta Isilaeli no tuala tila ane 'o mipita sou mi'oto noxou itema malemalenga e Lataua na'u sou xaixai noxine vitanisi, ualasou lexe Iesu e nini nesosovosou. 28 ✧La ane'i mi'oxo mii ane ne aloxo nini nesakiinu xavutalamenti tatei mo nemasaxa lexe na'oxonu no 'a xavineni mo uxali. 29 ✧Aloxo ne, la sou Tila nini naxavutala no anu 'ili'ilixi noxi'a ane ane'i i'oxonu sou nexi ta'ume no anu mo na'oxo pekia'inge nexi ta mitema sou xaixai noxine, mo sou nexi taa'aloxu vaikalamenti ia ta'ume uasi. 30 Mo nini nalosixe xavi sou nexi tapamauline'i ta mitema no anu

✧ 4:24: Mul 20:11; Nee 9:6; Lex 146:6 ✧ 4:25: Lex 2:1-2

✧ 4:27: Mat 27:1-2; Luk 23:7-11; Apo 3:13 ✧ 4:28: Apo 2:23

✧ 4:29: Ep 6:19

pipienaxa'a mo nexi ta'oxonu sosovo iouiou ilou mii ane ta mitema imaisou la tane'i liliou no 'a ualasu Iesu, Anu itema malemalenga sou xaixai noxine.”

³¹ Ane'i milinga aloxo ne mukalu, la tani ane ane'i mixolu mipita no anu ne, mukunikuni. Tani mukunikuni, la ane'i mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna, la sou ane'i mia'aloxu vaikala noxou Lataua, ia i'ume uasi.

Ta Mitema Noxou Lataua Misu'uline'i Ngatongato'o

³² ✧La sou ta mitema tavu'alo ne, mimulaxu tane'i noxou Iesu, mo oponi'i ilou xavutalai'a ne muxali vilesisi. La vile noxi'a uvikala lexe mimii noxou ne anu anusisi na'u uasi. Ia ane'i ivelunu mimii'a ne noxi'a ngatongato'o. ³³ Xe ta aposeli ne, ane'i misolonu sou mia'alo xavine'i no anu soli mo tulu noxou Tila Iesu, la Lataua mualusi'a ane'i mukalusi mu'oki manina. ³⁴ ✧Itoma vile loxo xou la'ilali mo lavuluti uasi uxolu no taiine'i ne uasi. Xo ane'i ane xa'a lia mo si'a tanitani mi'italonu sou ta mitema ilotonu une'e noxi'a, la ane'i mitavulenu lamoli ³⁵ mo milaixu mimulaxu no talaxa'a ta aposeli sou mivelunu noxi'a ta mitema ane'i ane loxo xa'a la'ilali mo i'a lavuluti uasi.

³⁶ Io itema vile no anu mata noxi'a ta Levi ne ualasu lexe Iosepu sie Kipulosi. Ia ta aposeli ne, mimoxo'u ualasu vile la lexe Valunavasi laaxu lexe itema vile sou xolixoli. ³⁷ Anu xaixu vile a muxolu, la anu mu'italonu noxi'a ta mitema sou milotonu. Xe muno'u lamolisou, la mune'enu mumulaxu no talaxa'a ta aposeli.

✧ 4:32: Apo 2:44 ✧ 4:34: Apo 2:45

5

Ananiasi Ilee Semau Sapila

¹ Ioxe, itema vile ualason lexe Ananiasi muxolu no taiine'i. Ia semau ne, ualasio lexe Sapila. Ane'i kalumo mi'italonu liaxa'a vile sou ta mitema milotonu. ² ✧ Ia anu mutalumeu lamolisou lia ne pa'usou lexe anu na'u. La semau kalumo ne, milavusou aloxo ne. Ia anu mune'enu lamoli pa'usousi sou mu'italonu no talaxa'a ta aposeli.

³ ✧ La Pita mutali'isou aloxo 'o, "Ananiasi, lox-ovaa ane nini nemalanixu Satani sou musax-ila'ine, la sou nini nekalavoinu Uleenu Tavuna mo netalumeu lamolisou liaxene pa'usou sou lexe na'a nini 'o?" ⁴ Nini nelavu lexe ta mitema iloto liaxene uao, la liaxene ne nini na'aninisi. Xe ili'i no mine ta mitema milotonu mukalu xe neno'u lamolisou mukalu, la nini na'aninisi. Ia mii ma'ia mu'oxoneni, la sou ne'oxonu 'ilixo masua ane 'o? Nini ne'oxo loloxa'a ta mitema uasi, ia ne'oxo loloxu Lataua!"

⁵ Xe Ananiasi mulomusou aloxo ne, la anu mulapau mulu'esi mole musoli avile. Xe ta mitema milomusou a'alosou mii ane muxali noxou Ananiasi ne, la ane'i mukalusi mimama'u manina.

⁶ Musoli mukalu, la ta maulisi'a mine'e miluvonu yasimolu ka mitavulenu milaixu no ale sou mi'asixu.

⁷ Xe ili'i maxuveeni seville, la semau kalumo mine'e mi'una no tani ane ane'i mipita no anu ne. Ia ilavusou mii ma'ia ane muxali noxou mulue ne uasi. ⁸ La Pita mutali'isie aloxo 'o, "Navikalaleli. Lamolisou liangenge nongou mulumeni Ananiasi ne, anu ase 'osi?"

La ane mikolinu tali'i noxou aloxo 'o, "Ani, anu aloxo nesi."

⁹ La sou Pita muvikala aloxo 'o la, "Loxovaa ane ngingi nongou mulumeni ngepita xavutalamengi sou ngetovo Uleenu Tavuna noxou Tila 'o? Namalei, ta mitema ane mi'asixu mulumeni ane'i a ixali itulu no ale no aitenga ne, mo maasi 'o la ane'i itavulene ni ilaixine no ale kalumo."

¹⁰ Pita muvikala aloxo ne mukalu, la sema ne misoli avile mole milapau milu'e no tava'u. Xe ta maulusi'a mi'una la mimaisie no mine misoli miai, la sou ane'i mitavulene milaxe no ale sou mi'asixe noxou mulue pa'umolu. ¹¹ La ta mitema mukalusi noxou Lataua mo ane'i ane milomusou a'alosi'a ilou ne, mimama'u manina.

Ta Mitema Tavu'alo Mimauli

¹² ✧ Xe ta aposeli ne, miavuti la mi'oxonu sosovo iouiou mo mii ane ta mitema imaisou la tane'i liliou no taiine'i ta mitema. Xe ane'i mukalusi ane mimulaxu tane'i noxou Iesu milavusou sou mine'e mipita no Matavala noxou Solomoni. ¹³ Ta mitema ane va'ava'axu ne mimaisi'a la mi'iti ualasi'asi, ia ine'e ipita noxi'a uasi xo ane'i mimama'u. ¹⁴ Io, ta mitema ta mulu xe ta sema tavu'alo ne mimulaxu tane'i noxou Tila mole 'iti'itisi'a ne musuku mutelai. ¹⁵ Ta mitema mimaisi'a ta aposeli mi'oxonu sosovo iouiou, la sou ta mitema mine'ene'i ane'i ane mipipiena sou misia'u luuluusi'a xe mo'emo'esi'a no vote'i pa'umolu no mine Pita umuamua'i uvaxa une'e no anu. Mo sou lexe Pita xalexu ulaisi'a se'i, la ane'i laixene'i. ¹⁶ Mo ta mitema tapiena kalumo me'a no tuatuala ane 'alai ne Ielusalemu ne mine'e. La mitavulene'i ane'i ane mipipiena

---

✧ 5:12: Apo 2:43; 14:3

ilo'a ane'i ane ta uleenu ta masumasua mi'oxo masuane'i ne, mine'ene'i la ane'i mipamuine'i mukalusi.

Ta Tatila sou Ivelunu Vaivaikala Mi'oxo Masuane'i ta Aposeli

¹⁷ Io kisi'a ta aili'i ilo'a ta menexu mukalusi ane'i ane muxolu no anu la'oluxa'a ta Sadokaio ne misangalakone'i manina, ¹⁸ la sou ane'i mitetelisi'a ta aposeli, mo mitatuxa'a no nano no taasou navunavu. ¹⁹ ✧Ia no anu 'olovoxo, la angelo noxou Tila mukisiinu aitengaxu taasou navunavu, la mulalixa'a milai no ale, io muvikalalo aloxo 'o, ²⁰ “Ngalai, ngatulu no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua, mo ngaa'alo'i'a ta mitema no anu vaivaikala sou mauli ane alavua 'o ukalusi.”

²¹ Ia no mine lamana upau 'o, la ane'i mi'una no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua loxo milomusou angelo muvikalane'i, mo misokou sou milosi'a ta mitema lavulavu. Xe no mine kisi'a ta aili'i ilo'a ta menexu mixali, la ane'i mi'avalai'a ta tatila sou itilovosou vaivaikala xe ta tatilasi'a ta Isilaeli mukalusi sou mine'e mipita, la mikalaa anaxa'ai'a ta aposeli no taasou navunavu, sou ino'a ta aposeli ine'e noxi'a. ²² Ia no mine ane'i mixali no anu taasou navunavu, la ta tatila sou xaixai noxi'a ne ixalisi'a ia ta aposeli ne ixolu uasi. La sou ane'i milivu milai sou mia'alo lexe, ²³ “Nexi temaisou taasou navunavu ne mitatusou laixe mo ta mitema sou isaxila'u ne mitulutulu no aitenga, ia no mine nexi tekisiinu aitenga, la taxalisou itema vile no nano uasi.” ²⁴ Xe no mine milomusou a'alo aloxo ne, la tila

---

✧ 5:19: Apo 12:7-10

noxi'a ta mitema sou isaxila'u taasou lalotu tatila noxou Lataua mo ta tatilasi'a ta aili'i ne tane'i lili xe mixavutala piena lexe mii ane ne muxali a loxovaa.

²⁵ La itema vile mune'e sou muvika lexe, “Ngalomu, ta mitema ane ngingi ngetatuxa'a no taasou navunavu ne ane'i a itutulu no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua mo a ilosi'a ta mitema lavulavu.” ²⁶ Aloxo ne, la tila noxi'a ta mitema sou isaxila'u taasou lalotu tatila noxou Lataua ilo'a ta tatila sou xaixai noxou milai sou mine'ene'i ta aposeli. Ia ane'i i'oxo masuane'i uasi. Xo ane'i mi'ume lexe loxo 'o io ta mitema ive'a no anu lavo'o.

²⁷ Ane'i mine'ene'i ta aposeli, la mine'e mitulusi'a no ie'i ta mitema ane ipita sou ilomusou xe ivelunu vaivaikala. La kisi'a ta aili'i mutalisi'a aloxo 'o, ²⁸ ✧ “Nexi tevikalangengi pekia'u lexe mamu sou ngalosi'a ta mitema lavulavu no anu uala ane ne. Ia ngingi ngelosi'a ta mitema mukalusi ne Ielusalemu ne lavulavu noxinge, mo ngingi nga'oxo lexe ngatelonu vaikala sou susu sou sialuxu itema ne noxixe.”

²⁹ ✧ La Pita mo ta aposeli mose'i la ne mikoline'i ta aili'i ne aloxo 'o, “Nexi temulinu vaikala noxou Lataua, ia tamulinu vaikala noxi'a ta mitema uasi. ³⁰ Lataua noxi'a ta xaixasixe mutulusou Iesu no anu soli e ngingi ngevau la ngelilinoxu no anu ovu valautu. ³¹ ✧ Io Lataua mutelaixu la muxolu no avolu tema sou muxali loxo tatananu tuala 'Olu mo mitema sou pamauli sou lexe usu-line'i ta Isilaeli sou ixiu opone'i mo Anu uxiunu tumalouu 'ilixu masumasua noxi'a. ³² La sou nexi

---

✧ **5:28:** Mat 27:25 ✧ **5:29:** Apo 4:19 ✧ **5:31:** Apo 2:33-34; Ep 1:20; Eva 2:10; 12:2

ne ta mitema sou a'alosou mimii ane ne. Mo Uleenu Tavuna kalumo ane Lataua mulosi'a ane'i ane milomuxu vaikala noxou ne Anu kalumo mitema sou a'alosou mimii ane ne.”

³³ Xe no mine ane'i milomu aloxo ne, la ane'i laiaxa'a masua mo mimasaxa lexe ive'a isoisoli. ³⁴ Ia Palisaio vile ualasou lexe Xamalieli anu itema sou lavulavu no anu lapuloto mo ta mitema mukalusi ne itoxonu. Anu muavuti mutulu no nano no anu pitapita ne la muvikala pekia'u lexe ilaixa'a ta aposeli ne no ale sevile 'o. ³⁵ Ka sou anu muvikalane'i ta mitema ane mipita ne aloxo 'o, “Ta mitema sie Isilaeli, ngaxavutala laixe no anu mii ma'ia ane ngingi ngamasaxa lexe nga'oxonu noxi'a ta mitema ane 'o. ³⁶ ✧Xo taalu se 'o, la Tiudasi muxali muvikala lexe anu itema tila. La sou ta mitema itemaxu itemaxu vile (400) mimulinu. Ia ta mitema mivau musoli, la ta mitema mukalusi ane mimulinu ne mipaxele mole xaixai noxou ne tasiauxu vitanisi. ³⁷ Xe ili'i noxou, la Iudasi ane sie Xalilaia ne mupalaa no anu voxo sou 'iti'itisi'a ta mitema, la mulapunu xavutalai'a ta mitema tavu'alo sou lexe i'oto sou ixexeenu itema sou usaxila'u lialia ne Xalilaia. Ia anu kalumo ne ta mitema mivau musoli la ane'i mukalusi ane mimulinu kalumo ne ane'i mipaxele mole milailai. ³⁸ Aloxo ne la sou, no anu mii ane vaimomo 'o ne, eni apeletotosinge lexe ngaxexesi'a ta mitema ane ne mo ngamalanixi'a ilai. Xo lexe xavutalai'a mo xaixai noxi'a ne molu noxi'a ta mitemasi la anu xaixai ne tasiau mo ukalu. ³⁹ Ia lexe anu molu noxou Lataua, la ngingi ne umomomo sou ngatalosi'a ta mitema ane ne uasi. Ia ngingi ne loxo nga'oto'otoxu Latauasi.”

✧ 5:36: Apo 21:38

40 ✧Vaivaikala noxou ne mulapunu xavutalai'a, la sou ane'i mi'avali'a ta aposeli mi'una mo mipuapuasi'a. Mukalu la ane'i mivikalane'i pekia'u lexe ia'alo no anu Iesu ualasou mamu. Io mimalanixi'a milai. 41 ✧La ta aposeli mix-exee no anu pitapita ne, io milai la mi'osa xo Lataua mulavusi'a mo muxavutala lexe ane'i imomomo sou itavulenu maela no anu ualasou Iesu. 42 Voxovoxo utotomu ne, ane'i ipitapita no taasou lalotu tatila noxou Lataua mo ta taasi'a ta mitema, ia ane'i italo uasi sou ilosi'a ta mitema lavulavu mo mia'alo a'alo laixe lexe Iesu ne Anu Kalisito.

6

Misosovosi'a ta Mitema Muxatele Tamei sou Isu'uline'i ta Mitema sou Xaixai.

1 ✧No anu voxovoxo ane ne, no mine 'iti'itisi'a ta mitema ane ane'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu muxali ta tatila, la ta Iutaia ane milavusou mivikala no anu vaikala Xiliki no taine'i ne mikalapuu mulai noxi'a ane'i ane milavusou mivikala no anu vaikala Evalaio. Xo no anu voxovoxo sou lavilelusou la'ilali, la ta sema ta vaalu noxi'a ne ino'u lavilelu umomomosi'a uasi. 2 La sou ane'i ta aposeli mavulovexa mo mulu'e no lia tamei mipitane'i ta mitema ane ane'i imuxaxu tane'i noxou Iesu mukalusi sou mivikalane'i aloxo 'o, "Anu laixe noxixe uasi sou ta'italonu xaixai sou taa'aloxu vaikala noxou Lataua io tavelunu la'ilali. 3 Io ta vivixe, ngasosovosi'a ta mitema muxatele tamei no taingengi ne e ta mitema milavusi'a lexe ane'i mi'ana'ana no anu

---

✧ 5:40: Apo 4:18 ✧ 5:41: Mat 5:10-12; 1Pi 4:13 ✧ 6:1: Apo 4:35

Uleenu Tavuna mo ane'i ta mitema sou lavulavu laixe kalumo. La sou nenge tamuxaxu xaixai ane ne ulai noxi'a sou isaxila'u. ⁴ Io nexi ta'italonu xavutalamexi no anu lakilaka mo xaixai sou taa'aloxu vaikalasi.”

⁵ Xavutala ane ne ane'i la'oluxa'a lololi ne mi'osasonu, la ane'i misosovosou Sutepano itema e muxamuxaxu tanu pekia'u mo mu'ana'ana no anu Uleenu Tavuna, xe Pilipi mo Purokorusi mo Nikanolu mo Timoni mo Parumenasi mo Nikolasi sie Antioki e umulinu lalotu noxi'a ta Iutaia. ⁶ Ane'i mitulusi'a ta mitema ane ne no ie'i ta aposeli. La ane'i mikilakasi'a mo mimulaxu avo'a teitexi noxi'a sou mialusi'a.

⁷ ✧ La sou vaikala noxou Lataua mutaasou tani. La 'iti'itisi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne Ielusalemu ne muxali tatila mupaleasi. Mo ta aili'i tavu'alo milomuxu vaikala noxou Lataua sou mimuxaxu tane'i.

Ta Iutaia Mitetelidou Sutepano

⁸ Ioxe Sutepano ne anu mu'ana'ana no anu alauna mo xavi noxou Lataua, la mu'oxonu mii ane talavusou uasi mo sosovo iouiou no taine'i ta mitema. ⁹ Ia ta mitema ta Iutaia miavuti sou mi'oto no anaxa'a mulai noxou Sutepano. Ane'i ne ta mitema sou taasou lalotu ane milemo lexe ta mitema manamana'a. Ane'i ta mitema sie Kilene mo sie Alekisandolia mo no xalee lia tila tamei ne Kilikia xe Asia kalumo. ¹⁰ ✧ Ia ane'i imomomo sou itulu mo itooxu lavulavu noxou mo Uleenu Tavuna ane anu muvika'ala no anu ne uasi.

¹¹ La sou ane'i mitalume sou miavutilixa'a ta mitema mose'i sou lexe ivikala aloxo 'o,

---

✧ **6:7:** Apo 2:41; 16:5   ✧ **6:10:** Luk 21:15

“Nexi telomusou Sutepano muvikala la mulemolu vaikala mose'i masua mulai noxou Mosesi mo noxou Lataua.”

¹² La sou ane'i miavutinoxu la'ia no opone'i ta mitema mo ta tatilasi'a mo ta mitema sou lavulavu no anu lapuloto, la ane'i mitetelidou Sutepano sou mine'e mitulusou no ie'i ta mitema ane mipita sou vaivaikala ne. ¹³ Ane'i mitulusi'a ta mitema sou a'alo kalakalavoi ne sou mivikalane'i aloxo 'o, “Itama ane 'o ne muvikala masua no anu Tani Tavuna mo no anu lapuloto noxou Mosesi. ¹⁴ Xo nexi telomusou muvikala lexe 'Iesu e sie Naseleti ne umamulonun Tani Tavuna mo uxiunu 'ili'ilixu ane Mosesi mulosinge.’”

¹⁵ La ane'i mukalusi ane mixoxolu no anu pitapita ne mimatakidou Sutepano. La ane'i mimaisou lexe iou ne muxali loxo angelo vile noxou Lataua iou.

7

Sutepano Muvikala Mulai Noxi'a ta Tatila sou Ilomusou Vaivaikala

¹ Xe kisi'a ta aili'i mutalidou aloxo 'o, “Loxovaa, vaivaikala ane mitelonu noxine 'o anu manina?” ² ✧La anu mukolinu aloxo 'o, “Ta vivilo, mo ta mamamilo. Ngalomu noxilo. Lataua e ta'itinu ualidou teitexi manina ne mupala'a noxou 'ilusunenge Avalaamu, mo no mine anu muxolu ne Mesopotamia io ulai ne Harani uao, la muvikalanu aloxo 'o, ³ ‘Natulu mo na'umesou lialixene mo ta temanu taasine, io nalai no anu lialia vile ane Eni alosienixu.’”

✧ 7:2: Tav 11:31; 12:1

4 ✨ La sou anu mulutu sou mu'umesou lialia noxi'a ta Kaludia io mulai sou muxolu ne Harani. Xe ili'i no mine Avalaamu momu musoli, mukalu, la Lataua mupalusou mune'e sou muxolu no anu lialia ane ngingi ngaxoxolu no anu 'o. 5 ✨ Ia Anu ulosou mii vile sou lexe anu na'u no anu lialia lai 'o uasi mo lialia sevile loxo tatulu no anu ne uasi. Ia Lataua musakii vaikala noxou lexe anu mo ta 'iu'ilusunu ili'i ne mulosi'a lialia ane ne loxo ane'i na'a sou ixolu no anu. Muvikala aloxo nesi io no voxo ane ne, la Avalaamu ne 'olu vile uasi. 6 ✨ La Lataua movikalanu aloxo 'o, 'Ta 'ilu'ilusuneni ne ilai la ixali loxo ta mitema vilemo no anu tuala va'axu mo ixali ta mitema sou ipalupalusi'asi mo ta mitema va'axu i'oxo masuane'i umomomo no anu tauu lele'e itemaxu itemaxu vile (400). 7 ✨ Ia Eni alosi'a ta mitema ane i'oxo masuane'i mo anu navunavu xe ili'i la ane'i ilaa ixexee no anu xalee tuala tila io ine'e ilotu noxilo no tuala ane 'o.' 8 ✨ La Lataua movikalanu Avalaamu sou lexe xooxoo ungasi'a aloxo sosovo sou mii ane Lataua musakiinu vaikalasou. Xe ili'i la Avalaamu muxalixu 'olu Aisaki, io Aisaki nenu mivo'onu mo voxo muxatele tatalu mukalu, la xooxoo mungasou. Xe ili'i, la Aisaki muxalixu 'olu Iakovo, la Iakovo muxali ta xaixasinge mavulovexa mo mulu'e no lia tamei, mami'a ane. 9 ✨ Ia xo ta xaixasinge mavulovexa mo mulu'e no lia vile ne miavuti la misangalakonu vimo'a vile ualasou lexe Iosepu, la sou misovanu mulai noxi'a ta mitema sou mi'oxonu muxali loxo itema sou ipalupalusousi ne Aixiputo. Mi'oxo aloxo ne ia Lataua u'umesou uasi. Anu musaxila'u laixe.

✨ 7:4: Tav 11:31–12:5 ✨ 7:5: Tav 12:7; 15:18; 17:8 ✨ 7:6: Tav 15:13-14; Mul 12:40 ✨ 7:7: Mul 3:12 ✨ 7:8: Tav 17:9-14; 21:4 ✨ 7:9: Tav 37:11, 28; 39:2, 21-23

10 ✧ Mo musu'ulinu no anu tu'umaxu noxou, io mulosou xavutala laixe mole no mine anu ulai uvikala noxou mutuxu tuala ne Aixiputo e uala-sou lexe Palao ne la anu uisuxu lavulavuu ne. La sou anu musosovosou sou muxali itema sou usaxila'u xalexalee tuatuala mo tanitani noxou mukalusi.

11 ✧ Ia no voxo ane ne, la tauu soli tatila muxali no xalexalee tuatuala mukalusi ne Aixiputo mo ne Kanani kalumo. Aloxo ne, la muxalixu soli sou la'ilali toxoxa'a mole ta xaixasinge ne imomomo sou i'ani la uasi. 12 ✧ Xe Iakovo mulomu loxo 'o la lexe tuala tila ne Aixiputo ne la'ilali ta piena a muai no taataasou la'ilali. La sou anu mupalusi'a ta xaixasinge sou misokou muamua'i noxi'a sou milai ne Aixiputo ka milivu mine'e la. Xe la'ilali mukalu. 13 ✧ La sou ane'i milutu alaxu tameisou sou milai. Xe vimo'a Iosepu mupala'anixu lexe anu ne ane'i vimo'a ane. La sou motuxu tuala Palao mulavusi'a kalumo lexe ane'i ne Iosepu ta minuminu. 14 ✧ Xe ili'i la sou Iosepu mukala anaxui'a momu Iakovo ilo'a ta minuminu mukalusi e sosovosi'a muxali loxo itemaxu tatalu mo mavulovexa mo ta'uve (75) sou ane'i mine'e, 15 ✧ milu'e ne Aixiputo mole anu ilo'a ta xaixasinge mukalusi ne misoisoli a lai ne. 16 ✧ Misoisoli lai ne la sou mitavutavulene'i milivunixi'a ne Sikemu sou milai mi'asixa'a no 'a tanixu lului'a e Avalaamu mulotonu noxi'a ta Amolu ne Sikemu.

17 ✧ No mine voxo 'ala'alai sou Lataua mu-masaxa lexe umomomo sou vaikala e musaki-

---

✧ 7:10: Tav 41:37-44 ✧ 7:11: Tav 41:54; 42:1-2 ✧ 7:13: Tav 45:1-4, 16 ✧ 7:14: Tav 45:9-11; 46:27 ✧ 7:15: Tav 46:1-7; 49:33 ✧ 7:16: Tav 23:2-20; 33:19; Ies 24:32 ✧ 7:17: Mul 1:7-8

inu noxou 'ilusunenge Avalaamu la sosovosi'a ta mitema ne Isilaeli e mixolu no nano ne Aixiputo ne mulai teitexi manina. ¹⁸ No voxo ane ne la mutuxu tuala e musaxila'u tuala tila ne Aixiputo tei ne musoli, io vile alavua mune'e muno'u tanixu sou usaxila'u tuala tila ne Aixiputo ne ulavusou Iosepu ne uasi. ¹⁹ ✧Anu mumaisi'a ta Isilaeli no mine mixali ta piena mulolutu xe anu muavuti la mu'oxo loloxa'a sou lexe ipeine'i ta 'ili'a ta keakea ne mo sou isoisoli.

²⁰ ✧No voxo ane ne la Mosesi ne nenu mivo'onu kalumo. Mo anu uao keakeaxusi la Lataua mu'osou manina, io mitalumeu muxolu no nano no tani noxou momu so'io tatalu. ²¹ ✧Ia no mine ane'i mi'italonu mulai muxolu no ale, la mutuxu tuala Palao 'olu sema mino'u sou mituvu'u la muxali loxo ane 'ilie. ²² Xe Mosesi muxali tatila, la muno'u lavulavu mukalusi e noxi'a ta Aixiputo mo anu xaviinu mulolutu sou uvivikala xe umamaxa'u xaviinu kalumo.

²³ Ia no mine anu tauu lele'exu itemaxu tamei mukalu, la anu mumasaxa lexe uxixao sou umaleisi'a ta tema taasou ta Isilaeli. ²⁴ ✧Xe anu muxixaosi'a aloxo ne, la mumaisou itema sie Aixiputo vile movau itema sie Isilaeli vile, la sou anu muavuti mukolinu itema sie Isilaeli ne sou movau itema sie Aixiputo ne musoli. ²⁵ Mosesi mu'oxo aloxo ne xo anu muxavutala lexe ta tema tualasou ne imomomo sou ilavusou lexe Lataua musosovosou sou ulivunixi'a, ia ane'i ilamana no anu mii ane ne uasi. ²⁶ Xe no voxo vile ili'i la, la Mosesi mumaisi'a ta Isilaeli tamei me'a mi'oto'oto. Ia anu mulai sou lexe utululuneli ilou, la mulai movikalane'i aloxo 'o, 'Ae, ngingi

✧ 7:19: Mul 1:11-22 ✧ 7:20: Mul 2:2 ✧ 7:21: Mul 2:3-10

✧ 7:24: Mul 2:11-15

ngongou vivinesi a ne. Ia loxovaa la sou ngingi ngongou menge ngavilaisinge la loxo ne?

²⁷ Ia ane musokou 'oto'oto ne musounu Mosesi sou mutali'isou aloxo 'o, 'Ena'ei musosovosine sou lexe naxali nini itema sou naulaxunexi mo nailevinu 'ilixomexi loxo ne? ²⁸ ✧ Nini na'oxo lexe navelo asoli loxo nevau itema sie Aixiputo vile musoli mei 'o?' ²⁹ ✧ Xe Mosesi mulomusou aloxo ne, la muavuti sou mu'ume avile mulai no xalee lia ne Midiani. La mutaula'i mole mupalane'i ta 'olu ta mulu tamei.

³⁰ ✧ Ia tauu lele'e itemaxu tamei mukalu xe ili'i no anu la angelo vile mune'e muxali noxou Mosesi no xalee lia vitanisi 'alai no anu la'olu ne Sinai. Angelo ne muxali no anu navu vile mu'ani no anu ovu vile. ³¹ No mine anu mumaisou aloxo ne, la anu mukuluke, la musuku mulai 'alai sou lexe umaisou laixe. La sou mulomusou Tila movikala. ³² La movikalanu aloxo 'o, 'Eni Lataua noxi'a ta xaixasinge. Eni Lataua noxou Avalaamu mo Aisaki xe Iakovo.' No mine Mosesi mulomu aloxo ne la mu'ume mo umasaxa sou umaisou mii ne uasi.

³³ La sou Tila movikalanu aloxo 'o, 'Naxexeenu siovesou tavaine ne xo lialia ane nini natutulu no anu 'o ne anu Tavuna. ³⁴ Eni emaisou tu'utu'umaxu ane muxali noxi'a ta tamitemaxeni e ixolu ne Aixiputo ne anu manina. Mo Eni alomusou tamaxa'a, la sou Eni elu'e 'o sou lexe axexee tu'utu'umaxu ane ne noxi'a. Aloxo ne la sou Eni emasaxa lexe apalusine nalivu nalai ne Aixiputo.'

³⁵ ✧ Anu Mosesi anusi ane loxo ta mitema mix-ililiou mo mivikalanu lexe, 'Ena 'ei musosovo-

---

✧ **7:28:** Mul 2:14 ✧ **7:29:** Mul 2:21-22; 18:3-4 ✧ **7:30:** Mul 3:1-10 ✧ **7:35:** Mul 2:14

sine sou lexe naxali nini itema sou naulaxunexi mo nailevinu 'ilixomexi loxo ne?' Anu anesi ane Lataua upalusou sou uxali loxo itema sou uulaxune'i mo ululusi'a no anu xavi e mune'e noxou angelo ne muxali no anu navu vile mu'ani no anu. ³⁶ ✧ Aloxo ne la sou anu Mosesi mulutu mulai sou mulaane'i ta mitema ta Isilaeli mixolu ne Aixiputo no anu sosovo iouiou e ta mitema imaisou la ilavusou uasi ne no nano ne Aixiputo mo no Luaki Laouinu xe no xalee lia vitanisi kalumo no nano no anu tauu lele'e itemaxu tamei. ³⁷ ✧ Anu Mosesi muvikalane'i ta Isilaeli lexe, 'Lataua usosovosou vinging vile no nixi noxi'a ne sou uxali itema sou palomatana loxo eni.' ³⁸ ✧ Xe anu Mosesi muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, ili'i la ta xaixasinge ipita no xalee lia vitanisi la Mosesi nesi anu ilo'a ixolu. La sou anu mutelai no la'olu ne Sinai la angelo muvikalanu no 'a vaikala noxou Lataua anu sou mauli mo kaluxu uasi. La sou vaikala ne ane nenge telomusou vaimomo 'o.

³⁹ Ia ta xaixasinge ne imasaxa sou ilomusou vaikala noxou Mosesi uasi. Ane'i misuunu Mosesi xo opone'i pekia'usi sou imasaxa lexe ilivu ne Aixiputosi. ⁴⁰ ✧ La sou ane'i mivikalanu Aloni lexe, 'Nexi talavusou lexe mii ma'ia ane muxali noxou Mosesi e anu itema ane munoinge ne Aixiputo sou mune'enenge lai 'o uasi. Aloxo ne la sou vaimomo nini napuinexi ta lataua sou iulaxunexi no vote'i.' ⁴¹ ✧ No voxo ane ne la ane'i miavuti la mipuinu bulumakau 'olu vile sou milotu noxou aloxo lataua kalavoi noxi'a ne mo miiamau no anu mimii mose'i xe mi'osasou.

✧ **7:36:** Mul 7:3; 14:21; Iti 14:33   ✧ **7:37:** Lap 18:15   ✧ **7:38:** Mul 19:3   ✧ **7:40:** Mul 32:1   ✧ **7:41:** Mul 32:2-6

42 ✧ Aloxo ne la sou Lataua muxiu tumalou noxi'a sou lexe ane'i ilotu noxi'a ta 'oto sou opo loxotolo, sou umomomo sou vaikala vile no anu Lavuku noxi'a ta mitema sou palomatana mikaukavunu lexe,

'Loxovaa ngingi ta Isilaeli ne,
 no mine ngingi ngexolu tauu lele'e itemaxu
 tamei no xalee lia vitanisi,
 la ngingi ngave'a ta bulumakau ilo'a ta sipsip
 sou ngeiamane'i mine'e noxilo?
 Uasi.

43 Xo tani alelaxu ane ngingi ngatavulenu ne Eni taasilo uasi.
 Anu taasou lataua kalavoi e ualalous lexe Moleki
 mo ngingi ngatavulenu sosovosou 'oto noxou
 lataua kalavoi e ualalous lexe Lepani.
 Ngingi ngepuine'i ta lataua kalakalavoi ane
 ne sou lexe ngalotu noxi'a.
 Aloxo ne la sou Eni akusainge no xalee lia tila
 ane lexe ngingi nga'angingi
 sou ngalai ngaxolu no xalee lia tila ne Vaviloni ia ulai la.'

44 Ia avikalangengi lexe no mine ta xaixasinge mixolu no xalee lia vitanisi la mitulusou tani alelaxu noxou Lataua xe Lataua muxolu noxi'a la sou mupamuxanu Mosesi sou mutulusou no anu kaukavuxu anu mumaisou mu'isalili. 45 ✧ La sou ta xaixasinge ilo'a Iosua mine'e ne misukunu tani alelaxu noxou Lataua ane ne sou milaixu no xalee lia ane lexe ilai ixolu no anu. Aloxo ne la sou Lataua musu'uline'i sou muxexene'i

ta mitema sou xalee lia ane ne, io Anu muxolu noxi'a sou mupamuxune'i la mulai muxali no mine Deviti muxali. ⁴⁶ ✧Io Deviti ne Lataua mumasaxau misevile, la sou anu mulinga noxou Lataua lexe anu utulusou taasou lalotu sou Lataua noxou Iakovo uxolu no anu. ⁴⁷ ✧Ia ili'i, no mine Solomoni muxali, la sou anu molu mutulusou taasou lalotu maninasou. ⁴⁸ Ia aloxo ne uasi xo Lataua e uxolu teiteixi manina ne itema vile utulusou taasou sou uxoxolu no anu uasi. Aloxo itema sou palomatana muvikala lexe,

⁴⁹ ✧ ‘Tila muvikala aloxo ne.

Opo loxotolo ne anu pulolou e eni axolu mo asaxila'u mutuxu tuala noxilo.

Xe lialia ne sou atulusou tavailo no anu.

Ia tani iou ma'ia ane ngingi ngatulusou lexe

Eni taasilo ne

xe tanixu ma'ilaxo 'ava?

⁵⁰ Xo Eni avolosi ane molu mu'oxonu mimii mukalusi ane ne.’ ”

⁵¹ ✧Xe Sutepano muavuti la muvikalane'i ta tatila aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sou sangalinge mutomu xe opongengi pekia'u, la sou ngamulinu Uleenu Tavuna uasi loxo ta xaixasinge. ⁵² ✧Aloxo ne la sou vaimomo 'o eni atali'isinge lexe, itema sou palomatana anevaa ane ta xaixasinge mi'oxo laixe noxou tatei uasi. Ane'i mive'ave'a ta mitema ane'i ane lexe ine'e sou ia'aloxu itema sou 'ilixu muisalili e lexe une'e. Mo vaimomo 'o Anu itema ne mune'e, ia ngingi ngemuxaxu no avo'a ta mitema ta masua sou mivau musoli. ⁵³ Ngingi ngeno'u lapuloto noxou Lataua e ta

✧ 7:46: 2Sa 7:1-16 ✧ 7:47: 1Ta 6:1-38 ✧ 7:49: Ais 66:1-2

✧ 7:51: Ais 63:10 ✧ 7:52: Mat 23:31

angelo mivikalangengixu, ia ngingi ngamulinu uasi.”

Ane'i Mivau Sutepano Musoli no Anu Lavo'o

⁵⁴ Xe no mine ane'i milomusou Sutepano muvikala aloxo ne, la ane'i laiaxa'a mu'oki mo anaxa'a mukalakiki. ⁵⁵ ✧Ia Sutepano ne mu'ana'ana no anu Uleenu Tavuna xe mutala mutelo no loxotolo la mumaisou lamanaxu Lataua xe mumaisou Iesu no mine ututulu noxou Lataua no xalee no avolu tema. ⁵⁶ ✧La sou anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamalei 'o, Eni emaisou opo loxotolo mukisi, mo emaisou Itema 'Olu Anu a ututulu noxou Lataua no xalee no avolu tema.”

⁵⁷ Xe ane'i miavuti la misovolou sangali'a xe miungaunga toxoxa'a manina, io ane'i mukalusi miave milai noxou. ⁵⁸ La sou mikusau milaixu va'axu no ale no tuala tila ne sou mivau no lavo'o sou lexe usoli. Ia no mine mauu vile e ualasu lexe Saulo ne anu mututulu ne la ta mitema e mitelo vaikala noxou kalumo ne mose'i mita'olunu tokolomoi'a no tava'u.

⁵⁹ Xe no mine ane'i ivavau no anu lavo'o tei aloxo ne, la anu mulinga noxou Tila aloxo 'o, “Tila Iesu, nano'u uleleli.” ⁶⁰ ✧Io anu muxola'u tava'u vulenu mulu'e no lia sou mu'ava toxoxa'a, io mulinga lexe, “Tila nalulusou susu noxi'a.” Anu muvikala aloxo ne mukalu, la anu mulapau sou musoli.

8

A'alo sou ta Mitema Mi'oxonu Masuane'i ta Mitema sou Lalotu Noxou Iesu

---

✧ 7:55: Lex 110:1 ✧ 7:56: Kol 3:1 ✧ 7:60: Luk 23:34

¹ Xe Saulo mumaisou la opoonu vilesisi no anu 'ilixo ane ane'i mi'oxonu sou mivau Sutepano musoli. Ta mitema mi'oxonu masuane'i mo mipaxelene'i ta mitema noxou Iesu. Mo no anu voxo ane ne la ta mitema ne Iutaia mive'ave'a ta aposeli ane mixolu ne Ielusalemu, la mi'ume'ume milai no xalee lia tila ne Iutaia mo ne Samalia, io ta aposeli ane'isisi a mixolu ne Ielusalemu. ² Ta mitema mose'i milavuṣou mimulinu 'ilixo noxou Lataua laixe mi'asixu Sutepano mo mitamasou tatila muoki manina. ³ ✧ Ia Saulo ne anu muavuti sou mu'oxo masuane'i ta mitema sou lalotu noxou Iesu, la anu mu'una no 'a tani vilevilesi ne sou mulapune'i ta mulu mo ta sema milaa la sou mulai mutatuxa'a no 'a taasou navunavu.

Pilipi Mulai ne Samalia

⁴ Io ta mulu mo ta sema noxou Iesu ane'i ane mi'ume mipaxele ne mia'aloxu vaikala noxou Lataua no tuatuala ane ane'i milai no anu ne. ⁵ Xe Pilipi mulu'elai no tuala tila ne Samalia, la mua'aloxu Kalisito mulai noxi'a. ⁶ Xe no mine ta mitema tavu'alo milomusou a'alo ane Pilipi mua'aloxu, xe mimaisou sosovo iouiou ane anu mu'oxonu muxali. La ane'i mimulaxu sangali'a sou milomu laixe no 'a vaikala ane anu mulemolu. ⁷ Ane'i ane ta uleenu ta masumasua tavu'alo mixolu noxi'a ne miungaunga mo milaa sou mixexesi'a. Mo ta mitema tavu'alo ane'i ane vasime'a musoisoli xe ane'i ane tava'a mukilikalukalu ne mixali laixe la. ⁸ La sou ta mitema no 'a tuala tila ane ne mi'osa'osa tatila manina.

Saimoni Itema sou Kasila

✧ **8:3:** Apo 9:1, 13; 22:4; 26:9-11

⁹ Ioxe, Itema vile ualasu lexe Saimoni muxolu no 'a tuala tila ne Samalia. No voxo se'i la anu itema sou kasila mo aalu iouiou, la ta mitema ne Samalia mikuluke mo mimama'u noxou xo anu mu'oxe anu itema tila vile. ¹⁰ Mole ta mitema ualasi'a ta tatila mo ane'i ane ta mitema vitavitanisi ne ane'i mimaisou la mivikalasou lexe, "Anu itema ane 'o xavi noxou Lataua e tatila ne a uxolu noxou." ¹¹ Ane'i mimulimulinu ne xo anu mumolololoxa'a ta mitema la ane'i mikuluke sou anu mu'oxo'oxonu aalu noxou ne maxuveeni no ie'i. ¹² Ia no mine ane'i mimuxaxu tane'i no anu a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua mo no anu ualasu Iesu Kalisito ane Pilipi mua'aloxu, la ta mulu mo ta sema ne kalumo ane'i mi'ulo. ¹³ Xe Saimoni ne mumulaxu tanu la mu'ulo kalumo. Xe Pilipi mulai no tuatuala ne'ei ne la anu mumulinu mulai kalumo. Anu mumaisou sosovo iouiou mo xavi tatila anu Pilipi mu'oxonu la anu mumama'u no anu.

¹⁴ No voxo ane ta aposeli mixolu ne Ielusalemu xe milomu lexe ta mitema ne Samalia mimasaxau mo mino'u vaikala noxou Lataua la ane'i mitali'isi'a Pita ilou Ioanesi sou milai noxi'a. ¹⁵ Ane'i milai xe mixali la ilou mikilakasi'a ta mitema noxou Lataua sou lexe Lataua ulosi'a Uleenu Tavuna. ¹⁶ Xo Uleenu Tavuna ulu'e mo uxolu noxou vile noxi'a uao, ane'i mi'ulo no anu ualasu Tila Iesusi. ¹⁷ ✧Ane'i Pita ilou Ioanesi milingasi'a mukalu, la ilou mi'italonu avo'a no kisikisi'a, la sou Uleenu Tavuna mulu'e sou muxolu noxi'a. ¹⁸ No mine Saimoni mumaisou lexe ta aposeli mimulaxu avo'a teitexi no kisi'a xe Uleenu Tavuna mu'una sou muxolu noxi'a la anu mulosi'a lamoli. ¹⁹ Io muvicala lexe, "Ngalosilo xavi ane ne kalumo mo sou eni amuxaxu avolo

noxou itema 'ena'ei ne, la Uleenu Tavuna une'e uxolu noxou.”²⁰ Ia Pita mukolinu vaikala noxou aloxo 'o, “Umomomo sou lamolimeni mo nini kalumo ne ngongou tasiaungenge ukalusi, xo nini ne nexavutala lexe nini namomomo sou nalotonu xavi noxou Lataua ane ulosinge vitanisi ne no 'a lamoli.”²¹ Nini umomomosou napita noxixe no anu xaixai ano 'o, xo tava'u lexe taneni ne uisalili noxou Lataua iou uasi.”²² Naxiu oponeni mo naxiu tumalineu 'ilixu masumasua noxine ane ne'oxo'oxonu mo nalinga ulai noxou Lataua, la sou Anu uxiu tumalouu 'ili'ilixu masumasua no taneni.”²³ Na'oxo aloxo ne xo eni emaisine lexe 'ilixu sou isuisu mu'ana'ana noxine mo taneni ne sixula xe nini namitema sou 'ilixu masua utotomu.”²⁴ Xe Saimoni muavuti la mukolinu Pita aloxo 'o, “Nalingasilo ulai noxou Lataua, mo sou mimii e nini nelemolu ne umomomo sou uxali noxilo mamu.”

²⁵ No mine ane'i mivivikala lamana no anu mii ane Lataua mu'oxonu no anu mauxia'a mo mia'aloxu vaikala noxou Tila mukalu, la ane'i ilou milivu milai ne Ielusalemu. Milivu milai, la mia'aloxu a'alo laixe noxou Iesu Kalisito no 'a tuatuala ta piena ne Samalia.

Pilipi Ilou Itema sie Etiopia

²⁶ Ioxe angelo vile noxou Tila muvikalanu Pilipi aloxo 'o, “Naavuti mo nalai no 'a sivo u'una la namulinu vote'i ane upolo no xalee lia vitanisi mulu'e ne Ielusalemu e mulai muxali ne Xasa.”²⁷ La sou anu muavuti sou mulutu mulai. Xe mumuamua'i no vote'i la muxalisou itema Etiopia vile. Itema ne anu tila noxi'a, xe itema sou usaxila'u tuala noxie tatananu tuala semau e ualasio lexe Kandasi sie Etiopia. Mo anu

mulavusou usaxila'u lamoli mo mimii ukalusi noxie tatananu tuala semau. Anu mune'e ne Ielusalemu sou ulotu. ²⁸ Xe mulivu mune'e, la muxolu no anu tava'u tamei e oosi ulapunu, ia uitiiti no anu lavuku noxou itema sou palomatana Aisaia. ²⁹ Ia Uleenu Lataua movikalanu Pilipi lexe, "Nalai naxolu 'alai no anu tava'u tamei e oosi ulapunu." ³⁰ La sou Pilipi muiave mulai no 'a tava'u tamei e oosi ulapunu ne la mulomusou itema ne mii ne uitiiti no 'a lavuku noxou Aisaia e itema sou palomatana. La sou Pilipi mutali'isou lexe, "Nini nelavusou mii ma'ia ane nini naitisou ne." ³¹ La anu movikala lexe, "Lexe itema vile ulamanalixu noxilo uasi, la sou eni alavusou a loxovaa?" La sou anu mu'avalou Pilipi mutelo sou muxolu muvaisa'inu, ³² ☆itema sie Etiopia ne io anu muiitiiti no anu Lavuku Tavuna teinu mautunu ane ne movikala aloxo 'o, "Itema miulaxunu loxo sipsip sou milai mivau musoli.

Mo Anu loxo sipsip 'olu e ta mitema mixotosou laxusou,

ia Anu utulu tasiausi, mo uvikala uasi.

³³ Ta mitema milu'elaixu mo mitulusou no anu vaivaikala

ia ivelunu 'ilixu noxou laixe uasi.

Evile umomomo sou ua'aloxa'a ta xaixasou uasi,

xo mixexeenu mo uxolu no lia 'o la uasi."

³⁴ Xe muiitiiti mukalu, la mutali'isou Pilipi aloxo 'o, "Navikalaleli lexe itema sou palomatana 'o mu'oxonu a'alo ne sou 'o, sou itema vile mo?"

³⁵ La sou Pilipi muavuti sou musoko mua'alo no anu Lavuku Tavuna e itema muitisou ne

---

☆ **8:32:** Ais 53:7-8

la mua'aloXu a'alo laixe noXou Iesu. ³⁶ ✧Ane'i mimulinu vote'i milalai, la mixali no lexa vile. Xe itema sie Etiopia ne muavuti la muvikala mu'oxe, “Namalei lexa 'o mii ma'ia ane utaluxo la sou eni aulo uasi.” ³⁷ Xe Pilipi muavuti la muvikalanu, “Lexe nini namuxaxu taneni ukalusi, la nini umomomo sou na'ulo.” La anu mukolinu vaikala aloxo 'o, “Eni amuxaxu talei lexe Iesu Kalisito ne Anu Lataua 'Olu.” ³⁸ La sou anu itema ne muvikalanu itema sou utavulenu tava'u tamei e oosi mulapunu sou utulusou la mutulu. Io Pilipi ilou itema ne mikei milu'e no lexa. No nano no lexa la Pilipi mu'ulosou. ³⁹ No mine ane'i me'a no lexa miuatu no ale la Tila Uleenu mupalea muno'u Pilipi mulai va'axu. Mole itema sie Etiopia ne umomomo sou umaisou la uasi, ia anu mu'osa'osasi sou mulai no tuala. ⁴⁰ ✧Pilipi tasiauxu ne la muxali ne Azoto. La sou mumua-mua'i sou mua'aloXu a'alo laixe sou Iesu Kalisito no tuatuala ta tatila mukalusi ne xo mole muxali ne Kaisalia.

9

Saulo Muxiu Opoonu

¹ ✧No voxo ane 'o, la Saulo ne la'iaXu mu'oki mo masaxa lexe uve'a ta molomolo noXou Tila sou isoli. La sou anu mulai muxali noXou kisi'a ta aili'i noXou Lataua, ² sou mutali'isou lexe ukaukavunu uoli voloxu mo ulosou sou ulaixu noxi'a ta kisokisou no 'a taasou lalotu noxi'a ta lutaia ne Temasukasi. Sou lexe anu uxalisi'a ta mulu mo ta sema mose'i ane'i mimulinu vote'i noXou Iesu ane'i ane ixolu lai ne, la anu utetelisi'a mo usakisakine'i sou une'ene'i ne Ielusalemu.

✧ 8:36: Apo 10:47 ✧ 8:40: Apo 21:8 ✧ 9:1: Apo 8:3

³ Ioxe mu'oxonu aloxo ne xe mune'e 'alai ne Temasukasi, xe alaxu vilesisi 'o la lamana molu teitexi no opo loxotolo mukaa xaviinu mulu'e muieisou. ⁴ La sou anu mulapau mulai no lia, io mulomusou itema vile muvikananu lexe, "Saulo, Saulo, Loxovaa la sou nini na'oxonu masualeli 'o?" ⁵ La sou Saulo muavuti, la mutali lexe, "Nini 'ena'ei, nini Tila?" La sou Anu mukolinu, "Eni Iesu e nini na'oxo masumasualeli. ⁶ Ia natulu mo nalai na'una no 'a tuala tila ne, la sou ivikala nenixu mii ma'ia ane sou nini na'oxonu." ⁷ Ta mitema ane ilo'a Saulo mimuamua'i ne mitulu tasiausi, ane'i milomusou itema vile muvivikala ia imaisou uasi. ⁸ Xe Saulo muavuti no lia sou mutulu xe iou mukaa la mumaisou mivile uasi. La sou ane'i mitila'u no avolu sou mi'unalaixu ne Temasukasi. ⁹ Anu muxolu voxo tatalu ne iou isivoxosi mo u'ani xe uie uasi.

¹⁰ Itema vile anu muxolu ne Temasukasi uala-sou lexe Ananiasi anu molomolo vile noxou Iesu. Tila mu'ava mune'e noxou no anu mii loxo aipiepienasi aloxo 'o, "Ananiasi." La anu mukoli 'ava lexe, "Tila, eni ano 'o." ¹¹ La sou Tila muvikananu aloxo 'o, "Nalutu mo nalai no tani noxou Iudasi no 'a vote'i ane ualasou lexe 'vote'i muisalili.' La natali'isou itema vile ualasou lexe Saulo sie Tasisi, anu a uxoxolu sou ulinga ulai noxou Lataua. ¹² Xe no anu mii e loxo aipiepiena ne la anu mumaisou itema vile ualasou lexe Ananiasi une'e la umulaxu avolu no kisou lexe sou iou lamana la." ¹³ Xe Ananiasi muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Tila eni elomusou a'alo ta piena sou itema ane ne, mo 'ili'ilixu masumasua ane anu mu'oxo noxi'a ta mitema noxine ne Ielusalemu. ¹⁴ Mo anu muno'u xavi noxi'a ta kisikisi'a ta ailli'i la sou anu mune'e ne sou lexe utetelisi'a mo usak-

isakine'i ane'i ukalusi, xo ane'i ne ilotu mo ilinga no 'a ualasine.” ¹⁵ ✧Ia Tila muvikalanu la aloxo 'o, “Nalai, xo eni esosovosou itema ane ne sou uxali itema sou xaixai noxilo sou ua'aloxu ualasilo ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi, mo ta tatananu tuala, mo ta Isilaeli ta 'ilu'ilusune'i kalumo. ¹⁶ ✧La Eni alosou tu'utu'umaxu ta piena sou anu utavulenu no mine anu ua'aloxu ualasilo.” ¹⁷ Ioxe la sou Ananiasi mulutu mulai sou mu'una no tani ane ne, la mumulaxu avolu no kisou xe muxexee la muvicala lexe, “Vivilo Saulo, Tila Iesu e mupalaa noxine no vote'i no mine nini nene'e 'o, mupalusilo ene'e noxine sou lexe nini namalei lamana mo na'ana'ana no anu Uleenu Tavuna.” ¹⁸ Xe alaxu vilesisi 'o, la mii loxo sinana xaxasinu e muxolu no iou ne mulapau sou muxexesou iou la anu mumalei la. La sou anu muavuti mu'ulosou, ¹⁹ mo mu'ani la'ilali, la sou anu xaviinu mulivu muxali la.

Saulo Musoko Xaixai ne Temasukasi Xe ne Ielusalemu

La sou Saulo ilo'a ta molomolo noxou Iesu mixolu voxo mose'i la ne Temasukasi. ²⁰ Mukalu, la sou anu muavuti sou musoko mua'alo no taa-sou lalotu noxi'a ta Iutaia lexe Iesu Anu Lataua 'Olu. ²¹ ✧Xe ta mitema mukalusi ane milomusou a'alo noxou ne la ane'i mikuluke la mitali'i lexe, “Loxovaa, itema ne mu'oxo masua noxi'a ta mitema ane milotu mo milinga no 'a ualasou Iesu ne Ielusalemu, anu ane? Mo tava'u aloxo ne la sou anu mune'e lai 'o, sou usakisakine'i mo ulaixa'a noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i?” ²² ✧Ia Saulo xaviinu muxali tatila sou mua'alo lamana laixe

✧ 9:15: Apo 26:2, 6; 27:24; Rom 1:5

✧ 9:16: 2Ko 11:23-28

✧ 9:21: Apo 8:3 ✧ 9:22: Apo 18:28

noxi'a ta Iutaia ane'i ane mixolu ne Temasukasi ne lexe Iesu ne Anu Kalisito. Ane'i milomu a'alo aloxo ne la ane'i tane'i lilisi ia mixolu. ²³ Ili'i xe voxo ta piena mukalu, la sou ta Iutaia misakii vaikala sou lexe ivau usoli. ²⁴ Ia Saulo mulavusou xavutalai'a ne. Ane'i milutu la sou no aso mo no 'olovoxo no anu tuala tila aiaitengaxu sou lexe ivau usoli. ²⁵ ✧Ia ta molomolo noxou mino'u no 'olovoxo ka mitaanu no 'a lakela tatila io mikalaanu muuatu no taxa sou mi'italonu mulu'elai no ale no anu vimelu sou tuala tila ne. ²⁶ ✧Anu mulai xe muxali ne Ielusalemu la anu mutovo sou lexe upita noxi'a ta molomolo noxou Iesu, ia ane'i mukalusi ne mi'umolu, xo mimulaxu tane'i lexe anu ta molomolo vile noxou Iesu manina ane ne uasi. ²⁷ ✧Ia Valunavasi muno'u sou mulaixu noxi'a ta mitema sou xaixai. Anu mua'alo'i'a sou Saulo mumaisou Tila mo Tila muvikala noxou no vote'i, mo mua'alo'i'a kalumo sou mua'alo pekia'u no anu ualasou Iesu ia u'ume uasi ne Temasukasi. ²⁸ La sou Saulo muxolu noxi'a ne mo muxixao papaxe no nano ne Ielusalemu sou muvikala pekia'u no anu uala-sou Tila. ²⁹ Anu muvivikala la ilo'a ta Iutaia ane milavusou ivikala no anu vaikala Xiliki, mi'oto sou anaxa'a. La ane'i mitovo sou lexe ivau usoli. ³⁰ No mine ta vimovimou milavusou xavutalai'a ne, la ane'i misaxanu milu'elaixu ne Kaisalia mole mipalusou mulai ne Tasisi. ³¹ Aloxo ne la sou, ta mitema sou lalotu no nano mukalusi ne Iutaia, mo Xalilaia xe Samalia milavusou la sou ta mitema mixolu se'isisi laixe. Xo Uleenu Tavuna musu'uline'i mo mu'oxo pekia'a la sou ane'i mixali ta piena mo no 'a maulixa'a ne la ane'i mimama'u mo mixolu no laaxu Tilasi.

✧ 9:25: 2Ko 11:32-33 ✧ 9:26: Xal 1:17-19 ✧ 9:27: 1Ko 9:1

Ainiasi Ilee Dokasi

³² Ioxe, no mine Pita muavuti xe mumuamua'i mulai no xalexalee tani mukalusi no lia tila ane ne, la anu mununa mumaisi'a ta mitema noxou Lataua e mixolu ne Luda. ³³ Anu mulai ne la muxalisou itema vile ualasou lexe Ainiasi ne vasimolu misoisoli io muai no luu tauu ie muxatele tatalu. ³⁴ Ia Pita movikala mulai noxou aloxo 'o, "Ainiasi, Iesu Kalisito upamaulineni mo nini naxali laixe. Naavuti natulu mo napaipounu luusine." Xe alaxu vilesisi anu muavuti mutulu. ³⁵ La ta mitema mukalusi ane mixolu ne Luda mo Saroni ne mimaisou aloxo ne, la ane'i mixiu opone'i sou milai noxou Tila.

³⁶ Sema molomolo vile noxou Iesu ualasie lexe Tavita ualasie no anu vaikala Xiliki lexe Dokasi mixolu no tuala ne Iopa. Ane ne ilavusou i'oxo 'ili'ilixo laixe mo ilavusou isu'uline'i ta mitema ane i'a mimii uasi. ³⁷ No voxo ane ne la ane mipipiena mo misoli. La vasimele ne mi'ulosou ka mimulaxe no 'a tani lalaxu ane teitexi. ³⁸ Tuala ne Luda ne muxolu 'alai se ne Iopa nesi. La sou no mine ta molomolo noxou Iesu milomusou Pita lexe anu a muxolu ne Luda, la ane'i mipalusi'a ta mulu ta tamei milai noxou sou milingau lexe, "Nini napalea nane'e noxixe io navoxovoxo mamu." ³⁹ Ioxe Pita muavuti, la ilo'a ilou milai, xe milai mixali la ane'i milai mino'u mitelaixu no 'a tani lalaxu ane teitexi. Ta sema ta vaalu mukalusi mitulu mixaliline'i, ia mitatama xe mimaxamaxa'u tokolomo veveni mo tokolomo se'i la, ane Dokasi mi'oxonu no mine ilo'a mixoxolusi 'o. ⁴⁰ Ia Pita mupalusi'a milailai no ale mukalusi, io sou anu mulu'e muxo no 'a tava'u vulenu sou mulinga noxou Lataua. Xe mukalu la muxiu mulai no anu vasimele sema

e misoli ne, io muvika lexe, “Tavita naavuti natulu.” La ane iei mukaa la, xe mimaisou Pita, la ane miavuti mitalupexa. ⁴¹ Anu mutetelisie no avolu io musu'uline sou mutulusie, ka Pita mu'avali'a ta mitema noxou Lataua ilo'a ta sema ta vaalu mine'e sou anu mumaxae noxi'a lexe ane mimauli la. ⁴² Ta mitema ta piena ne Iopa mukalusi ne milomusou a'alo sou mii ane Pita mu'oxonu ne, la ta mitema ta piena mimulaxu tane'i noxou Tila. ⁴³ La Pita muxolu voxo ta piena ne Iopa noxou itema vile ualasou lexe Saimoni. Saimoni ne anu itema sou u'oxonu mii iouiou no anu ta mimii sosoie'i.

10

Kolunelio Musova Itema Vile sou Mu'avalou Pita

¹ Itema vile muxolu ne Kaisalia ualasou lexe Kolunelio anu tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto. No nano no anu la'oluxa'a ilemo lexe ta mitema sou 'oto'oto noxi'a ta Itali. ² Anu itema ne ilo'a ane'i mukalusi e mixolu no tani noxou ne mimama'u mo mixolu no laaxu Lataua mo mimulinu 'ilixo noxou Lataua laixe, anu ulavusou uitinu lamoli mo mimii ulai sou usu'uline'i ta mitema ne Iutaia ane i'a mimii uasi, mo mulavusou ukilaka noxou Lataua utotomu. ³ Xe no voxo vile no anu aso iou tatalu no 'olo'olovoxo, la anu mumaisou mii vile loxo aipiepiena, la anu mumaisou angelo vile noxou Lataua mune'e mupalaa noxou io muvika lexe, “Kolunelio.” ⁴ La Kolunelio mumatakisou ne no 'a 'umesi ia mutali'i lexe, “Mii ma'ia ne, Tila?” La angelo mukolinu tali'iou aloxo 'o, “Lataua mulomusou lingalinga noxine mulai noxou mo xavutalasu mimii ane nini ne'oxonu sou neitinu lamoli mo

mimii mulai sou musu'uline'i ta mitema ane i'a mimii uasi ne muxolu no 'a xavutala noxou Lataua mo Anu mumasaxau. ⁵ Ioxe, napalusi'a ta mitema ilai ne Iopa, mo ikamulinu itema vile ualasou lexe Saimoni, ualasou vile la lexe Pita sou i'avalou une'e. ⁶ Anu a uxoxolu noxou Saimoni ane vile itema sou u'oxonu mii iouiou no anu ta mimii sosoie'i, ne taasou mutulu no luaki pa'umolu.” ⁷ Angelo ane muvivikala noxou ne mulai mukalu, la Kolunelio mu'avali'a ta mitema sou xaixai noxou tamei xe itema sou 'oto'oto vile noxou anu kalumo ne ulavusou umulinu 'ilixo noxou Lataua laixe. Xe anu ulavusou sou uxolu noxou Kolunelio utotomu. ⁸ Kolunelio mua'aloi'axu mimii mukalusi, ane muxali noxou ne mukalu la sou mupalusi'a sou milutu milai ne Iopa.

Pita Mumaisou Mii loxo Aipiepiena

⁹ Ta mitema ane Kolunelio mupalusi'a milai ne la miai no vote'i. Xe kakau la ane'i miavuti mimuamua'i la, xe aso lixinu la ane'i mixali 'alai ne Iopa. No voxo ngiou ane ne la Pita mutelai no tani laxa'u sou ukilaka noxou Lataua. ¹⁰ La anu musolixu mo mumasaxa sou u'ani, ia ane'i a uao milalaxiinu la'ilalisio io anu mumaisou mii vile loxo aipiepiena. ¹¹ Anu mumalei sou lexe opo loxotolo mukisi io mii vile iou loxo lavalava tatila mitetelisu no 'a telexu tami'a io milu'e no lia. ¹² No nano no 'a lavalava ne ta mimii iouiou ane'i ane imuamua'i no 'a tava'a tami'a mo talaxavale iouiou sou lialia xe ta ngiala sou ivava no va'a ne mi'ana'ana no anu. ¹³ La Pita mulomusou itema vile muvikala lexe, “Pita, natulu mo nave'axene ta mimii ne se'i mo na'i'a.” ¹⁴ ✧ Ia Pita muvikala

✧ **10:14:** Liv 11:1-47; Ese 4:14

aloxo 'o, “Tila, umomomo sou eni a'oxo loxo ne uasi, xo eni a'ou mii vile ane nuni'u no ieni mo tavuna sou eni a'ou mii no ieni ne uao.” ¹⁵ ✨Ia vaikala mune'e noxou alaxu tameisou la, “Mimii ne Lataua mu'oxonu muxali malemalenga ne mamu sou nini nalemolu lexe nuni'u.” ¹⁶ Mii ane ne muxali alaxu tatalu mukalu, xe alaxu vilesisi 'o la lavalava ne mulivu mutelai no opo loxotolo.

¹⁷ Ioxe, Pita anu a muxavutala piena no anu mii ane anu mumaisou ne lexe laaxu a loxovaa, la ta mitema ane Kolunelio mupalusi'a mine'e ne mitali'isi'a ta mitema sou tani noxou Saimoni mo ane'i a mine'e mitulu no 'a aitengaxu vimelu sou tani. ¹⁸ Xe ane'i mi'ava sou mitali'i lexe Saimoni e ualasou vile lexe Pita anu a uxoxolu ne. ¹⁹ Ia Pita anu a uao uxavutalasi o sou mii ane loxo aipiepiena e anu mumaisou ne la Uleenu Tavuna muvikala mune'e noxou lexe, “Saimoni nalomu, ta mitema tatalu ane'i a ikakamulineni. ²⁰ Naavuti mo nalu'elai no lia mo nongi'a ngalai io naxavutala piena mamu, xo eni epalusi'a a mine'e ne.” ²¹ Pita mulu'e no lia la muvikalane'i ta mitema ne aloxo 'o, “Eni itema e ngingi ngekakamulileli ne eni ano 'o. Io tava'u loxovaa la sou ngingi ngene'e 'o?” ²² La ta mitema ne mikolinu tali'i noxou lexe, “Nexi mexe noxou Kolunelio e tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto tene'e 'o, anu itema laixe mo ulavusou umama'u mo uxolu no laaxu Lataua, xe ta mitema ta Iutaia ta piena mukalusi ne ilavusou itoxonu. Ia Angelo noxou Lataua muvikalanu lexe anu u'avaline nane'e no tani noxou mo sou lexe anu ulomu noxine no anu ma'ia ane nini nalemolu.” ²³ La sou Pita mu'unane'i ta mitema ne no nano no tani

---

✨ **10:15:** Mak 7:15, 19

sou musaxila'a no anu 'olovoxo ane ne.

Pita Mulai no Tani Noxou Kolunelio

Xe lamana no voxo ane vile la sou ilo'a milutu milai. Ta vimovimo'a mose'i noxou Iesu ne Iopa ne milutu sou ilo'a milai.

²⁴ Xe no voxo vile ane ili'i, la ilo'a mixali ne Kaisalia. Ia Kolunelio ne anu muxolu sou muloopalane'isi la mu'avali'a ta minuminu ilo'a ta menexu maninasou mine'e mipita no tani noxou. ²⁵ No voxo mine Pita muxali mu'una no tani, la Kolunelio mualaxu la muxola'u tava'u mulu'e noxou Pita tava'u sou mulotu. ²⁶ ✧ Ia Pita mutulusou la muvikala lexe, “Natulu, xo eni kalumo ne eni amitemasi.” ²⁷ Pita muvikala noxou ia mu'una la muxalisi'a ta mitema ta piena mipita ia mixoxolu. ²⁸ Xe anu muavuti la muvikalane'i ane'i ane mixolu, ne aloxo 'o, “Ngingi minge ngalavu lexe lapuloto muvikala pekia'u lexe mamu sou itema Iutaia vile uxolu upita mo uxixaosi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. Ia Lataua mumaxa'uieli lexe mamu sou eni alemolu itema vile lexe nuni'u mo male-malenga uasi mamu. ²⁹ La sou no mine ngingi nge'avalilo lexe eni ane'e, la eni aloloxolo ngege uasi. Ia eni atali'isinge lexe nge'avalilo ene'e sou ma'ia?” ³⁰ La Kolunelio mukolinu tali'i noxou aloxo 'o, “Voxo tami'a Mukalu. Eni ekilaka mulai noxou Lataua. Eni exolu no tani noxilo no aso iou iouvilesisi aloxo 'o ne aso iou tatalu. Xe emalei loxo 'o la, itema vile tokolomou muiei musuku muxali mutulu no talaxo alaxu vilesisi la mii ane ne muxali no talaxo la anu voxo tami'a mulai mukalu. ³¹ Io muvikala aloxo 'o, 'Kolunelio, Lataua mulomusou lingalinga noxine

---

✧ **10:26:** Apo 14:13-15; Pal 19:10

mulai noxou mukalu, mo Anu muxavutalanu 'ilixo noxine ane nini ne'oxonu sou neitinu lamoli mo mimii mulai sou musu'uline'i ta mitema ne ane i'a mii uasi. ³² La sou mupalusi'a ta mitema mose'i milai ne Iopa sou i'avalou itema ane ualasou lexe Saimoni e ualasou vile lexe Pita, ia anu muxolu no tani noxou Saimoni ane vilemo e uxoxolu no luaki pa'umolu. Saimoni ne anu itema sou u'oxonu mimii iouiou no anu ta mimii sosoie'i.' ³³ Aloxo ne, la sou eni epalea epalusi'a milai mi'avaline, mo nini ne'oxonu 'ilixo laixe sou nene'e mo ano 'o nexi mukalusi 'a tepita no iou Lataua sou talomu no anu vaivaikala ukalusi ane Tila mulosine sou navikalanexixu.”

³⁴ ✧ Ioxe Pita muavuti sou muvikala aloxo 'o, “Vaimomo 'o, eni elavusou lexe Lataua ulavusou u'oxonu 'ilixo laixe noxi'a ta Iutaiasi uasi, ³⁵ ia umasaxai'a ta mitema no 'a xalexalee lia ukalusi ane'i ane ilavusou ixoo no laaxu mo i'oxonu 'ilixo ane muisalili. ³⁶ Vaikala ane 'o ne Lataua mulosixe nexi ta mitema sie Isilaeli muvikala sou a'alo laixe sou opo se'isisi noxou Lataua e noxou Iesu Kalisito. Anu Tila noxinge mukalusi. ³⁷ ✧ Ngingi ngelavusou mii ma'ia ane muxali musoko ne Xalilaia mo mu'ana'ana no tuatuala mukalusi ne Iutaia ili'i no anu a'alo sou 'ulo'ulo ane Ioanesi mua'aloxu. ³⁸ ✧ Ngingi ngelavusou lexe anu Iesu Kalisito sie Naseleti ne Lataua mulosou Uleenu Tavuna mo mu'ana'ana no anu xavi tatila. Mo Anu mumuamua'i no tuatuala mo muxaxai laixe noxi'a ta mitema mo mupamauline'i ta mitema ane satani mu'oxo masuane'i xo Lataua anu muxolu noxou. ³⁹ Nexi ne ta mitema sou taa'aloxu mimii mukalusi ane

✧ **10:34:** Lap 10:17; Rom 2:11 ✧ **10:37:** Mat 4:12-17 ✧ **10:38:** Mat 3:16; Luk 4:17-21

Anu mu'oxonu no xalexalee tuatuala no lia 'o noxixe ta Iutaia mo ta Ielusalemu. Ane'i mililixu no anu ovu valautu la mivau musoli. ⁴⁰ Ia no voxo tatalusou la Lataua mutulusou la, mo mu'oxonu mupala'a mo ta mitema mimaisou. ⁴¹ ✧ Ta mitema ne Iutaia ukalusi ne imaisou uasi, ia nexisi ane temaisou. Io loxo Lataua musosovosixe sou nexi taa'aloxu lamana. Nexi noxi'a te'ani mo teie ili'i no mine Anu mutulu la no 'a soli. ⁴² ✧ Anu muvikala pekia'u noxixe sou lexe taa'aloxu ulai noxi'a ta mitema mo tavikala lamana lexe Anu ne Lataua musosovosou lexe Anu uxali itema sou ulavusou ulevinu 'ilixoi'a ta mitema ane imaumauli mo ane'i ane misoisoli. ⁴³ ✧ Ta mitema sou palomatana mukalusi ne ane'i mia'aloxu la mivikala lexe no anu Ualasou la ta mitema ukalusi e imulaxu tane'i noxou ne, Lataua ululu-sou susu noxi'a.”

⁴⁴ ✧ No mine Pita anu uvivikala loxonesi 'o, la Uleenu Tavuna mune'e noxi'a ane'i mukalusi ane milomusou a'alo ne. ⁴⁵ Ane'i ta mitema ta Iutaia mimuxaxu tane'i noxou Lataua e ilo'a Pita mine'e ne mikuluke xe Lataua munixiu Uleenu Tavuna mulu'e noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo. ⁴⁶ ✧ Xo ane'i milomusi'a mivivikala no anu vaikala iouiou mo mi'iti'itinu ualasou Tila. La sou Pita muvikala lexe, ⁴⁷ “Umomomo sou itema vile utalosi'a sou i'ulo mamu? Ia ane'i mino'u Uleenu Tavuna iou vilesisi aloxo nenge teno'u ne.” ⁴⁸ ✧ La sou anu muvikala pekia'u noxi'a lexe ane'i i'ulo no anu ualasou Iesu Kalisito. Ane'i mi'ulo mukalu la mitali'isou Pita sou lexe ilo'a ixolu voxo mose'i.

✧ **10:41:** Luk 24:42-43; Apo 1:8 ✧ **10:42:** Apo 17:31; 1Pi 4:5

✧ **10:43:** Ais 53:5-6; Iel 31:34; Apo 2:38 ✧ **10:44:** Apo 11:15;

15:8 ✧ **10:46:** Apo 2:4; 19:6 ✧ **10:48:** Apo 19:5

11

Pita Mua'alo'i'a Ane'i ne Ielusalemu sou Mii Ma'i'a Ane Anu Mu'oxo'oxonu

¹ No voxo ane ne, la ta aposeli xe ta vimovimo'a ane ane'i mixolu ne Iutaia milomu lexe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo ane'i a milomusou vaikala noxou Lataua. ² No mine Pita muxali ne Ielusalemu la ane'i ta mitema ane xooxoo ungasia mo mimulaxu tane'i noxou Lataua la'iaxa'a la anaxasou. ³ ✧ La sou ane'i mivikala Pita aloxo 'o, "Loxovaa la sou nini nelai no taasi'a ta mitema ane xooxoo ungasia uasi mo nongi'a nge'ani no taasi'a ne." ⁴ La sou Pita muavuti sou mua'alo'i'a sou mimii mukalusi ane muxali aloxo 'o, ⁵ ✧ "No mine uao eni exolu ne Iopa io, ekilaka, la emaisou mii vile loxo aipiepiena, la emaisou mii vile iou loxo lavalava tatila molu no opo loxotolo mulu'e. Mii vile mutetelisu no 'a telexu tami'a io mulu'enu noxilo. ⁶ Ioxe eni emasaxa lexe alavusou mimii ne la sou eni emalei laixe no anu la etongone'i ta mimii iouiou ane'i ane imuamua'i no tava'a tami'a mo ta vova mo talaxavale iouiou sou lialia xe ta ngiala sou ivava no va'a. ⁷ La elomusou itema vile muvikalaleli lexe, 'Pita, natulu mo navauxene ta mimii ne seli mo na'i'a.' ⁸ Ia eni evikala aloxo 'o, 'Tila, umomomo sou eni a'oxo loxo ne uasi, xo eni a'ou mii vile ane nuni'u no ienu mo tavuna sou eni a'ou mii no ieni uao.' ⁹ La vaikala mune'e noxilo alaxu tameisou la, 'Mimii ane Lataua mu'oxonu muxali malemalenga ne, mamu sou nini nalemolu lexe nuni'u.' ¹⁰ Mii ane ne muxali aloxo ne alaxu tatalu mukalu, la lavalava e ilo'a ta mimii no nano no anu ne mulivu mutelai no opo loxotolo.

✧ 11:3: Apo 10:28; Xal 2:12   ✧ 11:5: Apo 10:9-48

11 No mine lavalava mutelai no opo loxotolo mukalu, la alaxu vilesisi la ta mitema tatalu ne itema vile e muxolu ne Kaisalia mupalusi'a ne, ane'i mixali no tani ane nexi texoxolu no anu. 12 Xe Uleenu Tavuna movikalaleli lexe, 'Ngongi'a ngalai io naxavutala piena uasi,' la sou ta vivilo muxatele vile ne nexi noxi'a temuamua'i telai te'una no taasou itema ne. 13 Te'una mukalu, la sou itema ne mua'alo mexi lexe anu mumaisou angelo vile mutulu no iou no nano no tani noxou. La sou angelo ne movikalanu lexe, 'Napalusi'a ta mitema se'i ilai ne Iopa, mo ikamulinu Saimoni e ualasou vile lexe Pita. Mo ivikalanu lexe une'e noxine, 14 ✧sou uvikalaneni no anu vaikala mo sou Lataua upamaulingengi ngongi'a ta tema taasine ukalusi.' 15 ✧Ioxe itema e mu'avalilo ne movivikala mukalu, xe eni esokosou evivikala sio, la Uleenu Tavuna mulu'e noxi'a iouvilesisi loxo no mine mulu'e noxinge tei. 16 ✧La sou eni exavutalanu vaikalau Tila e movikala lexe, 'Ioanesi u'ulosi'a ta mitema no anu lexa, io ngingi ne Lataua u'ulosinge no anu Uleenu Tavuna.' 17 La sou ngingi ngelavusou vaimomo 'o Anu Lataua mulosi'a mii iou vilesisi aloxo mulosinge ne si. No mine nenge temulaxu tanenge noxou Tila Iesu Kalisito. Aloxo ne la sou eni itema ma'ia sou ataluxu masaxa noxou Lataua ulai noxi'a." 18 ✧Ioxe ta mitema milomusou vaikala noxou Pita, la xavutala sou la'iaxa'a ne mukalu mo anaxa'a mutomu, ia mi'osasi sou mi'iti Tila ualasou sou mivikala aloxo 'o, "Mii vile uasi, Lataua mumasaxa lexe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne ixii opone'i mo ino'u maui."

✧ 11:14: Apo 16:31 ✧ 11:15: Apo 2:4 ✧ 11:16: Apo 1:5

✧ 11:18: Apo 13:48; 14:27

Ta Mitema ne Antioki Misoko sou Milavusou Iesu Kalisito

¹⁹ ✧Ioxe, no mine ta mitema mivau Sutepano musoli xe ili'i, la ane'i mi'oxo lexe ive'ave'a ta mitema ane ane'i milavusou Iesu mo mimuxaxu tane'i noxou. La sou ane'i mi'ume'ume la mipax-ele sou milailai ne Ponisia, xe Kipulosi mo Antioki sou mia'aloxu a'alo laixe sou Iesu noxi'a ta Iutaia ane'isiši. Io ia'aloxu noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mamu. ²⁰ Ia se'i noxi'a ne ane'i sou tuala ne Kipulosi mo tuala ne Kilene milai mipita ne Antioki sou mia'aloxu a'alo laixe sou Tila Iesu noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo. ²¹ La sou Lataua xaviinu muxolu noxi'a aloxo ne, xe ta piena mixiu opone'i la sou mimuxaxu tane'i noxou Tila. ²² ✧Xe ta mitema sou lalotu ane'i ane mixolu ne Ielusalemu milomusou a'alo ane ne, la sou mipalusou Valunavasi sou mulai ne Antioki. ²³ No mine muxali la mumaisou lexe Lataua mualusi'a ta mitema laixe manina la anu mu'osa. La sou anu muavutinoxu xavutalai'a sou imuxaxu tane'i noxou Tila utotomu. ²⁴ Xe anu Valunavasi ne itema laixe manina. Mo Uleenu Tavuna muxoo noxou la anu itema sou muxamuxaxu tanu, xe ta mitema ta piena mixiu maulixa'a sou mine'e noxou Tila mukalusi. ²⁵ ✧Ioxe, Valunavasi muavuti la mulai ne Tasisi sou mukamulinu Saulo. ²⁶ Anu muxalisou Saulo mukalu, la sou mutilonu sou ilou mivaxa ne Antioki. Mo ilo'a ta mitema mixolu tauu ie vile, sou milosie'ixa'a ta mitema ta piena no anu vaikalau Lataua. La sou no voxo ane ne ta molomolo noxou Iesu mo ta mitema ane ilavusou Lataua uasi ane'i mino'u uala lexe ta mitemau Kalisito. ²⁷ No voxo ane ne kalumo, la ta mitema sou

palomatana se'i me'a ne Ielusalemu milu'e ne Antioki. ²⁸ ✧ Ioxe vile noxi'a ualasou lexe Axavosi ne mutulu xe no anu xavi Uleenu Tavuna, la anu muvikala palomatana, lexe tausoli vile toxoxa'a uxali no tuatuala ukalusi no lia 'o, la ili'i no anu Kulaudio uxolu loxo tatananu tuala, la anu muxali. ²⁹ No mine ta molomolo noxou Iesu Kalisito milomusou Axavosi muvikala palomatana aloxo ne, la sou ane'i mipitanu xavutala sou isu'uline'i ta vimovimo'a ne Iutaia no anu lamoli xe mimii sevile umomomo no anu maulixa'a. ³⁰ ✧ Ane'i mi'oxonu aloxo ne mukalu, la sou mipalusi'a Valunavasi ilou Saulo milaixu noxi'a ta tatila sou lalotu.

12

Elodesi Muvau Iakovo Musoli Io Mutatuxu Pita no Anu Taasou Navunavu

¹ No voxo ane ne la, tatananu tuala Elodesi musokou 'oto'oto ane ne sou muve'avea' ta temanu lalotu noxou Iesu. ² La sou anu muvikalane'i sou mivau Iakovo e Ioanesi vimou ne no anu lavisu la musoli. ³ Xe Elodesi mulavusou lexe ta Iutaia mimasaxau mii ane anu mu'oxonu ne la sou anu mutatuxu Pita kalumo. Mu'oxnu mii ane ne muxali no anu Voxo e Ixutuxu Veletixa'a Vitanisi. ⁴ La sou anu mutetelisu Pita sou mutatuxu no anu taasou navunavu. Anu mu'italonu Pita no avo'a ta mitema sou 'oto'oto la'oluxa'a tami'a sou misaxila'u. Mino'a ta mitema tamitamia no nano noxi'a ta mitema sou 'oto'oto la'oluxa'a tami'a ne sou mixali loxo mavulovexa mo mulu'e no lia ta'uve mo muxatele vile sou isaxila'u. Elodesi mu'oxonu aloxo ne xo umasaxa lexe utulusou Pita no anu vaivaikala no ie'i ta mitema

tavu'alo ili'i no anu voxo e isosovosou sou Lataua Mupolopepeene'i ta Isilaeli no anu. ⁵ La sou Pita muxolu no nano no taasou navunavu. Ia ta tema lalotu ikilakasou pekia'u ulai noxou Lataua sou usu'ulinu.

Angelo Mulaanu Pita no Anu Taasou Navunavu

⁶ Ioxe Elodesi musosovosou voxo vile sou lexe utulusou Pita no anu vaivaikala. Ia tei no anu voxo ane ne xe no 'olovoxo, la Pita muai no taine'i ta mitema sou 'oto'oto tamei xe misakisakiinu no anu seni tamei kalumo. Xe ta mitema sou isaxila'u aitengaxu taasou navunavu ne kalumo ane'i a mitutulu sou isaxila'u aitenga. ⁷ Xe alaxu vilesisi 'o la, angelo vile noxou Tila muxali mutulu la lamanaxu mukaa no nano no taasou navunavu ne. La angelo mukopesou Pita no vainu sou mutulusou la movikala aloxo 'o, "Napalea natulu." Muvikalanu aloxo ne, la seni e misakiinu Pita no anu ne mululu no avolu la mulapau muai no lia. ⁸ La angelo movikalanu lexe, "Nano'u tokolomomeni ane veveeni mo nasakiinu utupokonexe mo namuxaxu siove sou tava'ine mo namulileli." La Pita mu'oxonu aloxo ne. ⁹ La sou muavuti mumulinu angelo sou mulai no ale. Ia anu ulavusou lexe anu umulinu angelo manina sou ane uasi. Anu muxavutala lexe anu mumaisou mii loxo aipiepiena ane. ¹⁰ ✧ Ia uasi anu mumulinu angelo manina. La sou ilou mipolopepeenu aitenga vile mo tameisou xe tatalusou la anu aitenga pekia'u sou ulai no tuala tila. Aitenga ane ne pekia'u ia molu mukisi vitanisi. La sou ane'i ilou miuatu no ale la mimuamua'i mimulinu vote'i milai, la alaxu vilesisi angelo mu'umesou Pita sou mulai.

✧ **12:10:** Apo 5:19

¹¹ La sou Pita xavutalau muxali lamana. Sou muvikala lexe, “Ae, eni e'oxo lexe eni emaisou mii loxo aipiepiena ano 'o si, la uasi. Eni emaisou mii manina. Tila mupalusou angelo noxou vile ane mune'e musu'ulileli no anu navunavu ane ta Iutaia i'oxe i'oxo umulinu masaxa noxou Elodesi sou i'oxonu noxilo.” ¹² Anu mulavusou lexe Lataua musu'ulinu, la sou anu mulai no tani noxie Malia e Ioanesi e ualasou vile lexe Maluko nenu. Ta mitema ta piena ane'i a mipipita sou ikilaka ulai noxou Lataua. ¹³ Anu muxali no tani ne la mutulu no ale io mupolopolo no aitenga, la sou sema sou xaixai vile e ualasie lexe Loda. Ane mine'e sou lexe ikisiinu aitenga, la ua. ¹⁴ Ane mitongonu Pita xolinu, la ane mi'osa misevile la ikisiinu aitenga la ua, miiave milivu sou mi'ava kakaa mulai noxi'a ta menexie lexe, “Pita anu a ututulu no ale no aitenga 'o.” ¹⁵ Xe ta menexie miavuti la mivikalane aloxo 'o, “Nini nexovulaulau ne.” La ane pekia'e sou muvikala pekia'u lexe, “Manina, anu a ututulu no aitenga 'o,” La sou ane'i mi'oxe, “Male nini nemaisou angelo* noxou ane.”

¹⁶ No mine ane'i ixixilie'i ngato'o loxo ne, la Pita anu a upolopolo no aitengasi 'o. La sou ane'i mi-maisou la mine'e mikisi aitenga, la sou mimaisou lexe anu Pita maninasou, la ane'i mikuluke manina. ¹⁷ Xe anu muavuti, la muavimaxuxune'i no avolu sou lexe ivikala mamu. Io anu mua'aloi'a no anu mii ma'ia ane Tila mu'oxonu noxou sou mulaanixu no anu tani sou navunavu, sou muatu

---

* **12:15:** Loopala noxi'a ta Iutaia lexe ta mitema vilevilesi ne uleene'i a uxolu la sou uxali noxi'a no mine imauli. Imauli uasi isoli ne la ilavusi'asi lexe angelo noxi'a ane.

no ale. La sou anu muvikalane'i lexe, "Nga'alo'i'a Iakovo ilo'a ta vivinge no anu mii 'o." Io anu mulutu sou mulai no tuala vile va'axu.

¹⁸ ✧Ia no kakau manina 'o, la ta mitema sou 'oto'oto ne mixovulaulau manina, la sou ane'i miavuti sou mitalitali'isi'a ngato'o lexe, "Pita mulai ne'ei?" ¹⁹ Xe Elodesi mulomu aloxo ne, la mupalusi'a ta mitema sou mikamulinu Pita, xe anu uxolu uasi, la sou anu utulusi'a ta mitema sou isaxila'u aitenga no anu vaikala sou lexe ive'a isoisoli xo ane'i isaxila'u Pita laixe uasi. Xe ili'i, la anu Elodesi movula ne Iutaia sou mulai telo ne Kaisalia sou muxolu lai ne.

Elodesi Musoli

²⁰ No mine Elodesi la'iaxui'a ta mitema si'e Taia xe Saidoni, la ane'i mipita la'oluxa'a vilesisi sou milai mimaisou. Tei la Valasutosi muno'u vaikala lamana noxi'a sou usu'uline'i la mutali'isou Elodesi lexe opoonu uai se'isisi noxi'asi xo ane'i milavusou lexe ane'i ino'u la'ilali no anu tuala tila ane anu musaxila'u nesi. ²¹ Ioxe, no voxo ane ne, la Elodesi mutokolomoxu tokolomo sou mutuxu tuala noxou mo muxolu no anu puloulou noxou anu mutuxu tuala ne. La musosovosou voxo vile sou lexe uvivikala noxi'a no anu. La sou anu mupitane'i sou muvikalane'i. ²² No mine anu muvivikala noxi'a, la ta mitema mi'ava'ava lexe, "Lataua vile a uvivikala o, itema uasi." ²³ ✧Xe alaxu vilesisi 'o la angelo noxou Tila movau avile a alalainesi xo anu mu'iti ualasou io Lataua uasi. La sou ta polikoka mingangasou la musoli avile. ²⁴ ✧Aloxo ne la sou vaikala noxou Lataua muxali pekia'u mo muleme mulai

---

✧ **12:18:** Apo 5:22-24 ✧ **12:23:** Tan 5:20 ✧ **12:24:** Ais 55:11

no tuatuala mukalusi. ²⁵ ✧ La sou Valunavasi ilou Saulo mikalusou xaixai ne Ielusalemu mukalu la sou mukasi noxou Ioanesi e ualasou lexe Maluko sou ilo'a me'a ne Ielusalemu sou milai ne Antioki.

13

Misosovosi'a Valunavasi Ilou Saulo sou Mipalusi'a Milai Mia'aloxu Vaikala Noxou Lataua no Tuatuala

¹ Ioxe, ta mitema ane ane'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu e mixolu ne Antioki ne se'i ne ta mitema sou palomatana xe se'i ne ta mitema sou ilosi'a lavulavu sou 'ilixo laixe noxou Lataua. Vile noxi'a anu Valunavasi mo Simeoni e ualasou vile lexe Nixelu xe Lukio anu itema sie Kilene mo Saulo xe Manaeni. Manaeni ne ilou tatananu tuala Elodesi mivaitami no mine no molomoloxa'a. ² ✧ No mine ane'i ilo'a ta mitema ne mipita sou mipelemu mo milotu noxou Tila, la Uleenu Tavuna muvikalane'i aloxo 'o, “Ngakali-palane'i Valunavasi ilou Saulo mo ngaxexene'i ilou ixolu va'axu sou i'oxonu xaixai ane Eni e'avali'axu.” ³ ✧ La sou ane'i mipelemu mo milingasi'a xe mi'italonu avo'a noxi'a ilou sou mialusi'a mukalu, la sou mipalusi'a ilou milai.

Valunavasi Ilou Saulo Milai Mixali ne Kipulosi

⁴ No voxo ane ne, la Uleenu Tavuna muxolu noxi'a la mulutulixa'a ne Antioki sou milu'e no Selukia, la mitelo no anu lasipi mivaxa no la'olu ne Kipulosi. ⁵ ✧ No mine ane'i mixali ne Salamisi, la milai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou misoko mia'aloxu vaikalau Lataua. No voxo ane ne, la Ioanesi e ualasou vile lexe Maluko ne

---

✧ **12:25:** Apo 11:29-30; 15:37 ✧ **13:2:** Apo 9:15 ✧ **13:3:** Apo 6:6 ✧ **13:5:** Apo 12:12; 15:39

ilo'a kalumo sou musuuline'i ilou no anu xaixai. ⁶ Ane'i mixixaoxao no nano no la'olu Kipulosi, xe mukalu, la sou ane'i miuatulai ne Paposi, la sou mixalisou itema vile anu itema sou aalu iouiou vile e ualasou lexe Balu-Iesu e itema si'e Iutaia ne anu itema sou palomatana kalakalavoi. ⁷ Anu itema ane ne mulavusou ilou itema sou usaxila'u la'olu ane ne e ualasou lexe Seluxio-Paulo e anu itema sou lavulavu laixe. Anu mu'avali'a Valunavasi ilou Saulo milai noxou xo anu mumasaxa lexe ulomusou vaikala noxou Lataua. ⁸ Ia itema sou lavulavu sou aalu iouiou ne ualasou vile no anu vaikala Xiliki lexe Elimasi ne mumasaxa lexe u'oxo pekia'usou xavutala noxou itema sou usaxila'u la'olu ne sou umuxamuxaxu tanu noxou Iesu uasi, la sou muvikala sou mu'oxo latolosi'a Valunavasi ilou Saulo. ⁹ Ia Saulo e ualasou vile lexe Paulo ne Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxou, la anu mumatakisou Elimasi ne la muvikalanu aloxo 'o, ¹⁰ "Nini satani 'olu. Nini itema sou na'oxo masuanu mimii laixe. Nini ne'ana'ana no anu 'ilixu sou kalakalavoi ilou iisuiisu, mo nini namitema sou naxiuxiunu mii ane Tila mu'oxonu manina ne sou naxalixu uxali kalavoi. ¹¹ ✧ Mo namaisou vaimomo 'o si, la Tila xaviinu ulu'e noxine la ieni utomu mo namaisou lamana vile la uasi maxuveeni seville." Xe alaxu vilesisi 'o la mii e loxo tamuxala isivoxoxu ne mune'e mutomu iou, la sou anu mukamuli itema vile sou lexe usu'ulinu sou utetelisu no avolu mo usu'ulinu sou utilau. ¹² Ioxe itema sou usaxila'u la'olu mumaisou mii aloxo ne, la mukuluke no anu vaikala Tila la sou xavutalau muavuti sou mumuxamuxaxu tanu noxou Tila.

Valunavasi Ilou Paulo Mia'aloxu Vaikala Noxou Lataua ne Antioki Ane Muxolu no Nano

no Tuala Xalee Tila Pisitia

¹³ ✧ Paulo ilo'a ta mitema e mimulinu ne mutelo no lasipi me'a ne Paposi milai ne Peluxa ane'i mixolu no nano xalee lia tila ne Pamfulia, la Ioanesi e ualasou vile lexe Maluko ne mu'umesi'a a lai ne sou mulivu mulai ne Ielusalemu. ¹⁴ Io ane'i me'a ne Peluxa ne mole milai mixali ne Antioki anu muxolu no nano no xalee lia tila ne Pisitia. Xe no voxo Tavuna, la ane'i milai mi'una no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou mixolu no lia. ¹⁵ Ioxe ane'i miitidou Lavuku sou lapuloto noxou Mosesi xe vaikala ane ta mitema sou palomatana mikaukavunu. La ili'i sou ta tatila no 'a taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne mipalusou itema vile sou mulai muvikalane'i Paulo ilou Valunayasi aloxo 'o, "Ta vivixe, nexi tamasaxa lexe ngingi ngane'e mo lexe mengi vaikala mose'i lailaixe, la ngapeletotosi'a ta mitemamexi no anu." ¹⁶ La Paulo mutulu la mutolosou avolu mulai noxi'a ta mitema sou lexe ixolu tasiau xo anu uvivikala. La sou anu musoko sou muvikala aloxo 'o, "Ngingi ta mitema sie Isilaeli, mo ngingi ta mitema ane ta Iutaia uasi ia ngalavusou ngalolotu ulai noxou ne, ngingi ngalomu une'e noxilo. ¹⁷ ✧ Ngingi ta Isilaeli Latauamengi xo Anu musosovosi'a ta 'ilu'ilusungengi mukalu, la mu'oxone'i sou milai mixolu ne Aixiputo mole mixali ta piena misevile, xe mukalu la sou anu molu mulivunixa'a no Anu xavi noxou sou milaa ne Aixiputo. ¹⁸ ✧ La Anu mutavule tu'umaxu no anu 'ilixu noxi'a mo musaxila'a mumomomo loxo tauu ie itemaxu tamei no nano no xalee lia vitanisi. ¹⁹ ✧ Xe Anu muavuti, la mualivulane'i ta mata muxatele

---

✧ **13:13:** Apo 15:38   ✧ **13:17:** Mul 1:7; 6:6; 12:51   ✧ **13:18:** Iti 14:34; Lap 1:31-32   ✧ **13:19:** Lap 7:1; Ies 14:1

tamei ne Kanani. Io mu'italonu lialia ane ne noxi'a ta mitema ne Isilaeli. ²⁰ ✧ La sou mimii ta piena muxali no nano no anu tauu ie itemaxu mavulovexa tamei mo mavulovexa ta'uve (450). Xe ili'i no mine ta Isilaeli mino'u lialia ane ne mo mixolu no anu mukalu, la sou Lataua molu musosovosi'a ta mitema ane sou lexe itulu ta kisikisi'a sou iulaxune'i ne mulai mutalo no mine itema sou palomatana Samueli muxali.

²¹ ✧ Xe ta mitema miavuti la milinga sou itema vile sou uxali loxo ane'i i'a motuxu tuala vile. La sou Lataua mulosi'a Saulo e Kisi 'olu xe anu no anu mata noxou Beniamini. La anu muxali mutuxu tuala noxi'a la muxolu musaxila'a mumomomo loxo tauu ie itemaxu tamei. ²² ✧ Ia Lataua muavuti la, la muxexeenu, io musosovosou Deviti sou muxali mutuxu tuala noxi'a. Xe Anu muavuti la muvicala lamana noxi'a aloxo 'o, 'Eni exexeenu Saulo io esosovosou Deviti anu Iesi 'olu ne anu itema vile e Eni elavusou opoonu lexe ulai la anu umulimuli masaxa noxilo ukalusi.' ²³ ✧ La sou Lataua mulosi'a ta Isilaeli Iesu itema sou pamauli ne loxo musakiinu vaikalasou. Lexe itema sou pamauli uxali noxou Deviti. ²⁴ ✧ La sou no mine Iesu uxali uao, la Ioanesi e itema sou u'ulosinge mua'alo la muvicalane'i ta mitema sie Isilaeli lexe ixiu opone'i mo ixiu tumaliau 'ilixu masumasua noxi'a mo sou anu Ioanesi u'ulosi'a. ²⁵ ✧ No voxo ane Ioanesi sou ukalusou xaixai noxou, la anu mutalisi'a ta mitema aloxo 'o, 'Ngingi ngemaisilo la ngexavutala lexe eni 'ena'ei io? Eni itema e ngingi ngaxoxomaiou Anu a eni 'o uasi. Ia ngingi ngalomu Anu itema ne ili'i xe une'e la

✧ **13:20:** Kis 2:16; 1Sa 3:20 ✧ **13:21:** 1Sa 8:5, 19; 10:20-24

✧ **13:22:** 1Sa 13:14; 16:12; Lex 89:20 ✧ **13:23:** 2Sa 7:12-16

✧ **13:24:** Mat 3:1-2 ✧ **13:25:** Ioa 1:20, 27

eni amomomo sou alulusou lamota sou siovesou tava'u uasi, xo eni amitema vitanisi.' ²⁶ Ioxe, ngingi ta vivilo e ngingi Avalaamu ta 'ilu'ilusunu, xe ngingi ane ta Iutaia io ngemama'u noxou mo ngetoxonu, ngingi ngalomu, vaikala sou mauli mune'e noxinge muisalili. ²⁷ Ia ta mitema ilo'a ta tatila ane'i ane mitulu loxo ta kisokisou tuala tila ne Ielusalemu ilavusou Iesu loxo Anu itema sou pamauli uasi. La mivau musoli. Ia ane'i mi'oxonu aloxo ne la mumomomo sou vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana milemolu tei e ane'i iitisou mo ilomusou no voxo Tavuna utotomu. ²⁸ ✧Ixalisou susu vile noxou sou ivau usoli no anu uasi, ia ane'i xavine'i vitanisi sou mivikalanu Pilato lexe uvau Iesu usoli. ²⁹ ✧Ane'i mi'oxo aloxo ne noxou sou mimomomo sou mimii ane muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu. Mukalu, la sou ane'i milaxanixu teitexi no ovu valautu sou milu'e mimulaxu no anu lulu. ³⁰ Ia Lataua mutulusou no anu lulu sou soli la mumauli. ³¹ ✧Ili'i no anu la ta mitema ukalusi e ilo'a Iesu mimuamua'i no vote'i me'a ne Xalilaia sou mitelai ne Ielusalemu mimaisou no voxo ta pieana. ³² Ioxe la sou mii e nexi taa'alomengi a'alo laixe no anu 'o ne nexi taa'alomengi sou itema e Lataua musakiinu vaikala sou noxi'a ta 'ilu'ilusunenge tatei lexe upalusou une'e sou ulivulinenge. ³³ ✧Aloxo ne, la sou Anu mutulusou Iesu no 'a lulu sou soli sou lexe umomomo sou vaikala ane Anu musakinusinge noxi'a ta 'ilu'ilusunenge tatei. Vaikala sou mii ane ne mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku sou Lexe tameisou muvikala aloxo 'o, 'Nini ne nini 'alixeni. Vaimomo 'o Eni axolu loxo Eni Mamine.'

✧ **13:28:** Mat 27:22-23 ✧ **13:29:** Mat 27:59-60 ✧ **13:31:** Apo 1:3, 8 ✧ **13:33:** Lex 2:7

34 ✧ Aloxo ne, la sou anu Momu ne mutulusou no anu lulu sou soli, mo uai u'ui no anu lulu ne uasi. Anu muvikala aloxo 'o, 'Eni emasaxa lexe aalusine no anu aalu iou vilesisi aloxo Eni ealusou mutuxu tuala Deviti. Aalu ane laixe anu uxali manina.' La sou mii ane Anu mulemolu ne muxali manina loxo Anu musakiinu vaikalasou. 35 ✧ La sou vaikala vile kalumo muxolu no anu Lavuku sou Lexe muvikala aloxo 'o, 'Nini umomomo sou namalanixu Itema sou xaixai noxine e malemalenga ne uai u'ui no nano no lulu ne uasi.' 36 Ioxe la sou nenge telavusou lexe Deviti ne no mine uao mumauli mo muxoxolu no lia 'o, la anu itema sou umulinu masaxa noxou Lataua mo anu u'oxo xaixai laixe manina. Ia ili'i no mine anu musoli, xe miasixu no anu lulusi'a ta 'ilu'ilusunu, la vasimolu ne muai mu'ui no nano no lulu ne. 37 Io Itema ane ne Lataua mutulusou no anu lulusou soli, la vasimolu uai u'ui no lulu ne uasi. 38 Aloxo ne la sou ta vivilo eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou laixe aloxo 'o, no anu soli noxou Iesusi la anu muxexeenu susu noxinge aloxo nexi tea'alomengixu. 39 ✧ Io lapuloto noxou Mosesi ne umomomo sou uxexeenu 'ilixu masumasua noxinge sou ngaxali ngaisalili uasi. Ia Anu itema ane ne si Anu mumomomo sou uxexeenu 'ilixu masumasua noxi'a ta mitema ane'i ane imuxamuxaxu tane'i noxou, la sou Anu uleme'a lexe ta mitema lailaixe. 40 La sou ngingi ngaxaxai laixe, xo loxo 'o io mii e ta mitema sou palomatana milemolu tatei ne uxali u'oxo masuangengi.

41 ✧ 'Ngingi ta mitema e ngamolovila'isou Lataua.

✧ 13:34: Ais 55:3 ✧ 13:35: Lex 16:10 ✧ 13:39: Rom 10:4

✧ 13:41: Ava 1:5

Xe ngakuluke, mo ngasoli.
 Xo Eni a'oxonu mii vile uxali no nixi noxinge.
 La sou lexe itema vile uvikalangengi no anu
 mii ane lexe Eni a'oxonu ne,
 la ngingi ngamuxaxu tangengi no anu uasi.' ”

⁴² No mine Paulo mua'alo mukalu xe ilou Valunavasi milaa no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, la ta mitema mitalisi'a ilou sou lexe no Voxo Tavuna ane ili'i la, ilou ilivu ine'e la sou ia'alo'i'a la no anu vaikala ne. ⁴³ Ili'i no mine ane'i milaa no alalotu, la ta mitema ta Iutaia ta piena xe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi io imulinu lalotu moxi'a ta Iutaia sou ilo'a ta Iutaia milotu mipita no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne mimuline'i Paulo ilou Valunavasi. Sou ilou mipeletotosi'a sou lexe itulu pekia'a aloxo ne si no anu alauna noxou Lataua.

⁴⁴ Xe ili'i no anu Voxo Tavuna ane ne, la sexasisou ta mitema ukalusi no anu tuala tila ane ne mine'e mipita sou milomusou vaikala noxou Tila.

⁴⁵ Ioxe no mine ta Iutaia mimaisou lexe ta mitema ta piena musuku milomuxu vaikala noxou Tila, la sou ane'i opone'i masuau Paulo xe mivikala tumalou noxou xe mivikala masumasua no anu a'alo noxou kalumo. ⁴⁶ ✧ Aloxo ne, la sou Paulo ilou Valunavasi mivikala pekia'u io i'ume uasi ia ilou mivikalane'i aloxo 'o, “Vaikalau Lataua ne tanixu lexe taa'aloxu tei a noxinge ne. Ia xo ngingi ngexiunu tumalingeu, la iou loxo ngingi ngexavutala lexe ngano'u mauli ane kaluxusou uasisi uasi. La sou ngingi ngalomu. Nexi noxou vaimomo 'o taxiu ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. ⁴⁷ ✧ Xo Tila mupalusixe la muvikala aloxo 'o,

---

✧ 13:46: Apo 3:26; 18:6 ✧ 13:47: Ais 49:6

‘Eni apalusine sou nalaixu lamana ane 'o noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.

Mo sou ta mitema ukalusi no lialia 'o ino'u mauli ane kaluxusou uasi.’”

⁴⁸ Xe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne milomusou vaikala ane ne, la ane'i mi'osa mo miitinu Tila ualasou sou vaikala noxou. La sou ta mitema ta piena e Lataua musosovosi'a sou lexe ino'u mauli ane kaluxusou uasi ne mixali ta mitema sou imuxamuxaxu tane'i. ⁴⁹ Aloxo ne, la sou vaikala noxou Tila mutaasou xalee lia tila ane ne mukalusi. ⁵⁰ Xe ta Iutaia la'iaxa'a la sou mi'una tane'i noxi'a ta sema e ualasi'a tatila ane'i ane milavusou ilotu noxou Lataua mo ta kisokisou sou xalee lia tila ane ne. La sou ane'i miavuti sou mi'oxe milai va'ave'a Paulo ilou Valunavasi sou mikusai'a milai va'axu no xalee lia tila noxi'a. ⁵¹ ✧Xe ane'i ilou miavuti, la mivutasou lomulo no tava'a mulai noxi'a io ilou mixililii'e ia milai ne Ikonia. ⁵² La ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne mixamulinu 'osa'osa mo mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna.

14

Valunavasi Ilou Paulo Mixali Mixolu ne Ikonia

¹ No mine Paulo ilou Valunavasi mixali ne Ikonia, la mi'una no nano no anu tani sou lalotu noxi'a ta Iutaia loxo ane'i ilavusou i'oxo'oxonu utotomu xe misokou sou mia'aloxu vaikalau Lataua. La mia'aloxu laixe manina, la sou ta Iutaia ta piena xe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ta piena musuku mimuxamuxaxu tane'i noxou Iesu. ² Ia ta Iutaia ane imuxaxu tane'i uasi ne mi'una tane'i noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi sou ilo'a la'iaxa'a mo oponse'i masuai'a ta

✧ **13:51:** Mat 10:14; Apo 18:6

mitema ane'i ane mimuxaxu tamei noxou Iesu. ³ ✧ La ane'i ilou mixolu maxuveeni lai ne mo mivikala pekia'u sou Tila io ilou i'ume uasi. La Anu mulosi'a xavi sou mi'oxonu sosovo iouiou xe mii ane talavusou uasi. Anu mumaxau lexe a'alo sou alauna noxou ne anu maninasou. ⁴ La ta mitema no nano no anu tuala tila ne mikalipala la'oluxa'a tamei. La'oluxa'a vile mivulu noxi'a ta lutaia, xe la'oluxa'a vile mivulu noxi'a ta aposeli. ⁵ ✧ Xe no mine ta Iutaia ilo'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi miavuti, la mipita noxi'a ta kisikisi'a, sou lexe i'oxo masuane'i ta aposeli mo i'oxo lexe ive'a no anu kulu mo isoli. ⁶ Ia ane'i ilou milavusou mii ane ta mitema mivikala lexe i'oxonu ne, la ane'i ilou mi'ume milai no tuala tila ta tamei ne Lisita xe ne Delube mo no tuala mose'i la no pa'upa'umolu ne no xalee lia tila ne Likaonia. ⁷ La ane'i ilou misolo xaixai sou mia'aloxu a'alo laixe no tuatuala ane ne.

Valunavasi Ilou Paulo Mia'alo ne Lisita Xe ne Delube

⁸ Xe itema vile lai ne Lisita ne, no mine nenu mivo'onu mo la tava'u ne mukilikalulu la umua-mua'i uasi muxoxolusi. ⁹ Anu muxolu sou mulomu no mine Paulo mua'alo. La Paulo mumatakisou xe mumaisou lexe anu mumuxaxu tanu sou lexe uxali laixe la, ¹⁰ la sou mu'ava lexe, "Naavuti mo natulu." Aloxo ne, la itema ne mupisikei sou mutulu la mumuamua'i a vile.

¹¹ ✧ No mine ane'i ta mitema ane mine'e mipita mimaisou mii ma'ia ane Paulo mu'oxo ne, la ane'i mi'ava no anu vaikala noxi'a Likaonia aloxo 'o, "Ta lataua mixali loxo ta mitema mo milu'e mixali noxinge 'o." ¹² Ane'i mivikala aloxo ne

✧ **14:3:** Mak 16:20; Eva 2:4 ✧ **14:5:** Apo 14:19 ✧ **14:11:** Apo 28:6

la mimoxo'u Valunavasi lexe Seusu, xe Paulo mimoxo'u lexe Elumesi xo anu Paulo ne tila sou u'oxonu vaivaikala. ¹³ La tani sou lalotu noxou lataua ilemo lexe Seusu ne mutulu se 'alai no aitengaxu vimelu sou tuala tila ne. La sou aili'i sou muno'a ta bulumakau ta mulu mose'i mo seseenu mose'i misakiinu tavalanu mune'enu no aitengaxu tuala tila xo anu ilo'a ta mitema ane mine'e mipita ne, imasaxa lexe i'iaiamai'a Paulo ilou Valunavasi no anu sou ilotu noxi'a. ¹⁴ Ia no mine ta aposeli Paulo ilou Valunavasi milomusou mii ane ne, la ane'i mikakakanu tokolomoi'a, ia miiave miuna noxi'a ta mitema ane mine'e mipita ne, la mi'ava'ava aloxo 'o, ¹⁵ ✧ “Ngingi ta mitema 'o, tava'u loxovaa la sou ngingi nge'oxo 'ilixo ano. Nexi kalumo ne nexi ta mitemasi aloxo ngingi ne. Ia nexi taa'aloxu a'alo laixe ulai noxinge lexe ngingi ngaxiu tumalinge no anu mimii vitavitanisi ane ngingi ngalotu no anu ne. Io ngaxiu ulai noxou Lataua anu mumauli mo mukoinu loxotolo mo lialia xe luaki ilou mimii mukalusi mo ta mimii ane muxolu no nano no anu. ¹⁶ ✧ Tatei la Lataua iou muvaxai'a ta mitema no xalexalee tuatuala no lia 'o sou mimulinu 'ilixo noxi'a vilevilesi. ¹⁷ ✧ Ia Anu mupala'alixu mii vile noxou. Anu mumaxa'u 'ilixo laixe sou mulosinge la'iua molu no loxotolo mulu'e noxinge, mo Anu mulosinge la'ilali temanu no anu voxovoxosou mo mulosinge la'ilali ta piena, la mu'oxonenge te'osa manina.” ¹⁸ Ane'i ilou mivikala aloxo ne, ia ta mitema ne pekia'a sou i'oxo iaiana ne sia, la ane'i ilou mixamuli ialuxu manina mo mitalosi'a.

✧ 14:15: Lex 146:6; Apo 10:26 ✧ 14:16: Apo 17:30 ✧ 14:17: Iel 5:24

19 ✧Ka sou, ta Iutaia mose'i me'a ne Antioki xe Ikonía mine'e, la milapunu xavutalai'a ta mitema ane mine'e mipita ne sou mivau Paulo no anu kulu, mukalu la milavelavenu milaixu no ale no anu vimelusou tuala tila ne la misuanu mu'ai ne xo mikalavoi lexe anu musoli. 20 Ia ta mitema noxou Iesu mipita mixaliliou, la anu muavuti mutulu sou mulivu mu'unalai no tuala tila. No voxo ane vile, la anu ilou Valunavasi milutu sou milai ne Delube.

Ane'i La Ilivu Noxi'a Paulo Ilou Valunavasi

21 Ane'i mia'aloxu a'alo laixe no tuala tila ne la ta mitema ta piena mixali ta mitema noxou Iesu. Io ane'i ilou milivu milai ne Lisita xe ne Ikonía mo ne Antioki, 22 ✧sou mi'oxo pekia'u opone'i ane'i ane ta mitema noxou Iesu, mo mipeletotosi'a sou lexe itulu pekia'a no anu muxamuxaxu tane'i ane ne la mivikalane'i aloxo 'o, "Nenge tamuamua'i no anu vote'i sou tu'utu'umaxu ta piena tei ka sou ta'una no anu saxisaxila'u noxou Lataua." 23 Mo ane'i misosovosi'a ta tatila noxi'a ta mitema ilotu noxou Iesu vilevilesi ne, mo ane'i ilou mipelemu sou mikilaka, sou mi'italone'i ane'i ane mimulaxu tane'i ne noxou Tila. 24 Ioxe ili'i, la Paulo ilou Valunavasi mimuamua'i no nixi no anu xalee lia ne Pisitia, la mixali no anu xalee lia ne Pamfulia. 25 Xe mia'aloxu vaikala noxou Lataua no tuala tila ne Peluxa, mukalu la milu'e no tuala tila ne Atalia.

26 ✧Ane'i ilou mitelo no lasipi ne Atalia, la milivu milai ne Antioki. Tuala tila ane ne tei la ane'i ilou mixolu no anu mo ta mitema noxou Lataua mi'italone'i milai no anu alauna noxou

---

✧ 14:19: Apo 17:13; 2Ko 11:25 ✧ 14:22: Apo 15:32; 1Te 3:3

✧ 14:26: Apo 13:1-2

Lataua, sou lexe i'oxonu xaixaine anu a mikalu-sou mo a milivu mine'e ne. ²⁷ ✧Io ane'i mixali lai ne, la mipitane'i ta mitema e ilotu noxou Iesu ne mukalusi, sou mia'aloi'axu mimii mukalusi ane Lataua mu'oxonu noxi'a, mo mukisinu aitenga noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi sou ane'i mimuxaxu tane'i noxou. ²⁸ La ane'i ilo'a ta mitema noxou Iesu ne mixolu lai ne maxuveeni.

15

Mipita sou Vaivaikala ne Ielusalemu

¹ ✧Ioxe ta mitema mose'i me'a ne Iutaia milu'e ne Antioki, la milosiexa'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu no anu lavulavu aloxo 'o, "Lexe xooxoo ungasinge umulinu 'ilixo ane Mosesi mulosixe lavulavu sou uasi, la umomomo sou ngingi ngamauli uasi." ² ✧Mii ane ne muavutinoxu Paulo ilou Valunavasi opone'i, la ilo'a mi'otosou anaxa'a sou. La sou ane'i misosovosi'a Paulo ilou Valunavasi ilo'a mose'i la ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu sou lexe ilai telo ne Ielusalemu sou imaisi'a ta mitema sou xaixai ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua mo imomosou vaikala ane ne. ³ La sou ta mitema ilotu noxou Iesu mipalusi'a sou milai. Xe ane'i mimuamua'i mipolo ne Ponisia xe ne Samalia, la mia'aloxa'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne mixiu milai noxou Lataua. A'alo ane ne muxalixu 'osa'ila tatila noxi'a ta mitema mukalusi ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu. ⁴ ✧No mine mixali ne Ielusalemu, la ta mitema e ilotu noxou Iesu ilo'a ta aposeli mo ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua misixelaxa'a, xe ane'i

---

✧ 14:27: Apo 15:4, 12   ✧ 15:1: Xal 5:2   ✧ 15:2: Xal 2:1

✧ 15:4: Apo 14:27

mia'aloXu mimii mukalusi e Lataua mulosi'a xavi sou mi'oxonu. ⁵ Ia ta Palisaio mose'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu miavuti la mivikala lexe, "Ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne anu laixe lexe xooxoo ungasiasi mo ane'i imulinu lapuloto noxou Mosesisi.

⁶ Ioxe, ta aposeli ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema ilotu noxou Iesu mipita sou mimaisou mii ane ne.

⁷ ✧ No mine vaikala ta piena muxali no anu, la Pita muavuti sou muvikala mulai noxi'a aloxo 'o, "Ta vivilo, ngingi ngelavusou lexe tatei, la Lataua musosovosilo no taingengi sou lexe a'aloXu a'alo laixe sou Iesu Kalisito noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mo sou ane'i ilomusou la imuxaxu tane'i. ⁸ ✧ Lataua e mulavusou ta mitema mukalusi oponeli ne musosovosi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi la sou mulosi'a Uleenu Tavuna aloxo mulosinge ne si. ⁹ Anu mu'oxonu 'ilixio iouvilemo noxinge ta Iutaia xe iouvilemo noxi'a ane'i ta Iutaia uasi. Ane'i mimuxaxu tane'i noxou Tila, la sou oponeli muxali malemalenga no iou Lataua. ¹⁰ ✧ La sou loxovaa ane ngingi nga'oxe ngatovonu Lataua vaimomo 'o? Tava'u loxovaa la sou ngamuxaxu mii ane tu'umaxu no laxasi'a ta molomolo noxou Iesu sou imulinu lapuloto noxou Mosesi e umomomo sou ta xaixaisinge mo nenge kalumo tamomomo sou tatavulenu uasi 'o? ¹¹ ✧ Aloxo ne uasi, nenge temuxaxu tanenge, la nenge temauli xo Tila Iesu mulosinge alauna noxou aloxo ane'i nesi."

¹² Pita muvikala aloxo ne, la ta mitema mukalusi e ane'i mipita ne mixolu tani mukii.

✧ **15:7:** Apo 10:1-43 ✧ **15:8:** Apo 10:44; 11:15 ✧ **15:10:** Mat 11:30; Xal 3:10 ✧ **15:11:** Xal 2:16; Ep 2:5-8

Sou milomu mulai noxi'a Valunavasi ilou Paulo mia'alo'i'a sou sosovo iouiou xe mii ane talavusou uasi e Lataua mulosi'a xavi sou mu'oxonu no taine'i ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.

¹³ ✧ No mine ane'i mia'alo mukalu, la lakovo muavuti mutulu la muvikalane'i aloxo 'o, "Ta vivilo, ngalomu noxilo. ¹⁴ Saimoni mua'alomengi lamana no anu soko mii ne Lataua mumaxa'u masaxa noxou sou muno'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mo mu'oxone'i mixali ta mitema noxousi. ¹⁵ Mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana ne muisalili ilou ane nenge tea'aloxu aloxo ane'i mikaukavunu nesi,

¹⁶ ✧ 'Ili'i, la eni alivu ane'e xo tani alelaxu noxou Deviti ne mulapau mo mumamulo,
ia Eni atulusou la mo apaipounu.

¹⁷ Mo sou ta mitema pausi'a umomomo sou ikamuli Tila,
mo ta mitema ane'i ukalusi ane ta Iutaia uasi ne Eni a'avali'a
mo ixali ta mitema noxilo.
Tila e u'oxonu mimii ukalusi ne muvicala aloxo 'o.

¹⁸ Anu mupala'anixu tatei mo.'

¹⁹ Eni xavutalaxeni aloxo ne, ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ia ixiu ine'e noxou ne talosi'a tu'umaxu sou itavule mamu. ²⁰ ✧ Ia laixe lexe nenge takaukavu ulai noxi'a sou tavikalane'i lexe, mamu sou ngingi nga'ou la'ilali ane nuni'u xo ane'i miimanu noxi'a ta lataua kalakalavoi, mo ngapolopepeenu 'ilixu sou vote'i loxo i'oxo susu noxi'a ta sema, mo nga'ou mii sou poosi ane miaili'osou mo musoli ne mamu, mo sialuxu a uxolu no anusi 'o. ²¹ Xo tatei mo ne ta mitema

✧ **15:13:** Xal 2:9 ✧ **15:16:** Amo 9:11-12 ✧ **15:20:** Mul 34:15-17; Liv 17:10-16

mia'aloXu lapuloto noXou MoseSi no anu tuatuala tatatila mukalusi, mo no voxo Tavuna utotomu ne, la miitIsou no nano no tani sou lalotu noxi'a ta Iutaia.”

Uoli Voloxu Ulai Noxi'a ta Mitema Ane'i Ane ta Iutaia Uasi Ia Mimuxaxu Tane'i NoXou Iesu

²² Ioxe, ta aposeli ilo'a ta mitema noXou Lataua ilo'a ta tatilasi'a mukalusi misakii xavutala la misosovosi'a ta mitema se'i noxi'a ne, ka mipalusi'a ilo'a Paulo ilou Valunavasi milai ne Antioki. Ane'i misosovosi'a Iudasi e milemo lexe Valusavasi xe Sailasi. Ane'i ilou e miuli noxi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noXou Iesu ne. ²³ Uoli voloxu ane ane'i misovanu noxi'a ilou ne mikaukavunu aloxo 'o, “Nexi ta vivinge ta mitema sou xaixai ilo'a ta tatilasi'a ta mitema ane Iesu mupalusi'a tasovanu uoli voloxu ane 'o ulai noXinge ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ia ane'i imuxaxu tane'i noXou Iesu ane'i ane ixolu no tuala tila ne Antioki mo no xalee lia tila ne Silia xe ne Kilikia mukalusi. Sexela ilou 'osa'osa ulai noXinge. ²⁴ Nexi telomu lexe ta mitema mose'i me'a noxixe 'o milai noXinge mo ane'i a mi'oxo vulaulaunu xavutalamengi no anu vaivaikala noxi'a. Ia nexi tapalusi'a uasi. ²⁵ La sou nexi mukalusi tesakiinu xavutala mo tasosovosi'a ta mitema mose'i sou tepalusi'a ilo'a ta menexinge manina e Valunavasi ilou Paulo ilai noXinge. ²⁶ Ta mitema ane ne ane'i mi'italonu mauxixa'a sou ualasu Tila noXinge Iesu Kalisito. ²⁷ Aloxo ne, la sou nexi tepalusi'a Iudasi ilou Sailasi. Sou ivikala imulinu vaikala e tekaukavunu ne no 'a anaxa'a la. ²⁸ ✧Xo anu laixe noXou Uleenu

---

✧ 15:28: Mat 23:4

Tavuna xe noxinge kalumo lexe sou nexi tamux-axu tu'umaxu ta piena noxinge mamu. Ia ngingi ngamulinu 'ili'ilixo aloxo 'o si. ²⁹ Mamu sou ngingi nga'ou la'ilali ane ane'i miiamanu mulai noxi'a ta lataua kalakalavoi, mo nga'ou mii ane sialuxu uasi, mo mii sou poosi ane miaili'osou mo musoli ne xiasinu mamu, xe ngapolopepeenu 'ilixo sou vote'i loxo i'oxo susu noxi'a ta sema. Laixe sou lexe ngingi ngapolopepeenu mimii ane ne la laixe noxinge. Vaikala noxixe anu anesi.”

³⁰ La sou, ane'i mipalusi'a ta mitema milutu milu'e ne Antioki, la mipitane'i ta mitema noxou Lataua sou milosi'a uoli voloxu ane ne. ³¹ Xe ta mitema miitidou la mi'osadou vaivaikala sou peletoto ane muxolu no nano no anu ne. ³² Iudasi ilou Sailasi ne ane'i ta mitema sou palomatana kalumo, la sou ane'i ilou mivikala piena sou mipeletotosi'a mo mi'oxo pekia'a ane'i ane imux-axu tane'i noxou Iesu. ³³ Ane'i ilou mixolu lai ne Antioki ne maxuveeni sevile, ka sou ane'i imuxaxu tane'i noxou Iesu ne mialusi'a no anu opo se'isisi, io mipalusi'a milivu milai noxi'a ane'i ane mipalusi'a ne. ³⁴ * ³⁵ Ia Paulo ilou Valunavasi mixolu lai ne Antioki, la ane'i ilo'a ta mitema ta piena mose'i mixaxai sou milosi'a ta mitema lavulavu mo mia'aloxu vaikala noxou Tila.

Paulo Ilou Valunavasi Opone'i Vilesisi Uasi

³⁶ Mo voxo se'i ili'i, la Paulo muvikala noxou Valunavasi lexe, “Nenge talivu talai mo tamaisi'a ta vivinge no anu tuala ta tatila ukalusi ane nenge tea'aloxu vaikala noxou Tila noxi'a, mo tamaisi'a

---

* **15:34:** Ia Sailasi muxavutala lexe uxolu lai ne.

lexe xoluxoluxa'a a loxovaa.” 37 ✧ La Valunavasi mumasaxa lexe uno'u Ioanesi e ualasou vile lexe Maluko sou ilo'a ilou ilai. 38 ✧ Ia Paulo umasaxa aloxo ne uasi, xo tava'u lexe anu mu'umesi'a ne Pamfulia, mole ilo'a isolonu xaixai ilai ua.

Paulo Mumuamua'i sou Xaixai Tameisou

39 La sou, ane'i ilou mi'otosou anaxa'a ta piena sou mii ane ne. Mole ane'i ilou mikalipala, la Valunavasi muno'u Maluko la ilou mitelo no lasipi sou milai ne Kipulosi. 40 Ia Paulo musosovosou Sailasi, xe ilou milutu la ane'i ane ta mitema noxou Iesu mi'italone'i milai no anu alauna noxou Tila sou ilou milai. 41 Ane'i ilou milai la mimuamua'i mipolo no anu xalee lia tila ne Silia xe ne Kilikia sou mi'oxo pekia'a ta mitema noxou Lataua.

16

Timoti Mumuline'i Paulo Ilou Sailasi

1 ✧ Paulo mulai muxali ne Delube, ka mulai ne Lisita. La itema vile noxou Iesu ualasou lexe Timoti anu muxolu no tuala tila ane ne. Nenu ne ane sema Iutaia vile mo mimuxaxu tane noxou Iesu. Io momu ne anu itema sie Xiliki. 2 ✧ Ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne Lisita mo ne Ikonia mivikalasou lexe anu itema laixe. 3 Mo Paulo mumasaxa sou uno'u ilou ilai. La sou Paulo muvikalasou xooxoo mungasou xo tava'u lexe ta Iutaia ane'i ane mixolu lai ne ane'i mukalusi milavusou lexe Timoti momu ne anu itema sie Xiliki. 4 ✧ No mine ane'i mimuamua'i milai no tuatuala ta tatila la mia'aloxu vaivaikala ane ane'i ta aposeli ilo'a

---

✧ 15:37: Apo 12:12, 25 ✧ 15:38: Apo 13:13; Kol 4:10 ✧ 16:1: Apo 14:6; 2Ti 1:5 ✧ 16:2: Pil 2:19-22 ✧ 16:4: Apo 15:23-29

ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua misakii xavutalasu lai ne Ielusalemu sou lexe ta mitema imulinu. ⁵ La sou ta mitema sou lalotu mixali pekia'a no anu 'ilixo sou imuxaxu tane'i, la sou sosovosi'a muleleme mutelai tatila no voxovoxo.

Paulo Mumaisou Itema Vile ne Makedonia no Anu Mii Loxo Aipiepiena

⁶ ✧ Paulo ilo'a Sailasi ilou Timoti mimuamua'i mipolo no xalee lia tila ne Pilixia mo Xalattia, xo Uleenu Tavuna mutaluxa'a sou mia'alo no 'a vaikala no nixi no xalee lia tila ne Asia ⁷ Xe no mine ane'i mixali ne Pilixa ne Misia, la mitovo sou lexe i'unalai no xalee lia tila ne Vetinia, ia Uleenu noxou Iesu muvikalane'i lexe ilou ilai mamu. ⁸ La sou ane'i mipolo mivaxa ne Misia, la milu'e mixali ne Toloasi. ⁹ No 'olovoxo, la Paulo mumaisou mii loxo aipiepiena ne, sou itema vile ne Makedonia mututulu la muvikalanu Paulo sou mulingau lexe. "Napolo nane'e lai ne Makedonia mo nasu'ulinxexi." ¹⁰ Paulo mumaisou mii e loxo aipiepiena mukalu xe ili'i, la nexi tepalea telalaxi sou telutu telai ne Makedonia. Xo nexi telavu manina lexe Lataua mu'avalixe sou talai taa'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito ulai noxi'a ta mitema no xalee ane ne.

Litia Mixiu Mine'e Noxou Iesu

¹¹ La sou nexi tetelo no lasipi ne Toloasi, la teiave telapu mulai sou telai ne Samatoreki, xe no anu voxo vile la tesuku telai ne Neapolisi. ¹² Xe telutu lai ne, la temuamua'i telai ne Pilipai. Tuala ane ne ta Romu mixolu no anu, mo anu tuala tila vile muuli no xalee lia tila ne Makedonia. La nexi texolu lai ne voxo mose'i. ¹³ No anu Voxo Tavuna, la nexi telaa no aitengaxu tuala tila sou

---

✧ **16:6:** Apo 18:23

telai no ale no lexa vile pa'umolu. Nexi telai ne xo texavutala lexe taxalisou tanixa'a ta mitema sou ikilaka no anu vile sou takilaka no anu, la nexi texalisi'a ta sema e mipita mixoxolu ne la sou tetalupexa telu'e no paume'a la tesoko sou tea'alo mulai noxi'a. ¹⁴ Vile noxi'a ta sema e mixolu ne ualasio lexe Litia ane sema sie tuala tila ne Taiatila ane milavusou misovanu tokolomo kakato. Mo ane milavusou milotu noxou Lataua. Mo Tila mukisiinu opoone sou ilomu laixe no anu a'alo ane Paulo mua'aloxu. ¹⁵ No mine ane ilo'a ane'i mukalusi e mixolu no tani noxie ne mi'ulo mukalu, la ane milingaixe, la mivikala aloxo 'o, "Lexe ngingi ngexavutala lexe eni emuxaxu taleli manina noxou Tila, la ngane'e mo ngaxolu no tani noxilo." La sou ane milingaixe pekia'u mole nexi temulinu linga noxie ne.

Mitatuxa'a Paulo Ilou Sailasi no 'a Taasou Navunavu

¹⁶ Xe voxo vile, la nexi telai no anu tanixa'a ta mitema sou ikilaka no anu. La texalisie sema sou ipalupalusie vile vuanga ne uleenu masua muxolu noxie, la ulosie lavulavu sou ilavusou mii e uxali uao la ane ia'aloxu tei. Ane mi'oxo aloxo ne, la ta tatilasio xaixaie ne, ane'i mino'u lamoli tatila no anu. ¹⁷ ✧Ia no voxo ane ne, la ane mimulinexi noxi'a Paulo, la i'ava'ava aloxo 'o, "Ta mitema ane ne ane'i ta mitema noxou Lataua e muxolu teitexi manina ta mitema sou xaixai sou ia'alomengi no anu vote'i sou tano'u mauili." ¹⁸ Ane mivivikala aloxo ne voxovoxo utotomu, xo mole Paulo ne mutotosa, la sou muxiu sou muvikalalanu uleenu masua ne aloxo 'o, "No anu Ualasonu Iesu Kalisito, la eni avikalaneni lexe,

---

✧ **16:17:** Mak 1:24

nalaa mo naxexesie sema vuanga ne.” Alaxu vile-sisi la uleenu masua ne muxexesie sema vuanga ne.

¹⁹ Ioxe ta tatilasio sema vuanga ne mimaisou aloxo ne, la laiaxa'a xo vote'i sou lamoli'a e inono'u ane tasiauxu ne. La sou ane'i milasilasine'i Paulo ilou Sailasi sou mino'a ilou mine'ene'i no ie'i ta tatila no tanixu pitapita. ²⁰ ☆Ane'i mino'a ilou milaixi'a noxi'a ta kisikisi'a sou ilomusou vaivaikala ne Romu, la mivikalane'i aloxo 'o, “Ta mitema ane 'o, ane'i ta mitema sie Iutaia. Ia ane'i mine'e 'o la, mi'oxo 'ilixio masumasua no nano no anu tuala tila noxinge. ²¹ Ane'i ilosie'i ta mitema sou tuala tila noxinge 'ili'ilixio noxi'a e nenge ta Romu umomomo sou ta'oxonu uasi xo anu umulinu lapuloto noxinge uasi.” ²² ☆Xe ta mitema mukalusi miavuti, la mipitaxa'a ilou sou mipuapuasi'a ilou. Xe ta kisikisi'a sou xalee tuala tila ne mivikala pekia'u ulai noxi'a ta mitema sou 'oto'oto, la mikakaa tokolomo ia ilou xe mipuapuasi'a ilou no anu puate. ²³ Mive'a ilou alaxu ta piena aloxo ne mukalu, la sou mitatuxa'a ilou no nano no taasou navunavu. Io mivikalanu itema sou usaxila'u aitenga sou lexe utatuxa'a ilou pekia'u mo usaxila'u aitenga laixe. ²⁴ Itema sou usaxila'u aitenga mulomusou vaikala pekia'u ane ne, la muiltalone'i ilou milai no nano no anu kaveutu vile kitu'a no nano no anu taasou navunavu ne, io sou musakiinu tava'a ilou no anu ovu alelaxu.

²⁵ Ia no 'a 'olovoxo ane ne, la Paulo ilou Sailasi mixolu sou ilingalinga xe ilelexesi sou iitinu Lataua Ualasou. La ta menexi'a e ilo'a mixolu no

☆ **16:20:** Mak 13:9 ☆ **16:22:** 2Ko 11:25; 1Te 2:2

nano no anu taasou navunavu ne ixolu sou ilolomusi'a ilou. ²⁶ Milomusi'a ilou aloxo ne, xe mikuluke loxo 'o la 'uni'uni toxoxa'a mu'umu'umunu taasou navunavu ne, la lia mupaupau mo savana mutaotao, la sou aitenga mukisikisi, xe seni e misakine'i ta mitema mukalusi avo'a ilou tava'a no anu ne mululu kalumo. ²⁷ ✧ Ioxe itema sou usaxila'u aitenga mukuluke, xe mumalei loxo 'o la aitengaxu taasou navunavu mukisikisi, xe anu muavuti la muxavutala lexe ta mitema mukalusi e mixolu no nano no taasou navunavu ne ane'i a miumeume mukalu. La sou anu muavuti muno'u lavisou sou lexe molu uvau sou usoli. ²⁸ Ia Paulo mu'avakaka mulai noxou lexe, “Navila'isi ne sou navene nasoli mamu xo nexi a taxoxolu 'o.” ²⁹ Xe anu itemasou usaxila'u aitenga ne muavuti la mu'ava lexe ino'u telu une'e, xe muno'u telu mukalu, la sou anu muiave mu'una, la mu'olo'olo mo mu'ume manina, la sou mulapau mulu'e noxi'a Paulo ilou Sailasi talaxa'a. ³⁰ ✧ La sou anu muno'a ilou milaa mukalu, la mutalisi'a ilou lexe, “Ngingi ta tatila tamei 'o, eni a'oxonu ma'ia la sou ano'u mauli ane laixe?”

³¹ La sou ane'i ilou mukolinu aloxo 'o, “Nini namuxaxu taneni noxou Tila Iesu. La sou ngingi nongi'a ta tema taasine ngano'u mauli ane lailaixe ne.” ³² Xe ane'i ilou miavuti, la mia'aloi'a ilo'a ta tema taasou no anu vaikala noxou Tila. ³³ No 'olovoxo ane ne si, la itema sou usaxila'u aitenga ne muno'a ilou sou mulai mu'uinu xalexalevine'i ilou no anu lamalasilu. Xe mukalu, la Paulo ilou Sailasi mi'ulosi'a ilo'a ta tema taasou ne a no 'olovoxo nesi. ³⁴ Mukalu, la anu mukasi noxi'a Paulo ilou Sailasi sou ilo'a milai no taasou sou mulosi'a 'ani mose'i sou mio'u. Mo ane'i ilo'a

ta tema taasou mi'ana'ana no 'a 'osa'osa manina xo ane'i mukalusi mimuxamuxaxu tane'i noxou Lataua.

³⁵ Xe no 'a kakau ane ne, la ta kisikisi'a sou ilomusou vaivaikala mipalusi'a ta mitema sou ino'a ta mitema ilaixa'a no taasou navunavu sou lexe ilai ivikalanu itema ane usaxila'u aitengsou lexe, “Napalusi'a ta mitema tamei ne ilai.” ³⁶ La sou itema sou usaxila'u aitenga ne muvikalanu Paulo no anu vaivaikala aloxo 'o, “Ta kisikisi'a sou ilomusou vaivaikala mipalusi'a ta mitema sou ino'a ta mitema ilaixa'a no taasou navunavu mine'e mivikalaleli lexe eni alulusinge ngongou Sailasi mo ngalai, la sou ngongou ngalai ia opo se'isisi uxolu noxinge ngongou.” ³⁷ Ia Paulo muavuti, la muvikalane'i ta mitema sou ino'a ta mitema ilaixa'a no taasou navunavu aloxo 'o, “Nexi noxou texamulinu navunavu sou mivexe noxou no ie'i ta mitema tavu'alo mo mitatunexe noxou no nano no taasou navunavu. Ia nexi noxou ne nexi ta mitema sie Romu. Ia ane'i ital-isixe noxou mo ilavusixe lexe nexi tesusu manina 'o uasi. La sou loxovaa la ane'i i'oxe ngingi ngane'e ngavikalanexi noxou sou talai vitanisi 'o. Uasisi manina. Ane'i me'a ine'e ipalusixe noxou talaa.”

³⁸ Ioxe ta mitema sou ino'a ta mitema ilaixa'a no taasou navunavu ne mia'aloi'a ta kisikisi'a sou ilomusou vaivaikala lexe Paulo ilou Sailasi ne ane'i ta mitema sie Romu. Xe ane'i milomu aloxo ne, la ane'i mimama'u manina. ³⁹ La sou ane'i mine'e noxi'a ilou sou mivikalane'i ilou aloxo 'o, “Ta vivixe nexi tatali'isinge ngongou sou ngalulusou susu noxixe. Xo nexi talavusinge ngongou lexe ngingi nenge nenge'a sie Romu uasi. La sou nexi te'oxongengi masua loxo 'o.” La

ane'i milaalixa'a miuatula'i no taasou navunavu. Mo mivikalane'i lexe, "Ngaxexee no tuala tila 'o."
⁴⁰ La sou ane'i ilou milaa no taasou navunavu sou milai no tani noxie Litia. Noxie Litia no tani ne, la ane'i ilou mixalisi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ane'i a mixoxolu lai ne sou ane'i ilou mipeletotosi'a, mukalu la sou ane'i ilou milai.

17

Paulo Ilou Sailasi Mixolu ne Tesalonika

¹ Ioxe, Paulo ilo'a ta menexu milutu ne Pilipai, la sou milai mixali ne Ampipolisi xe Apolonia, la sou mixali ne Tesalonika. La taasou lalotu noxi'a ta Iutaia vile a muxolu no tuala tila ane ne. ² Xe Paulo muavuti la mu'oxo 'ilixoxo anu u'oxo'oxonu sou mulai mu'una no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo no anu Voxo Tavuna tatalu lololi ne anu mu'oxo ane sou ilo'a mivavei no anu vaikala e muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua. ³ Sou mulamananixa'a sou lexe ilamana lexe Kalisito ne une'e sou utavule tu'utu'umaxu mo usoli ka umaui la. La sou anu muvikalane'i aloxo 'o, "Iesu anu ane eni a'aloxu noxinge Anu ane Kalisito." ⁴ Aloxo ne, la sou ta mitema ta Iutaia seli noxi'a mimuxamuxaxu tane'i ne mimuline'i Paulo ilou Sailasi. Mo ta Xiliki ta piena ane'i ane milotu noxou Lataua xe ta sema ane ualasi'a tatila ta piena kalumo mimuxaxu tane'i la mimuline'i ilou.

⁵ Ia ta Iutaia mimaisi'a aloxo ne, la ane'i opone'i masuai'a, la sou mi'avali'a ta mitema ta masua ane'i ane ilavusou ixixaoxao vitanisi, sou mipita la miavutinouxu xavutalai'a ta mitema mukalusi no nano no tuala tila sou mi'ava'ava mole laixa'a,

la sou milai mimamulonu tani noxou Iasoni sou lexe ikamuline'i Paulo ilou Sailasi la ilaixa'a sou itulusi'a no ie'i ta mitema. ⁶ Ia no mine ane'i mikakamuline'i xe ixalisi'a uasi, la ane'i mino'a Iasoni ilo'a ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu se'i sou milasilasine'i milailixa'a noxi'a ta tatila sou tuala tila ane ne. Io ane'i miungaunga mulai noxi'a aloxo 'o, "Ta mitema ane'i ane ilavusou i'oxo 'ilixi masumasua no tuatuala mukalusi ane'i a mixali noxinge 'o sou i'oxo masuanu tuala tila na'a nenge. ⁷ ✧Ane'i mine'e la Iasoni mumulaxa'a no tani noxou. Ane'i ta mitema mukalusi ane'i ane ilavusou imulinu lapuloto noxou Kaisari* uasi. Xo ane'i mi'oxo lexe mutuxu tuala noxi'a vile anu ualasou lexe Iesu." ⁸ Xe ta mitema ane mine'e mipita ilo'a ta kisokisou sou tuala tila ne milomusou vaikala ane ne, la mikuluke mo mimama'u. ⁹ La sou ta kisokisou sou tuala tila ne mivikalane'i Iasoni ilo'a ane ta mitema ane mimulaxu tane'i noxou Iesu se'i mino'u lamoli sou milaane'i no anu.

Paulo Ilou Sailasi Mia'aloxu A'alo Laixe ne Belea

¹⁰ Ioxe alaxu vilesisi 'o la no 'olovoxo ne, ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne mipalusi'a Paulo ilou Sailasi sou milai ne Belea. Ilou mixali ne Belea, la ilou milai mi'unalai a vile no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. ¹¹ Ta Iutaia se'i ane mixolu ne Belea ne 'ilixoi'a loxo ane'i ane mixolu ne Tesalonika ne uasi. Ane'i ta mitema ta lailaixe manina. La sou no mine ane'i milomusou vaikala lailaixe noxou Paulo, la ane'i mimasaxau manina xe utotomu ne ane'i milavusou sou iiti-itisou vaikala no 'a Lavuku Tavuna la sou ane'i

✧ **17:7:** Luk 23:2; Ioa 19:12

* **17:7:** Naitisou Ualauala laalaaxu.

mimasaxa lexe ilavusou vaikala e Paulo mua'alo no anu ne lexe manina. ¹² La sou ta Iutaia ta piena xe ta Xiliki ta sema ane'i ane ualasi'a tatila tapiena mo ta mulu ta Xiliki tapiena ne mimuxamuxaxu tane'i. ¹³ Ia no mine ta Iutaia ane'i ane mixolu ne Tesalonika milomu lexe Paulo mua'alo xu vaikala noxou Lataua ne Belea la, sou ane'i milaulatala sou mine'e miavutinoxu xavutalai'a ta mitema ane'i ane ne sou oponeli masua. ¹⁴ Xe alaxu vilesisi 'o la, ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne mipalusou Paulo mupolo mulai no luaki. Ia Sailasi ilou Timoti mixolu ne Belea. ¹⁵ Io ta mitema ane'i ane misaxanu Paulo ne milai mixalixu ne Atenasi, xe sou lexe ilivu, la Paulo movikala pekia'u noxi'a lexe ilivu la ivikalane'i Sailasi ilou Timoti lexe ilou ipalea ine'e noxou.

Paulo Mua'alo Xu A'alo Laixe ne Atenasi

¹⁶ No mine Paulo muxoxomai'a Sailasi ilou Timoti ne Atenasi, la anu mumaisou lataua kalakalavoi ta piena mu'ana'ana no nano no tuala tila ane ne, la anu opoonu mutamasi'a ta mitema ane'i ane ne. ¹⁷ ✧ La sou anu ilo'a ta mitema ta Iutaia xe ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasisi io milotu noxou Lataua ne mipita mivivikala no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. Mo anu no anu tanixu pitapita no voxovoxo sou ilo'a mivivikalane'i ta mitema ane'i ane mixixaoxao vitanisi. ¹⁸ Xe ta mitema sou lavulavu se'i no 'a la'oluxa'a ane'i ileme'a lexe ta Epikulosi† xe se'i no 'a la'oluxa'a ane'i ileme'a lexe ta Suloiki, ilo'a Paulo anaxa'a muteloi'a

---

✧ **17:17:** Apo 18:19 † **17:18:** Epikulosi xe Suloiki ne laoluxa'a vile e misosovosou lavulavu iouvilemo e no nano ne Atenasi.

ngato'o, la sou se'i mivikala aloxo 'o, "Itēma ane muvikala xovulaulau ne umasaxa lexe uvikala a loxovaa ne?" Xe se'i mi'oxo lexe, "Male itēma ne u'oxe ua'alomenge sou latauai'a tuala vile va'axu." Ane'i mivikala iouiou noxou Paulo aloxo ne xo anu mua'alo'i'a noxou Iesu xe soli mo tulu noxi'a ta mitēma. ¹⁹ La sou ane'i mikasi noxou Paulo sou milaixu noxi'a ta mitēma sou isaxila'u lapuloto ilemolu lexe Aleopaxosu. † Sou mivikalanu lexe, "Nexi temasaxa lexe talavusou lavulavu alavua ane nini nalolosi'a ta mitēma 'o. ²⁰ Xo nexi telomusou mimii ane nini nea'aloxu ne, la mutama iou vilemo no 'a sangalixe. La sou nexi temasaxa lexe talavusou kalumo." ²¹ Xe ta Atenai ilo'a ta mitēma sou tuala va'ava'axu e mipita ne Atenai ne milolomusou voxovoxo la ane'i mukalusi ne mimasaxa lexe ilai va'ava'axu uasi mixolu anesi sou milolomusou vaikala sou alauna la ane'i kalumo mivivikalane'i ngaton-gato'o no anu.

²² Ioxe Paulo muavuti mutulu no ie'i ta mitēma mipita noxi'a e ilemolu lexe Aleopaxosu, ne la muvikala aloxo 'o, "Ngingi ta mitēma sie Ate-nasi 'o ne, eni emaisinge ngingi ngalotu no anu lataua ta piena manina. ²³ Xo no mine eni exolu 'o, la eni emuamua'i no nano no tuala 'o, mo emaisou mimii mukalusi ane ngingi ngalotu no anu. La eni exalisou valovalo vile mikaukavu no anu lexe, 'Lataua ane 'o ne talavusou uasi.' La sou Lataua ane nesi ane eni a'alomengi no Anu xo ngingi ngelotu noxousi ia ngalavusou uasi. ²⁴ ✧ Lataua ane ne Anu Tila sou opo loxotolo

---

† **17:19:** Aleopaxosu ne anu lele'e vile ne uxoxolu teitēxi no laxa'ilu ualasu lexe Alesi ne lataua sou 'oto'oto noxi'a ta Xiliki.

✧ **17:24:** 1Ta 8:27; Apo 7:48

mo lialia kalumo, mo Anu mukoinu xalexalee tuatuala mo mimii mukalusi. Mo itema vile utulusou taasou lalotu sou Lataua uxoxolu no nano no anu uasi. ²⁵ ✧La sou itema vile umomomo sou u'oxo mii vile no avolu, ka itema vile ulosou uasi xo Anu umomomo sou ulingau mivile noxou evile uasi. Anu molusi ane mulosinge ta mitema mukalusi mauli no anu tauuxu mo mimii mukalusi. ²⁶ Itema vilesisi Lataua mukoinu nesi anu muxalixa'a ta mitema mukalusi no xalexalee tuatuala. Sou musosovosi'a mixolu no xalexalee lialia mukalusi. Anu molu musosovosou voxo ane ane'i ixolu sou imauli no anu mo mulosieixu pilipilixa sou lialiaxa'a. ²⁷ ✧Lataua mu'oxo aloxo ne sou lexe ane'i ikamulinu la ixalisou male, ia Anu uxolu va'axu noxinge vilevilesi uasi. ²⁸ Xo Anu Latauasi, la sou mulosinge mauli ilou xavi sou texoxolu mo temuamua'i. Aloxo ne la sou ta mitema se'i noxinge ne milavusou la sou mivikala lexe, 'Nenge ne Lataua ta 'olu kalumo.' ²⁹ ✧Ioxe nenge ne nenge Lataua ta 'olu, la sou mamu sou nenge taxavutala lexe Lataua ne Anu loxo mii ane ta mitema i'oxonu no anu xoulu ilou siliva mo lavo'o uasi. Xo Lataua ne itema vile upuinu no avolu sou ulotu noxou uasi. ³⁰ La sou Lataua ne mulavusi'a ta mitema ane ilavusou uasi tei ne, la anu umomomo sou uvikala ta piena noxi'a uasi. Ia vaimomo 'o ne ta mitema mukalusi no xalexalee tuatuala la Anu muvikalane'i pekia'u lexe ixiu opone'i. ³¹ ✧Xo Anu musosovosou voxo vile mukalu sou utulusi'a ta mitema ukalusi no xalexalee lialia no anu vaikala. Xo tava'u lexe Anu mu'oxo 'ilixu lailaixe

---

✧ **17:25:** Lex 50:12   ✧ **17:27:** Lex 145:18; Iel 23:23   ✧ **17:29:** Ais 40:18-20; 44:10-17; Apo 19:26   ✧ **17:31:** Lex 96:13

sou mupalusou Itema vile e Anu musosovosou lexe ulu'e sou usolisinge no lia 'o mo Anu molu mutulu sou no anu lulu sou soli. Aloxo ne, la sou ta mitema ukalusi imuxaxu tane'i noxou no anu xaixai ane Anu mu'oxonu.”

³² Ioxe no mine ane'i milomusou Paulo mua'aloxu soli ilou tulu xe, la se'i noxi'a ne miavuti sou mimolovila'i noxou xe se'i mivikalano lexe, “Nexi temasaxa lexe talomusou mii e nini nelemolu ne la.” ³³ Aloxo ne, la sou anu Paulo muavuti mulutu sou mu'ume mulai, la ane'i mixoxolu ne. ³⁴ Ia se'i noxi'a ne mimuxamuxaxu tane'i mo mimulinu. Vile noxi'a ne Dionisiusi ne anu vile noxi'a Aleopaxosu, xe sema vile ualasio lexe Damalisi, mo ta mitema se'i la.

18

Paulo Mulai Muxolu ne Kolinito

¹ Ili'i la Paulo mulutu ne Atenai, la sou anu mu'ume movaxa ne Kolinito, sou mulai muxolu a lai ne. ² ✧ No mine anu muxolu lai ne, la muxal-isou itema vile sie Iutaia ne ualasio lexe Akuila ne nenu mivo'onu no xalee lia tila ne Pontasi ilee semau Pilisila. Ilou me'a loxo no xalee lia tila ne Itali milai loxo ne Kolinito, xo Kulaudio mutuxu tuala ne Romu mumasaxa lexe ta Iutaia ixolu no tuala tila ne Romu ne uasi. La sou Paulo muxalisi'a ilou ne. ³ ✧ Sou ilo'a mixolu mixaxai xo ane'i ilou mi'oxonu xaixai iouvilesisi loxo anu Paulo mu'oxonu nesi sou ilo'a isimesimenu lavalava sou tani alelaxu. ⁴ Xe no Voxo Tavuna utotomu, la anu mulai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou ilo'a mivivikala ngatongato'o sou anu mutovonu lexe ulapune'i ta Iutaia ilo'a ta Xiliki

sou lexe imuxaxu tane'i no 'a mii ma'ia ane anu ulelemolu.

⁵ ✨Xe no mine Sailasi ilou Timoti me'a ne Makedonia milu'e, la Paulo ne muxaxai pekia'u utotomu sou mua'alo a'alo ulai noxi'a ta Iutaia lexe umaxa'u Iesu ne Anu itema sou pamauli.

⁶ ✨Ia ta Iutaia ne mimasaxa sou ilomu noxou Paulo uasi, la mivikala masua noxou, la sou anu muvutasou tokolomoxu, io muvikala mulai noxi'a aloxo 'o, "Lexe ngingi ngaxexee noxou Lataua, la anu susu noxinge la. Io eni e'oxonu xaixai noxilosinge mukalu. Ia vaimomo 'o sou eni alai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi."

⁷ La sou Paulo mulutu lai ne, la mulai no tani noxou itema vile ualasu lexe Taitusi Iusutosi anu itema sou ulotu noxou Lataua. Mo taasou ne mutulu 'alai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia.

⁸ La Kilisuposi e itema sou usaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo ta mitema mukalusi ane'i mixolu no tani noxou ne mimuxaxu tane'i noxou Tila. Mo ta mitema ta piena ne Kolinito ne milomusou, la mimuxaxu tane'i mo mi'ulo.

⁹ No anu 'olovoxo vile, la Tila muvikalanu Paulo no anu mii loxo aipiepiena 'o lexe, "Na'ume mamu, ia navikala ulalaisi 'o, mo natalo uasi.

¹⁰ ✨Xo Eni axolu noxine. Mo evile sou u'oto noxine mo u'oxo masua noxine uasi. Tava'u lexe ta mitema noxilo ta piena ane'i ixolu no nano no tuala tila ne." ¹¹ Aloxo ne, la sou Paulo muxolu lai ne tauu ie vile mo pa'usou. Sou mulosi'a ta mitema lavulavu no 'a vaikala noxou Lataua.

¹² Xe no mine Xalio muxolu loxo itema sou usaxila'u xalee lia tila ne Akaia, la ta Iutaia miavuti mipita sou mi'oxo masua noxou Paulo

---

✨ **18:5:** Apo 17:14-15   ✨ **18:6:** Apo 13:46, 51; 20:26   ✨ **18:10:** Ies 1:9; Ais 41:10

mo milaixu sou mitulusou no anu vaivaikala. ¹³ La ane'i mia'alo aloxo 'o, "Itama ane 'o ne, anu mulapunu xavutalaia'a ta mitema sou ilotu noxou Lataua io no 'a ane umulinu lapuloto uasi." ¹⁴ Xe lexe Paulo sou ukolinu vaikala noxi'a la ua, Xalio muavuti la muvikalane'i ta Iutaia aloxo ne, "Lexe ngingi ta Iutaia 'o, ngakalapu sou 'ilixu masua mo nga'alasou lapuloto, la eni alomungenge. ¹⁵ Ia mii ano 'o ne sou talitali sou vaivaikala mo ualauala mo lapuloto noxinge la sou ngingi munge ngalai mo ngamomosou. Xo eni amasaxa sou avelunu vaivaikala sou mii ane 'o uasi." ¹⁶ La sou anu mukusai'a mixexee no anu tanixu vaivaikala. ¹⁷ Mu'oxone'i aloxo ne, la sou ane'i mitetelisou Sositenesi e itama sou usaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, la mivau 'alai no anu aitengaxu taasou tani e itulusi'a ta mitema no anu vaivaikala no anu. Ia Xalio ne umaxa'u lexe anu tanu u'oxonu mii ane ne seville uasi.

Pilisila Ilou Akuila

¹⁸ ✧ Paulo muxolusi o ne Kolinito ne voxo ta piena mukalu, la anu Mu'italone'i ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu, io mutelo no lasipi sou mulai ne Silia. La Pilisila ilou Akuila mitelo sou ilo'a milai. No mine anu utelo no lasipi uao, muxolu ne Kenkulia si 'o, la anu muxotosou laxusou xo tava'u lexe anu musakii vaikala vile mulai noxou Lataua. ¹⁹ Xe ane'i mixali ne Epeso, la Paulo mu'italone'i Pilisila ilou Akuila lai ne, io anusisi mulai mu'una no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou ilo'a mixolu mivikalasou. ²⁰ Xe ane'i mitali'isou lexe ilo'a ixolu maxuveeni si 'o, la anu umasaxa uasi. ²¹ Ia no mine sou anu mulutu, la anu muvicala aloxo 'o "Lexe Lataua umasaxa, la

✧ **18:18:** Iti 6:18; Apo 21:24

eni alivu ane'e noxinge la." Muvikala aloxo ne mukalu, la mu'italone'i mo muionei io mutelo no lasipi ne Epeso sou mulai. ²² No mine anu muxali ne Kaisalia, la mutelo ne Ielusalemu sou mu'osasi'a ta mitema ilotu noxou Iesu. Mukalu la mulai mulu'e ne Antioki.

Paulo Mumuamua'i sou Xaixai Tatalusou

²³ Paulo muxolu lai ne Antioki ne voxo mose'i xe ili'i la anu muavuti mulutu lai ne sou mumuamua'i no tuatuala mukalusi no xalee lia tila ne Xalatia xe Pilixia sou mu'oxo pekia'a ta molomolo noxou Iesu.

²⁴ Ia itema Iutaia vile ualasu lexe Apolosi nenu mivo'onu ne Alekisantolia ne mune'e ne Epeso. Anu ne itema sou vaivaikala laixe mo lavulavu tatila no anu Lavuku Tavuna. ²⁵ Anu ne muno'u lavulavu no anu vote'i noxou Tila, mo umasaxa uxali pekia'u no nano no opoonu, sou mua'alo mo mulosi'a lavulavu sou Iesu muisalili. Ia anu mulavusou 'ulo'ulo ane noxou Ioanesi sou 'ulosi'a ta mitema 'o si. ²⁶ Anu muavuti musoko sou mua'alo pekia'u io u'ume uasi no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. Xe Pilisila ilou Akuila milomusou, la ane'i mi'avalou mulai no tani noxi'a sou mia'alo noxou lamana laixe no anu vote'i noxou Lataua. ²⁷ No mine anu Apolosi mumasaxa lexe ulai ne Akaia, la ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu mipatetelinu Apolosi no anu vaivaikala se'i mo mikaukavu mulai noxi'a ta molomolou Iesu lai ne Akaia sou lexe ilooxu mo ino'u. Xe Apolosi muxali la musu'uli tatila mulai noxi'a ane'i ane no anu alauna noxou Lataua la ane'i mimuxaxu tane'i. ²⁸ ✧Xe anu mutulu no anu Lavuku Tavuna lexe Iesu ne Anu Kalisito. La sou anu mu'otoxu

vaikala pekia'u mulai noxi'a ta Iutaia no ie'i ta mitema ta piena mo anu mulu'elailixu xavutala masua noxi'a ne.

19

Paulo Mulai ne Epeso

¹ ✧ Ioxe no mine Apolosi muxolu ne Kolinito, la Paulo mumuamua'i mupolo no nano no lax-atetelo no xalee lia tila ne. La mulai muxali ne Epeso. Muxali lai ne la muxalisi'a ta molo-molo noxou Iesu mose'i. ² ✧ La anu mutali'isi'a aloxo 'o, "Loxovaa 'o, no mine ngingi ngemuxaxu tangengi, la Uleenu Tavuna muxolu noxinge?" La ane'i mikolinu tali'i noxou aloxo 'o, "Nexi talomusou Uleenu Tavuna sevile uasi." ³ La anu mutali'i la aloxo 'o, "Ia loxovaa, 'ulo'ulo iou anevaa ane ngingi nge'ulo no anu?" La ane'i mikolinu lexe, "'Ulo'ulo noxou Ioanesi."

⁴ ✧ Xe Paulo muavuti la movikalane'i lexe, "'Ulo'ulo noxou Ioanesi ne anu 'ulo'ulo sou taxi u oponenge. Anu movikalane'i ta mitema sou imuxaxu tane'i noxou Anu ane une'e ili'i noxou. Ane une'e ili'i ne, Anu ane Iesu." ⁵ Ane'i milomusou vaikala ane ne, la ane'i mi'ulo no anu ualasou Tila Iesu. ⁶ ✧ Ioxe no mine Paulo mumulaxu avolu teitexi noxi'a xe Uleenu Tavuna mune'e muxolu noxi'a, la ane'i mivikala no anu vaikala iouiou mo mia'aloxu palomatana noxou Lataua. ⁷ Ane'i mukalusi ne itiitisi'a loxo mavulovexa vile mo mulu'e no lia tamei.

⁸ Xe Paulo mu'una no anu taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne la movikala pekia'u ia u'ume uasi mumomomo loxo so'io tatalu. Anu ilo'a mivikala

✧ **19:1:** 1Ko 3:6 ✧ **19:2:** Apo 8:16 ✧ **19:4:** Mat 3:11 ✧ **19:6:** Apo 8:17; 10:44, 46

sou lexe ulapunu xavutalai'a no anu saxisaxila'u noxou Lataua. ⁹ Ia mose'i noxi'a ne oponeli pekia'u mo imuxaxu tane'i uasi. La ane'i mivikala masumasua sou vote'i noxou Tila ane ne no ie'i ta mitema ta piena. La sou Paulo ilo'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu mi'umesi'a milai va'axu. Ane'i mipita sou mivikala no voxovoxo utotomu no anu taasou lavulavu noxou Tilanosu. ¹⁰ Ane'i mixaxai aloxo ne si mumomo mo tauu ie tamei. Aloxo ne la sou ta Iutaia ilo'a ta Xiliki mukalusi ane'i mixolu no anu xalee lia tila ne Asia ne milomusou vaikala noxou Tila.

¹¹ ✧Lataua mulosou Paulo xavi iouvilemo sou mu'oxonu sosovo iouiou aloxo 'o. ¹² ✧Ta mitema mino'u lavalava xasixu la mine'e mimuxaxu vaxa noxou Paulo vasimolu xe mukalu la mino'u mulai sou mimulaxu movaxa noxi'a ta mitema e mipipiena no vasime'a la ane'i laixene'i. Mo ta uleenu ta masumasua mixexesi'a kalumo.

¹³ Ia ta Iutaia mose'i ane'i mixixaoxao sou mixexene'i ta uleenu masumasua ne mitovonu sou lexe ikusai'a ta uleenu ta masumasua no anu Ualalousu Tila Iesu, la ane'i mivikala aloxo 'o, "Nexi takusainge no nano no anu Ualalousu Iesu e Paulo mua'aloxu, la sou nexi tavikalangengi pekia'u lexe ngalaa mo ngaxexee." ¹⁴ Sukeva e tilasi'a ta aili'i noxi'a ta Iutaia ta 'olu muxatele tamei ane'i ilavusou i'oxo'oxonu aloxo ne. ¹⁵ Ia alaxu vile la uleenu masua vile ne muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Iesu ne eni elavusou mo Paulo ne eni elavusou, ia ngingi ngata'ei 'o?" ¹⁶ La sou itema ane uleenu masua muxolu noxou ne xaviinu mu'oki. Anu muili'e la mupeilauline'i xe muve'ave'a masua mole misomisou vasime'a ne

mukakaka mo vasime'a ne siasialuxu la mi'ume milai no ale ne pangapanga'asi. ¹⁷ ✧Xe no mine ta Iutaia 'ilo'a ta Xiliki mukalusi ane'i mixolu lai ne Epeso ne milavusou mii ane muxali ne, la ane'i mimama'u la miitiitinu ualasou Tila Iesu. ¹⁸ Ta piena noxi'a ane mimuxaxu tane'i mukalu mine'e mitulu no ie'i ta mitema latala ne io mivikala lamana no anu 'ilixu masumasua ane ane'i mi'oxonu. ¹⁹ Mo ta piena noxi'a ane'i ane milavusou mi'oxonu kasila ilou saa mo aalu iouiou ne miitaxusou lavukui'a e mikaukavu mimii ne no anu, ka mine'e mipita sou mielaxu no ie'i ta mitema tavu'alo. Xe miitisou lamolisou lavuku e mi'elaxu ne mipita la itiitisou muxali loxo itemaxu mavulovexa ta'uve alaxu mavulovexa ta'uve (50,000). ²⁰ Aloxo ne la sou vaikala noxou Tila muxali pekia'u mo mulutu mulai no tuatuala mukalusi.

²¹ ✧No mine mimii ane 'o muxali mukalu, la Paulo mumuxau xavutala sou lexe ulai ne Ielusalemu la upolo ulai ne Makedonia xe ne Akaia. Anu muvikala lexe, "Ili'i no mine eni apolo alai ne ukalu, la eni alai amaisi'a ne Romu kalumo." ²² Anu mupalusi'a ta mitema sou su'uli tamei noxou e Timoti ilou Elasito sou milai ne Makedonia. Ia anu muxolu seville lai no xalee lia tila ne Asia.

'Oto'oto Lai ne Epeso

²³ ✧No voxo ngiiou ane ne, la ta mitema mi'ava'ava mo lai'axa'a muxali ne Epeso ne xo no anu vote'i noxou Tila. ²⁴ Xo itema vile ualasou lexe Demeteliusi e itema sou u'oxonu mimii no anu siliva muxaxai sou mu'oxonu taasou

lalotu tovolai sou kitukitu'a noxie lataua kalavoi Alutemisi. Anu mu'oxo aloxo ne, la ta mitema sou xaixai mino'u lamoli kitu'a uasi. ²⁵ Anu mu'avali'a ta mitema sou xaixai ilo'a ta menexi'a seli e ixaxai ilo'a la mine'e mipita io anu muvikala aloxo 'o, "Ta menexixe ngingi ngelavu lexe nenge teno'u lamoli laixe no anu xaixai ane 'o. ²⁶ Ia ngingi ngamaisou mo ngalomusou itema ane Paulo anu mulapune'i mo muxovulaune'i ta mitema ta piena lai ne Epeso mo no anu xalee lia tila ne Asia mukalusi. Anu muvikala lexe lataua ane ta mitema i'oxonu no avo'a ne anu lataua maninasou uasi. ²⁷ Vaikala ane 'o ne u'oxonu masuanu xaixai noxinge la xaixai noxinge uxali mii vitanisi, la taasou lalotu noxi'a lataua tatila Alutemisi kalumo ne uxali mii vitanisi kalumo. Mo ta mitema mukalusi no xalee lia tila ne Asia mo xalexalee lialia ukalusi ne ilotu noxie la uasi, xo uala tatila noxie ne mumasua mo ukalu vitanisi."

²⁸ No mine ane'i milomusou aloxo ne, la ane'i la'iaxa'a masua mo miavuti sou mi'ava lexe, "Alutemisi noxi'a ta Epeso ne ane tatila manina."

²⁹ ✧ Alaxu vilesisi la tuala tatila ne 'ava toxoxu muxali no anu mukalusi. Xe ta mitema miavuti la mitetelisi'a Xaiusu ilou Alisitaluko e tavaitamiou Paulo sou ilo'a mimuamua'i. Ane'i ilou ne sie Makedonia. Xe ta mitema mixasilisou milapune'i ilou la ilo'a mi'una no tani tilasou pitapita ne.

³⁰ Ia Paulo ne mumasaxa sou upala'a noxi'a ta mitema latala ne, ia ta molomolo noxou ne miapixu la ulai uasi. ³¹ Mo ta menexu mose'i kalumo e ane'i ta tatila no xalee lia tila ne Asia misovanu vaikala mune'e noxou milingau pekia'u lexe ulai

---

✧ 19:29: Apo 20:4; 27:2; Kol 4:10; Plm 1:24

no nano no tani tila sou pitapita ne mamu.

³² La sou ta mitema ta piena ane'i mipita ne mixovulaulausi. Mose'i mi'ava sou milemolu mivile xe mose'i ne mi'ava sou milemolu mii vilemo. La ta piena noxi'a ne ilavu lexe tava'u loxovaa la sou mine'e mipita ne uasi. ³³ La ta Iutaia misounu Alekisanda mulai mu'uli no talaxa'a. Io ta mitema mose'i mi'ava'ava sou mipela'u. La anu mukamiie'i no avolu sou lexe anu uvikala lamana noxi'a. ³⁴ Ia no mine ane'i milavusou lexe anu itema Iutaia vile, la ane'i mukalusi ne mi'ava mukei umomomo loxo aso iou tamei aloxo 'o, "Alutemisi noxi'a ta Epeso ne ane tatila manina."

³⁵ La itema sou kaukavu no anu tuala tila ne mutulu la mutolosou avolu sou ta mitema ixolu tasiau la muvikala lexe, "Ta mitema sie Epeso, ta mitema mukalusi no lialia 'o, milavusou lexe tuala tila ne Epeso ne anu usaxila'u taasou lalotu noxie tila Alutemisi ilou lavo'o tavuna noxie ane mulapau molu no loxotolo mulu'e. ³⁶ La sou loxo mimii ano 'o ne anu itema vile umomomo sou usingisou uasi, mo ngingi ne ngaxoo tani ukisi io nga'oxonu anangenge vitanisi mamu. ³⁷ Ngingi ngene'e ne'i ta mitema ano 'o lai 'o, ia ane'i ipulumasou ino'u mii vile no 'a taasou lalotu mo ivikala ipupuio'u lataua mengi uasi. ³⁸ Lexe aloxo ne la Demeteliusi ilo'a ta menexu ta mitema sou xaixai ne lexe itelonu vaikala noxou evile. La voxo sou vaivaikala mo itema sou ulomusou vaikala anu a uxolu. La sou ilo'a imomomo sou vaikala sou. ³⁹ Xe lexe mii ma'ia la ane ngingi ngamasaxa lexe ngaxalixu la sou ngingi ngamomosou no anu voxo sou pitapita. ⁴⁰ Ia ano 'o ne laixe uasi lexe nenge tano'u masua sou

tatulu no 'a vaikala sou 'oto'oto no anu mimii ane muxali vaimomo 'o. Lexe aloxo ne la nenge tamomomo sou takoli vaikala uasi xo mii ane ne tava'u uasi.” ⁴¹ Ili'i no mine anu muvikala aloxo ne mukalu, la anu mupalusi'a ta mitema milailai.

20

Paulo Mumuamua'i ne Makedonia Xe ne Xiliki

¹ Ioxe no mine anaxa'a piena sou 'oto'oto toxoxu ne mutalo, la Paulo mu'awali'a ta molo-molo noxou Iesu mine'e, mo anu mupeletotosi'a sou mu'oxo pekia'a, mukalu la mu'italone'i sou muione'i io mulutu sou mulai no xalee lia tila ne Makedonia. ² Anu mulalai no xalee lia ane ne, la muvikala no anu vaikala sou peletoto ta piena lai noxi'a ta mitema, xo la mulai muxali ne Xiliki. ³ La anu muxolu lai ne so'io tatalu. Xo ta Iutaia misakii vaikala sou lexe ivau no mine anu 'alai sou utelo no lasipi sou ulai ne Silia. La sou anu mumuxaxu xavutala sou lexe ulivu upolo ne Makedonia. ⁴ Ane'i ane tavaitamiou Paulo sou ilo'a mimuamua'i milai ane Supateli anu itema sie Belea e Pulosi 'olu, xe Alisitaluko ilou Sekundosi sie Tesalonika, xe Xaiosi sie Delube, xe Tukiko ilou Tolopimosi sie xalee lia tila ne Asia xe Timoti kalumo. ⁵ Ta mitema ane ne mi'uli milai mixomaiexi ne Toloasi. ⁶ Ia nexi texolu ne Pilipai mutalo no mine voxo tatila sou Ixutuxu Veletixa'a Vitanisi mukalu, la sou nexi tetelo no anu lasipi. Tetelo no lasipi sou telutu telai. Xe voxo ta'uve sou, la nexi telai texali noxi'a ane'i ane mixomaie'i ne Toloasi. La nexi texolu voxo muxatele tamei.

Paulo Mutulusou Iutikasi no Anu Soli ne Toloasi

7 No anu voxo muxatele vilesou* no anu 'olovoxo, la nexi tene'e tepita sou tase'ise'inu veleti. Paulo mua'alo mulai noxi'a ta mitema. La anu muvikala mulalaisi 'o xo mole 'olovoxo lixilixinu xo anu ulutu no voxo ane vile. 8 Tani lalaxu teitexi ne nexi tepita no anu ne lalamo sou ta piena. 9 Itema mauulu vile ne muxolu no anu aitenga sou sivo ualasou lexe Iutikasi. Anu iou muvuvu manina ia Paulo muvikala mulalaisi 'o. Xe no mine anu mupasipaa ai mukalu, la anu mulapau molu no anu tani lalaxu tatalusou la mulai mutuvu no lia. Xe ane'i milu'e miitinu, la anu musoli ne. 10 Xe Paulo mulu'e la musu'anu muai vaxa teitexi noxou itema mauulu ne, la musavunoxu io muvikala lexe, "Nga'ume mamu. Xo anu a umauli." 11 La sou anu mulivu mulai teitexi la, sou muse'i veleti mo muo'u. Xe ili'i no mine Paulo muvivikala xo mole lamana, la anu mulutu sou mulaa. 12 Ia ta mitema mino'u itema mauulu ne mumauli ne sou ilo'a milai no taasi'a, la tane'i laixe manina.

Paulo Muvikala Laixe sou Muione'i ta Tatila Noxi'a ta Mitema Noxou Lataua ne Epeso

13 Ioxe nexi teuli telai tetelo no lasipi, sou teiave telai texali ne Asosi. La nexi texoma'iou Paulo sou utelo no anu lasipi. Anu muvikalanexi sou nexi ta'oxonu aloxo ne xo anu umuamua'i no tava'u ulai uxali lai ne. 14 No mine anu muxalisixe ne Asosi, la nexi tetelonu no anu lasipi sou noxi'a telai texali ne Miteleni. 15 La nexi telutu lai ne xe voxo ane vile, la texali 'alai ne Kiosi, xe voxo ane vile la, la tevalautu tevaxa ne Samosi, xe no anu voxo ane ili'i la texali ne Miletosi.

* **20:7:** Voxo muxatele vile ne anu voxo noxi'a ta Iutaia sou ise'ise'inu veleti.

¹⁶ Paulo musakiinu xavutala lexe ane'i iiave ine'e la ipolopepeenu Epeso ne si, xo tava'u lexe anu mumasaxa sou upaipalunu voxo maxuveeni no xalee lia tila ne Asia mamu. Xo anu upalepalea lexe umomomo la uxali ne Ielusalemu no anu voxo sou Pentikosi.

¹⁷ ✧Nexi texali ne Miletosi, la Paulo mukalaanu anaxui'a ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Epeso sou lexe ine'e noxou. ¹⁸ ✧No mine ane'i mine'e mixali, la anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngelavu sou mauxixo anu a loxovaa no voxo lololi ane eni exolu noxinge 'o musoko no anu voxo ane eni ene'e e'una no anu xalee lia tila ne Asia. ¹⁹ Ta Iutaia misakii vaikala sou mi'oxo masualeli ne anu axo tu'umaxu mo tovtovo ta piena, ia eni etaloxolixo avilesi sou e'oxonu xaixai noxou Tila ilou ieli lexaxu piena. ²⁰ Ngingi ngelavu lexe eni evikala pekia'u la a'ume uasi sou a'aloxu mii ma'ia laixe ane sou usu'ulingengi. Ia eni elosinge lavulavu ne no ie'ngi ta mitema ta piena mo tasinge vilevilesi, ²¹ la eni evikala pekia'u ulai noxi'a ta Iutaia ilo'a ta Xiliki. Lexe ane'i ne ixiu mo ilai noxou Lataua, mo imuxaxu tane'i noxou Tila noxinge Iesu.

²² Mo ane 'o ne masaxa pekia'u noxou Uleenu Tavunasi la sou eni alai ne Ielusalemu, ia alavusou mii ma'ia ane uxali noxilo lai ne uasi. ²³ ✧Eni elavusou lexe no anu tuatuala tatila ane eni alai no anu ne Uleenu Tavuna uvikalaleli lamana lexe taasou navunavu mo tu'utu'umaxu ta piena anu a ulooxo. ²⁴ ✧Ia eni amaisou mauli noxilo ne anu loxo mii vitanisi noxilo. Eni amasaxa akalusou iaveiave saisale mo amomomo sou xaixai ane

---

✧ **20:17:** Apo 18:21 ✧ **20:18:** Apo 18:19–19:10 ✧ **20:23:** Apo 9:16; 21:11 ✧ **20:24:** Apo 21:13; 2Ti 4:7

Tila Iesu mulosilo ne ukalu manina. Xaixai ane ne sou a'aloXu lamana a'alo laixe sou alauna noxou Lataua. ²⁵ Ia vaimomo 'o eni elavu lexe umomomo sou vile noxinge ngingi ane eni elai ea'aloXu saxisaxila'u noxou Lataua noxinge ne umaisilo la uasi. ²⁶ Aloxo ne, la sou eni avikala lamana ulai noxinge, vaimomo 'o aloxo 'o. Lexe vile noxinge usoli la eni susu noxilo uasi. ²⁷ Xo eni evikala pekia'u mo a'ume uasi sou a'aloXu masaxa lololinu noxou Lataua mulai noxinge ne. ²⁸ ✧La sou ngingi minge ngasaxilainge nongia ta mitema noxou Lataua mukalusi loxo ta sipsip la'olu'oluxa'a ne ane Uleenu Tavuna musosovosinge sou ngasaxila'a. Ngaxali loxo ngingi ta mitema sou saxila'u noxi'a ta mitema la'oluxa'a noxou Lataua ane Anu muno'u uu-lusi'a no anu sialuxu. ²⁹ ✧Eni elavu lexe alutu alai io ili'i, la ta a'aa ta vova ta la'ia i'una noxinge, la umomomo sou imalanixi'a ta sipsip la'oluxa'a ne uasi. ³⁰ Mo loxo no nano nonixi noxinge ne la, ne ta mitema mose'i iavuti la a'alo kalakalavoi sou ilapune'i ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu sou imuline'i. ³¹ ✧La sou ngaxolu la ngasaxilainge laixe. Ngaxavutala lexe no anu tauu ie tatalu la no 'olovoxo mo no aso ne eni epela'inge utotomu mo ieli lexaxu unixisinge.

³² Mo vaimomo 'o, eni a'italongengi ngalai no avolu Lataua mo ngalai no anu vaikala sou alauna noxou ane. Vaikala anu umomomo sou utulusinge pekia'u xe ulosinge mimii laixe noxou noxi'a ane'i mukalusi ane anu ta na'u manina. ³³ ✧Eni aisuxu itema vile silivau ilou xoulu mo

---

✧ **20:28:** 1Ti 4:16; 1Pi 5:2-4   ✧ **20:29:** Mat 7:15; Ioa 10:12

✧ **20:31:** 1Te 2:11   ✧ **20:33:** 1Ko 9:11-12

tokolomou uasi. ³⁴ ☆Ngingi menge ngelavusou lexe eni melo exaxai no avolo tamei 'o sou musu'ulinexi noxi'a ta menexilo. ³⁵ No anu mimii mukalusi ane eni e'oxonu, la eni elosiengi lexe no anu xaixai pekia'u io aloxo 'o, la nenge tasu'uline'i ane'i ane mamalaxa'asi. Taxavutalanu vaivaikala noxou Tila Iesu muvikala aloxo 'o, 'Anu laixe lexe nenge ta'osa sou taitinu mii ia ta'osa sou tano'usi uasi.' ”

³⁶ No mine anu muvikala aloxo ne mukalu, la ilo'a mukalusi mixolau tava'a mulu'e no lia sou mikilaka. ³⁷ La ane'i mukalusi ne mitama tila noxou Paulo mo miaulaxu xe mi'osasou. ³⁸ Mii e muxalixu tama toxoxu noxi'a ane vaikalau e mu'oxe ane'i imomomo sou imaisou iou la uasi. Mukalu la sou ane'i misaxanu mulai no 'a lasipi.

21

Paulo Mutelo no Lasipi sou Mulivu ne Ielusalemu

¹ Ioxe no mine nexi telutu, la teioone'i ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua, la nexi telai tetelo no lasipi. Nexi tetelo no lasipi mukalu, la teiave teisalili telai ne Kosi xe ili'i no voxo vile la, la texali ne Lodosi, xe mexe ne Lodosi ne, la texali ne Patala. ² La texalisou lasipi vile e lexe sou ulalai ne Ponisia. La sou nexi tetelo no anu sou telai. ³ Telai la tepolopepee la'olu ne Kipulosi muxolu no avoxe ae, la nexi telai te'isalili sou texali no xalee lia tila ne Silia, la telai tetulu no tuala tila ne Taia. La ane'i milu'enu mimii ane muai no anu lasipi. ⁴ ☆La nexi texalisi'a ta molomolo noxou Iesu. La nexi texolu lai ne voxo muxatele tamei. Xe Uleenu Tavuna muvikalane'i,

☆ **20:34:** Apo 18:3; 1Te 2:9   ☆ **21:4:** Apo 20:23

la ane'i mivikalanu Paulo lexe ulai ne Ielusalemu mamu. ⁵ Ia noxi'a texolu voxo muxatele tamei aloxo ne mukalu, la sou nexi telutusou telai. La ane'i ilo'a ta semasemai'a mo ta 'ili'ili'a mukalusi ne milutu sou misaxanexi mexe loxo no tuala tila sou telai no luaki paumolu. La sou telai texolau tavaixe mulu'e no lia sou tekilaka. ⁶ Mukalu, la sou nexi noxi'a teioonexi ngatongato'o. Sou ane'i milivu no tuala xe nexi tetelo no lasipi sou telai.

⁷ Tetelo no lasipi ne Taia sou telai texali no tuala tila ne Telemisi mukalu, la sou lexe temuamua'i la texalisi'a la te'osasi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu, la noxi'a texolu voxo vile. ⁸ ✧Xe ili'i la nexi telutu sou texali no tuala tila ne Kaisalia. Ia te'una texolu no tani noxou Pilipi, itema sou ua'aloxu a'alo laixe. Pilipi ne anu itema vile anu vile noxi'a ane'i ta mitema muxatele tamei e ta mitema misosovosi'a ne Ielusalemu sou i'oxo xaixai sou isu'uline'i ta mitema noxou Iesu. ⁹ Ta 'olu ta vuanga tami'a ne itaula'i uasi ia ane'i ipalamatanane'i ta mitema no anu vaivaikala noxou Lataua. ¹⁰ ✧Nexi texolu lai ne voxo ta piena, la sou itema sou palomatana vile ualasu lexe Axavosi ne molu ne Iutaia mulu'e muxali ne Kaisalia. ¹¹ ✧Xe mune'e muxali noxixe mukalu, la muno'u utupokoxu Paulo, ka musakiinu avolu ilou tava'u no anu. Io muvikala aloxo 'o, "Uleenu Tavuna muvikalaleli lexe, 'Mo sou utupoko 'o, ulai uxali ne Ielusalemu, la ta Iutaia isakiinu aloxo 'o ka i'italonu ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.' "

¹² Xe nexi telomusou aloxo ne, la nexi noxi'a ta mitema ane'i ane lai ne tavikala pekia'u lexe

---

✧ **21:8:** Apo 6:5; 8:40   ✧ **21:10:** Apo 11:28   ✧ **21:11:** Apo 20:23; 21:33

Paulo ne ulai ne Ielusalemu uasi. ¹³ ✨Ia Paulo muavuti la mukolinexi aloxo 'o, “Tava'u loxovaa la sou ngingi ngatatamasilo e nga'oxo xavutalaxeni mamalaxu 'o? Ngalomu, eni elalaxii sou alai mo isakisakileli ne Ielusalemu mo ivelo asoli kalumo no anu ualasou Tila Iesu.” ¹⁴ Nexi tetovo temulesou aloxo ne, xe anu ulomunexe uasi, la sou nexi texolu tasiausi ne ia tevikala lexe, “Mivile uasi, mii ma'ia ne Tila umasaxa lexe u'oxonu, la u'oxonusi.”

Paulo Muxali ne Ielusalemu

¹⁵ Ioxe ili'i no voxo se'i, la sou nexi telalaxinu mimemimexi sou telutu telai ne Ielusalemu. ¹⁶ No mine nexi telutu ne Kaisalia ne la ta molomolo noxou Iesu sie Kaisalia ne mimulinexi sou misaxanexi telai no tani noxou Nesoni anu itema sie Kipulosi ne anu muxali molomolo noxou Iesu tatei mo. La nexi taxolu no tani noxou ne.

¹⁷ No mine nexi texali ne Ielusalemu, la ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne mino'ixe la mi'osasixe tatila manina. ¹⁸ Ili'i no voxo vile la, la Paulo mukasi noxixe sou noxi'a telai temaisi'a Iakovo ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua no mine mine'e mipita.

¹⁹ ✨La Paulo mu'osaši'a no anu xaixai noxou la mua'aloi'a sou mimii e Lataua mu'oxonu muxali no tatexa noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.

²⁰ ✨Xe ane'i milomu la, miiti ualasou Lataua mo mivikala Paulo lexe, “Vivixe, nini nelavu lexe ta Iutaia ta piena manina ane'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu mo ane'i pekia'a sou imulinu lapuloto noxou Mosesi. ²¹ Ia ane'i milomu lexe ta Iutaia mukalusi e ixolu no nano no taine'i

✨ **21:13:** Apo 20:24 ✨ **21:19:** Apo 15:12 ✨ **21:20:** Apo 15:1,

ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasisi lexe nini nelosie'i lexe mamu sou imulinu lapuloto noxou Mosesi. La nini nevikalane'i lexe xooxoo ungasi'a ta 'ili'a mamu mo imulinu 'ili'ilixo ane noxi'a ta xasixasi'a ne la mamu. ²² Ia nenge ta'oxo a loxovaa? Xo ane'i ilomusine lexe nini a nexali 'o. ²³ ✧ La sou nini namulinu xavutalamexi vile e nexi tavikalaneni. Nexi noxi'a ta mitemamexi tami'a e misakiinu vaikala ulai noxou Lataua a taxolu 'o. ²⁴ Nini nano'a ta mitema ne mo ngongi'a ngalai nga'oxonu 'ili'ilixo sou ngaxali malemalenga no iou Lataua. Mo nini nalotonu mimii mose'i sou ane'i iamanu ulai noxou Lataua. La sou isalanu kisi'a laxusou ne. Na'oxo aloxo ne mo sou ta mitema ukalusi ilavusou lexe vaikala ane mitelo noxine ne anu manina uasi. Ia ane'i ilavu lexe nini nelavusou namulinu lapuloto mulapu. ²⁵ ✧ Tei la nenge tekaukavunu vaikala vile aloxo 'o sou tesovanu mulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi e mimuxaxu tane'i noxou Iesu. La sou te'una tanenge noxi'a aloxo 'o, ngingi nga'ou la'ilali ane ane'i miiamanu mulai noxi'a ta lataua kalakalavoi mamu, mo nga'ou mii ane sialuxu uasi, mo mii sou poosi ane miaili'osou mo musoli ne xiasinu mamu, mo ngapoloxalonu 'ilixo sou vote'i.”

²⁶ ✧ Aloxo ne la sou Paulo mukasi noxi'a ta mitema e ilo'a misakiinu vaikala mulai noxou Lataua. Xe voxo vile ili'i la ilo'a mimulinu 'ilixo sou ixali malemalenga. La anu mu'unalai no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua sou muvikalane'i ta aili'i lamana lexe voxo sou ane'i ixali malemalenga. Mo ane'i vilevilesi iama ulai noxou Lataua.

✧ **21:23:** Iti 6:1-20; Apo 18:18   ✧ **21:25:** Apo 15:29   ✧ **21:26:** 1Ko 9:20

Ta Iutaia Mitetelidou Paulo no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

²⁷ Ia no mine voxo muxatele tamei asou ukalu no mine ane'i ixali malemalenga no iou Lataua, la ta Iutaia me'a no xalee lia tila ne Asia mimaisou Paulo no mine muxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. La sou ane'i miavutinoxu xavutalai'a ta mitema ta piena mukalusi sou laiaxa'au Paulo la sou mitetelidou. ²⁸ La mi'ava kaka lexe, "Ta Isilaeli, ngasu'ulinexi. Xo itema ane 'o itema sou ulosie'i ta mitema mukalusi no tuatuala sou ixililine'i noxinge ta mitema ne Isilaeli mo ixililiou no anu lapuloto noxou Mosesi xe taasou lalotu tatila noxou Lataua menge kalumo. Mo u'oxo 'ilixo anenesi uasi. Anu muno'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi, sou mi'una mi'oxo masuanu tani tavuna noxou Lataua." ²⁹ ✧ Ane'i mivikala aloxo ne, xo tei la ane'i mimaisou Tolopimosi sie Epeso ilo'a Pauloena mi'una mixolu no tuala tila ne la sou ane'i mixavutala lexe Paulo mulaixu Tolopimosi ne no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua.

³⁰ Ia ane'i milomusou vaikala ane ne, la ta mitema mukalusi ne Ielusalemu ne xavutalai'a mu'oxo iouiou, la sou miave mine'e mipita sou mitetelidou Paulo sou milapunu mulai no ale muxexee no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua. Xe miavuti la mutatusou aiaitenga alaxu vilesisi. ³¹ Ioxe no mine ane'i mi'oxe ivau Paulo sou usoli aloxo ne, la sou 'ava'avaxa'a ilou a'alo mulai muxalisou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto sie Romu. Anu mulomu lexe ta mitema mukalusi sie Ielusalemu la'iaxa'a mo ane'i miavutinoxu 'oto'oto. ³² Xe alaxu vilesisi 'o la anu mukasi noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ilo'a ta tatila noxi'a

---

✧ 21:29: Apo 20:4

ta mitema sou 'oto'oto, ne sou ilo'a miave milai noxi'a ta mitema e mipita sou mi'oxe ivau Paulo usoli ne. Xe ane'i mimaisou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxou mine'e si la ane'i ivau Paulo la ua.

³³ La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mutetelidou Paulo ia muvikala pekia'u noxou vile noxi'a ne sou lexe usakiinu no anu seni tamei. Mukalu la sou anu mutali'isi'a lexe anu itema 'ei xe anu mu'oxo ma'ia. ³⁴ Xe ta mitema ta piena e mipita ne miavuti la ane'i vilevilesi mi'ava'ava iouiou xo mole kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne umomomo sou ulomusou vaikala manina vile no anu mii ane ne uasi, xo 'ava tavu'alo. La sou anu muvikala pekia'u noxi'a ta mitema sou 'oto'oto lexe ino'u Paulo mo ilaixu no taasi'a. ³⁵ No mine ane'i milaixu la mitulusou no anu valovalo sou aitungasi'a. Xe mimalei loxo 'o la ta mitema mukalusi ne la'iaxa'au mu'oki'oki sou i'oxe ine'e ivau Paulo usoli, la sou ane'i mivo'onu milutunoxu la. ³⁶ ✧Xo ane'i ta mitema mukalusi e mipita ne italo uasi, ane'i i'ava pekia'usi lexe, “Ngavau usoli.”

Paulo Mupala'alixu Tanu Mulai Noxi'a ta Iutaia

³⁷ Ioxe ta mitema sou 'oto'oto i'oxe ilaixu Paulo no nano no taasi'a la ilaixu uao, ia anu mutali'isou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto lexe, “Loxovaa, eni umomomo sou avikala seville noxine?” La anu mukolinu lexe, “Ia nini nelavusou vaikala noxi'a ta Xiliki ne? ³⁸ ✧Eni emaisine la exavutala itema vile sie Aixiputo e tatei la muavutinoxu 'oto'oto noxi'a ta tatila sou tuala tila, la mulapune'i ta mitema itemaxu mavulovexa

mavulovexa tamei (4,000) e milavusou 'ilixosou 'oto'oto iouiou, la ilo'a milai mixolu no xalee lia vitanisi, taatei ne ane nini 'o?" ³⁹ Xe Paulo muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Eni itema sie Iutaia nenilo mivo'oleli ne Tasisi e no xalee lia tila ne Kilikia mo eni itema sou tuala tila ane ne. Tuala ane ne anu uala no anu mutila. La sou laixe sou namalalixo mo avikala seville noxi'a ta mitema 'o." ⁴⁰ Ioxe no mine kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mupelemasaxanu Paulo mukalu, la sou Paulo mutulu no valovalo sou aitenga, la mutovola'i no avolu mulai noxi'a ta mitema mo movikalane'i sou lexe ixolu tasiau. La sou ane'i mixolu tasiau, la anu movikalane'i no anu vaikala Evalaio.

22

¹ La anu musokou movikala aloxo 'o, "Ta vivilo mo ta mamilo, ngalomusilo mo eni apala'alixo noxinge vaimomo 'o lexe eni a'oxo susu vile uasi." ² Xe no mine ane'i mimuxaxu sangali'a sou lexe ilomu sou vaikala noxou 'o la milomusou movikalane'i no anu vaikala Evalaio. La sou ane'i mixolu tasiau manina. Io sou anu movikalane'i aloxo 'o, ³ ✧ "Eni amitema sie Iutaia manina e nenilo mivo'oleli ne Tasisi no xalee lia tila ne Kilikia. Ia eni exali tila no nano no anu tuala tila Ielusalemu. La sou eni exali loxo itema vile e exolu no la'axu Xamalieli sou mulosielixu lavulavu toxotoxoxu no anu lapuloto noxinge nenge'a ta xaixasinge. Mo eni exaxai pekia'ilo manina sou lexe amomomo sou amulinu Lataua aloxo ngingi mukalusi nga'oxonu vaimomo 'o. ⁴ ✧ Eni elavusou ave'ave'a ta mitema e imulinu vote'i laixe isoisoli. Mo eni alapune'i ta mulu ilo'a

---

✧ 22:3: Apo 5:34 ✧ 22:4: Apo 8:3

ta sema sou alai a'unane'i no taasou navunavu. ⁵ Aloxo 'o kisi'a ta aili'i ilo'a la'oluxa'a ta tatila noxi'a ta Iutaia umomomo sou ivikalangengixu ne, anu manina. Mo ane'i mikaukavunu vaikala vile si'a ta vimovimo'a e mixolu ne Temasukasi la eni elaixu sou lexe asakisakine'i ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne sou alaixa'a no taasou navunavu ne Ielusalemu sou ilosi'a navunavu.

⁶ La sou eni emuamua'i xe exali 'alai ne Temasukasi no mine aso mukulupa muisalili 'o, la alaxu vilesisi 'o la lamana vile toxoxa'a mu'iei molu teitexi no loxotolo mulu'e muieisilo. ⁷ Xe eni elapau la elu'e no lia. La sou elomusou itema vile muvikalaleli lexe, 'Saulo, Saulo, loxovaa la sou nini ne'oxonu masumasualeli 'o?' ⁸ Xe eni eavuti la etalisou aloxo 'o, 'Tila, nini 'ena'ei?' La sou Anu mukolileli aloxo 'o, 'Eni Iesu itema sie Naseleti ane nini ne'oxo masumasualeli.' ⁹ No mine Anu muvikalaleli loxo ne, la ta mitema ane noxi'a temuamua'i ne mimaisou lamanasi ia ilomusou itema e uvikalaleli ne uasi. ¹⁰ Xe eni eavuti la etali sou aloxo 'o, 'Tila, eni a'oxo ma'ia?' La sou anu Tila muvikalaleli lexe, 'Natulu, mo nalai na'unalai ne Temasukasi. Xo itema vile anu a uxoxolu lai ne anu uvikalaneni no anu mii ma'ia ane Lataua musosovosine sou nini na'oxonu.' ¹¹ Xe ta mitema e ane'i ane nexi noxi'a temuamua'i ne miavuti la mitilailo no avolo sou noxi'a te'unalai ne Temasukasi, xo lamana tatila muiesou ieli la isivoxo mo amalei uasi.

¹² Xe itema vile ualasou lexe Ananiasi e itema vile umulinu lapuloto noxinge laixe, mo ta mitema ta Iutaia ta piena mixolu lai ne ilavusou itoxonu laixe, ¹³ anu mune'e mutulu 'alai noxilo la muvikalaleli aloxo 'o, 'Vivilo Saulo, ieni ukaa.' Xe alaxu vilesisi 'o la eni ieli mukaa la mo

emaisou.

¹⁴ La anu muvikalaleli aloxo 'o, 'Lataua noxi'a ta xaixasinge musosovosine sou lexe nalavusou masaxa noxou, mo namaisou Itema ane itema sou 'ilixu mulapu, mo nalomusou vaikalau e ulaa no anaxu uisalili. ¹⁵ Xo nini naxali loxo anu itemau sou naa'aloi'a ta mitema mukalusi no anu mii ma'ia ane nini nemaisou xe nelomusou. ¹⁶ La sou vaimomo 'o nini naxoxomaio ma'ia 'o? Natulu mo nalinga no ualasou la sou na'ulo mo uxexeenu 'ili'ilixu masumasua noxine.'

¹⁷ Ioxe no mine eni elivu ne Ielusalemu, la elai eu'na no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou ekilaka. Ekilaka la emaisou mii vile loxo aipiepiena.

¹⁸ ✧Mii e emaisou ne Tila muvivikalaleli aloxo 'o, 'Napalea naxexesou tuala tila ne Ielusalemu alaxu vilesisi mo nalai. Xo ane'i imasaxa lexe ilomusou a'alosilo e nini naa'aloxu uasi.'

¹⁹ ✧Ioxe eni eavuti la evikalanu aloxo 'o, 'Tila, ane'i milavusilo lexe tatei la eni elai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mukalusi sou esakisakine'i mo eve'ave'a ta mitemameni ane'i ane mimuxaxu tane'i noxine. ²⁰ ✧Mo no mine ane'i mivau itema sou ua'aloxu ualasinge e ualasou lexe Sutepano, la eni etulu 'alai ne sou esaxila'u tokolomoi'a veveeni ne xe emaisou no ieli no mine ane'i mivau musoli mo sialuxu munixi loxo ne, la eni opoleli vilesisi no anu mii ane ane'i mi'oxonu.' ²¹ ✧Xe, Tila muvikalaleli aloxo 'o, 'Nalai, xo Eni apalusine sou nalai no paxa noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.' ”

Paulo Muvikalane'i Lexe Eni Amitema sie Romu Manina

✧ **22:18:** Apo 9:29-30   ✧ **22:19:** Apo 8:3; 26:9-11   ✧ **22:20:** Apo 8:1   ✧ **22:21:** Apo 9:15

²² No mine ta mitema ta piena e mine'e mipita ne milomusou movikala aloxo ne, la sou ane'i miavuti sou mi'ava toxotoxoxu mo mikaikaitolonu io mivikala lexe, “Ngavau usoli. Itema ane loxo ne umomomo sou uxolu no lia 'o uasi.”

²³ Xe ane'i miavuti la miungaunga mo milulusou tokolomo sou vasime'a sou mipeinu mulai teitexi xe mi'atonu lialia sou mipei mulai teitexi.

²⁴ La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto movikala pekia'u noxi'a lexe ta mitema sou 'oto'oto ilaixu Paulo no nano no taasi'a. Io movikalane'i lexe ipuapuasou mo itali'isou pekia'u lexe tava'u loxovaa la sou ta mitema tavu'alo ne mi'ava toxotoxoxa'a mulai noxou loxo ne. ²⁵ ✧Xe no mine ane'i misakisakiinu mukalu sou lexe ipuapuasou la Paulo movikalanu tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto a ututulu. La sou anu muavuti la movikala aloxo, “Loxovaa, umomomo sou nini napuapua sou itema sie Romu? A lexe nini natulusilo no anu vaivaikala tei io, ka napuapuasilo loxo ne, la anu laixe.”

²⁶ Xe tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto mulomusou aloxo ne, la anu mulai noxou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto sou movikalanu aloxo 'o, “Nini na'oxo a loxovaa? E itema 'o ne anu itema sie Romu.” ²⁷ La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mulai noxou Paulo sou mutali'isou aloxo 'o “Navikalaleli nini itema sie Romu manina?” La Paulo mu'oxe “Ani.” ²⁸ Xe la kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mukolinu aloxo 'o, “Eni elotonu xoluxolu noxilo no anu lamoli tatila.” Xe Paulo muavuti la movikalanu lexe, “Ia eni no mine nenilo mivo'oleli la eni amitema sie Romu manina.” ²⁹ ✧La sou alaxu vilesisi 'o la, ta mitema sou 'oto'oto ilo'a kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne

itali'i sou la uasi. Anu mumama'u xo anu itema sie Romu manina ia anu musakiinu no anu seni.

Ta Tatila sou Ivelunu Vaivaikala Milomusou Vaikala Noxou Paulo

³⁰ Voxo vile ili'i, la kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mumasaxa lexe ta Iutaia ipala'anixu susu ma'ia ane Paulo mu'oxonu manina. La sou anu mululusou no anu seni, io movikala pekia'u noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta tatila sou ivelunu vaivaikala mukalusi sou mipita la sou anu mululusou Paulo mune'e sou mutulusou no ie'i.

23

¹ Xe Paulo mumatakisi'a ta tatila sou ivelunu vaivaikala ne la movikalane'i lexe, “Ta vivilo, noxou Lataua iou la eni emomomo sou e'oxo xaixaiou no anu xavutala lailaixesi mo a mune'e mutalo vaimomo 'o, io axavutala lexe a'oxonu 'ilixu vile masua uasi.” ² ✧ Anu movikala aloxo ne, la kisi'a ta aili'i e ualalous lexe Ananiasi ne movikala pekia'u noxi'a ta mitema e mitulu 'alai noxou ne lexe isavalou anaxu ne. ³ ✧ Ia Paulo muavuti la movikalane'i lexe, “Lataua usavaliine xo nini loxo vimelu e mikaukavunu mukea no ale io no nano ne nuni'u. Nini nene'e nexolu sou netelo vaikala sou lapuloto noxilo, ia nini mene la nealalous lapuloto sou nepalusi'a misavalilo.”

⁴ Xe ane'i e mitutulu 'alai noxou Paulo ne miavuti la mivikalane'i lexe, “Ae, nini namama'u sou navikalane'i kisi'a ta aili'i noxou Lataua no anu vaivaikala aloxo ne uasi.” ⁵ ✧ La sou Paulo movikala lexe, “Ta vivilo, eni alavusou itema ne lexe anu kisi'a ta aili'i noxou Lataua uasi. La sou eni evikala loxo ne, ia eni emama'u xo vaikala

---

✧ 23:2: Ioa 18:22-23 ✧ 23:3: Mat 23:27 ✧ 23:5: Mul 22:28

noxou Lataua vile muvika aloxo 'o, 'Mamu sou ngingi ngavikala masua noxi'a ta tatilasinge.' ”

6 ✨Ia Paulo mulavusi'a lexe ane'i se'i noxi'a ta tatila sou ivelunu vaikala ne ta Sadokaio xe se'i ne ta Palisaio mine'e. La sou anu muvika tatila noxi'a ta tatila sou ivelunu vaikala aloxo 'o, “Ta vivilo, eni amitema sou Palisaio mo 'ili'a. La sou eni atulu no 'a vaivaikala vaimomo 'o, xo eni aloopalanu tulu noxi'a ta mitema ane'i ane misoisi no anu lulu.” 7 No mine anu muvika aloxo ne, la ane'i mixavutala iouiou mo mi'oto sou anaxa'a, la sou ikalipala muxali nonixi noxi'a ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio. 8 ✨Xo ta Sadokaio mivikala lexe angelo uxolu uasi, mo uleenu uasi kalumo mo itema usoli ka utulu la uasi. Ia ta Palisaio si'a mimuxaxu tane'i no anu mimii mukalusi ne lexe anu manina.

9 Xe ane'i miavuti la mi'ava toxotoxoxu la sou ta mitema sou lavulavu no 'a lapuloto e ane'i ta Palisaio ne miavuti mitulu mitoloxaxa sou io mivikala lexe, “Nexi tamaisou itema ane 'o u'oxo susu vile uasi. Ia loxo 'o io uleenu vile, uasi la angelo vile noxou.” 10 La ane'i mi'otosou anaxa'a mole 'oto'oto muxali tatila manina. La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mumaisou la mumama'u manina, xo loxo 'o io Paulo uxoto mautu tamei no avo'a la sou muvika pekia'u mo mupalusi'a ta mitema sou 'oto'oto milu'e sou milaxinu Paulo noxi'a sou milaixu no taasi'a.

11 ✨Ili'i no 'olovoxo ane ne, la Tila muxali mutulu 'alai noxou Paulo io muvikananu aloxo 'o “Natulu pekia'ine mo na'ume mamu. Xo Eni emasaxa lexe nini naa'aloxu ualasilo lai ne Romu 'o loxo nea'aloxu ne Ielusalemu.”

✨ 23:6: Apo 26:5 ✨ 23:8: Mat 22:23 ✨ 23:11: Apo 27:24; 28:16, 23

Ta Iutaia Misakiinu Vaikala sou Lexe Ivau Paulo Usoli

¹² Xe no kakau 'o, la ane'i ta Iutaia mipita laoluxa'a sou misakii vaikala lexe ipelemu la i'ani mo iie uasi utalo no mine ivau Paulo usoli. ¹³ Ta mitema e misakii vaikala ne ane'i ta mitema itemaxu tamei mo mose'i la. ¹⁴ Ane'i milai noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i mo ta tatila noxi'a ta mitema noxi'a ta Iutaia mivikalane'i lexe, "Nexi tesakii vaikala pekia'u aloxo 'o, nexi umomomo sou ta'ani uasi utalo no mine tava'u Paulo usoli. ¹⁵ ✧ La sou vaimomo 'o, ngingi ta tatila sou ngavelunu vaivaikala ne ngelinga mulai noxou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto vile sou nga'oxo loloxu lexe isaxanu Paulo une'e noxinge sou ngatali'isou laixe sou ngaxalisou susu noxou. La sou nexi talooxu xe anu une'e la une'e uxali noxinge uao, la nexi tava'u usoli."

¹⁶ Ia no mine ane'i mivivikala loxo ne, la Paulo vimou sema 'ilie anu a muxoxolu ne, la sou mulomusou vaikala ane ne, la anu mulai no tani noxi'a ta mitema sou 'oto'oto sou movikalanu Paulo. ¹⁷ Xe Paulo mulomu aloxo ne, la mu'avalou tila vile noxi'a ta mitema sou 'oto'oto la movikalanu lexe, "Nano'u mauulu 'o mo nalaixu noxou kisinge, xo anu muno'u vaivaikala mose'i sou uvikalanu no anu." ¹⁸ La sou anu muno'u sou mulaixu noxou kisi'a, la movikalanu lexe, "Paulo e anu muxolu no taasou navunavu mu'avalilo la movikalaleli lexe ane'enu mauulu 'o noxine xo anu iou vaivaikala mose'i sou ulemolu noxine."

¹⁹ Xe kisi'a ne muavuti, la mukasi noxou mauulu ne avolu sou ilou milai mitulu va'axu la mutalisou lexe, "Mii ma'ia ane nini namasaxa lexe nane'e navikalalelixu 'o?" ²⁰ La anu movikalanu

lexe, “Ta Iutaia misakii vaikala vile mukalu, sou mi'oxe ne'ielia, la i'oxo loloxene lexe nasaxanu Paulo ulai noxi'a ta tatila sou ivelunu vaivaikala sou itali'isou laixe no anu tava'u susu noxou. ²¹ Ia nalomuxa'a mo napalusou Paulo ulai noxi'a mamu. Xo ta mitema itemaxu tamei noxi'a mo mose'i la ne ane'i a ixoxolu iloloo mo mipelemu sou i'ani xe iie uasi ulai uxali no mine ane'i ivau usoli. Mo ane'i a iloloo mo ixoxomaïou vaikala makolinu noxine.”

²² La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mupalusou mauulu ne mulai la muvikananu lexe, “Nini navikananu itema vile no anu mii e nevikalalelixu 'o mamu.”

Mivulanu Paulo Mulai Noxou Peliki Tila Mux-olu Musaxila'u Xalee Lia Tila ne Iutaia

²³ Xe anu tila noxi'a ne muavuti la mu'avali'a ta tatila tamei noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne sou muvikala pekia'u noxi'a ilou lexe, “Ino'a ta mitema sou 'oto'oto itemaxu mavulovexa vile, xe ane'i ane mitelo noxi'a ta oosi mavulovexa muxatele tamei, mo ane'i ane itavule lalumiso itemaxu mavulovexa vile kalumo. Sou ngalutu maasi no a aso iou muxatele tami'a no 'olovoxo 'o sou ngalai ne Kaisalia. ²⁴ Nini nalosou Paulo ta oosi mose'i kalumo mo sou uiiave no anu mo nasaxila'u laixesi sou nalai naxalixu noxou Peliki anu itema sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia.”

²⁵ Kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mukaukavunu uoli voloxu vile kalumo sou ino'u ulai sou ilosou Peliki muvikala aloxo 'o, ²⁶ “Eni Kulaudio Lusio, Eni esovanu aso laixe ulai noxine mo ekaukavu vaivaikala ano 'o ulai noxine, nini tila Peliki e nini nasaxila'u xalee lia tila ne Iutaia. ²⁷ ☆Sou avikalaneni aloxo 'o. Itema ane 'o ne ta Iutaia

☆ **23:27:** Apo 21:30-33; 22:25-27

mitetelisu mo mi'oxo lexe ivau usoli. Ia eni noxi'a ta mitema sou 'oto'oto noxilo teutululunu xo eni elavusou lexe anu itema sie Romu. ²⁸ ✧ La sou eni emasaxa lexe alavusou lexe tava'u ma'ia la sou ane'i milalixu sou utulu no 'a vaivaikala, la elaixu noxi'a ta tatila sou ivelunu vaivaikala. ²⁹ La eni exalisou lexe ane'i mitali'itali'isou mo milaixu sou utulu no 'a vaivaikala ne sou lapuloto noxi'a ta Iutaia. Ia mii ane ne anu umomomo sou nenge tatelonu vaikala sou noxou itema mo tava'u usoli xe tatatuxu no taasou navunavu uasi. ³⁰ ✧ Ia no mine eni elomusou ane'i misakiinu vaikalasou lexe ivau usoli la sou eni epalusou mupalea mulai noxine. Eni kalumo evikala pekia'u noxi'a sou lexe ilai ia'alomeni no anu tava'u lexe ane'i ilaixu sou utulu no 'a vaivaikala vitanisi noxou.”

³¹ Ioxe ta mitema sou 'oto'oto miavuti la mimulinu vaikala pekia'u noxou tila noxi'a la sou mukasi noxou Paulo sou ilo'a milutu no 'olovoxo lixinu ne sou milai mixali no tuala tila ne Antipatilis. ³² Xe no anu voxo vile ili'i la ta mitema sou 'oto'oto mitali'isi'a ane'i ane mitelo noxi'a ta oosi sou misaxanu Paulo milaixu ne Kaisalia. Io ane'i se'i milivu no taasi'a. ³³ No mine ane'i ane mitelo noxi'a ta oosi ne mixali ne Kaisalia, la milosou Peliki anu itema sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia ne uoli voloxu ne xe milailixu Paulo kalumo sou mi'italonu no avolu. ³⁴ Xe anu muitisou vaivaikala no anu uoli voloxu ne mukalu, la sou mutali'isou Paulo lexe, “Nini itema sou xalee lia tila ane 'ei?” La anu mukolinu lexe, “Eni itema sou xalee lia tila ne Kilikia.” ³⁵ Xe anu mulavusou aloxo ne, la muvikalanu lexe, “Eni alomusine no mine ane'i

---

✧ 23:28: Apo 22:30 ✧ 23:30: Apo 23:16-23; 24:1-9

ane mitelo vaikala noxine ne ixali.” La sou anu muvikala pekia'u noxi'a sou lexe itatuxu Paulo no tani tatila noxou Elodesi.

24

Paulo Mutulu no Anu Vaivaikala no Iou Peliki

¹ Ioxe voxo ta'uve mupolo mukalu, la kisi'a ta aili'i Ananiasi ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia mose'i mo itema sou uvelunu vaikala e ualasu lexe Tetulusi ne milu'e ne Kaisalia sou mitelunu vaivaikalai'a noxou Paulo no iou tila sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia. ² Xe no mine tila sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia mu'avalou Paulo mu'una, la Telutulusi musokosou muxalixu susu noxou Paulo no iou Peliki aloxo 'o, “Nexi texolu selisisi laixe maxuveeni no anu saxila'u noxine, Tila Peliki. Mo xavutala laixe noxine anu mupaipounu mimii sou uxali laixe no anu xalee tuala tila no nano 'o. ³ Nexi talemou laixe noxine, tila Peliki no anu mimii ane ne la nexi ta'osasine manina musuku no xalee xalee tuala mukalusi. ⁴ Ia sou loxo nexi ta'oxoneni natotosa no anu vaivaikala maxuveeni mamu. La sou eni alinga lexe nini na'oxonu laixe loxo sou nalomusou vaikala noxixe.

⁵ ✧ Nexi texalisou itema ane 'o lexe anu itema vile sou u'oxonu susu sou uaavutinoxu 'oto'oto no taine'i ta Iutaia no xalexalee tuatuala mukalusi. Mo anu ne muuli noxi'a la'oluxa'a vile lalotu kalavoi e ileme'a lexe ta Nasalini. ⁶ ✧ Mo mutovo sou lexe u'oxo masuanu vimelu sou tani tila noxou Lataua kalumo. La sou nexi tetetelisu. ⁷ * ⁸ Io muvikala pekia'u noxi'a sou

---

✧ 24:5: Apo 17:6 ✧ 24:6: Apo 21:28-30 * 24:7: Ia kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ualasu lexe Lusio mune'e no 'a xavi sou mulaxinu muxexeenu no avoxe.

ta mitema itelo vaikala noxou sou lexe ine'e itulu no ieni sou vaivaikala. Ia lexe nini mene natali-tali'isou laixe, loxovaa nini nalavusou vaivaikala ane nexi tatelonu noxou 'o ne manina sou?"

⁹ Xe ta Iutaia miavuti la misolonu vaikala e mitelo noxou Paulo ne la mivikala lexe vaivaikala ane Telutulusi mulemo ne anu manina. ¹⁰ Xe no mine tila sou usaxila'u xalee lia tila mutovola'i mulai noxou Paulo sou lexe uvikala, la anu mukolinu aloxo 'o, "Eni elavu lexe nini nexaxai sou nexililie'i sou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema tauu ie tapiena no anu tuala xalenu ano. La sou vaimomo 'o eni a'osasi sou a'oxonu vaikala ulai noxine sou latolosilo. ¹¹ Lexe nini natali'i la nini umomomo sou nalavu lexe eni alai telo ne Ielusalemu sou alotu ulai noxou Lataua voxo mavulovexa mo mulu'e no lia tameisi io usuku uasi. ¹² Ia ta mitemaxeni e mitelo vaikala noxilo ixalisilo lexe nexi noxou itema vile ta'otosou ananexe no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua mo aavutilixu xavutalai'a ta mitema la'oluxa'a no nano no anu taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, mo no nano no tuala tila ne uasi. ¹³ Mo ane'i imomomo sou ilemo lexe susu ane ane'i itelonu vaikala une'e noxilo ne manina 'o uasi. ¹⁴ Ia anu aloxo 'o, eni avikalaneni lexe eni elotu noxou Lataua noxi'a ta xaixasinge no mine emulinu vote'i noxou Tila ane ilemo lexe la'oluxa'a vile lalotu kalavoi. Eni emuxaxu taleli no anu mimii mukalusi ane muisalili no anu lapuloto noxou Mosesi mo mii ane ta mitema sou palomatana mikaukavunu. ¹⁵ ✧Xe loopala noxilo ne anu iouvilesisi noxi'a ta mitema ta Iutaia ane 'o. Nexi taloopala mulai noxou Lataua lexe ili'i la ta mitema ane ta lailaixe mo ta masumasua e misoisoli ne itulu imauli la. ¹⁶ La sou eni peki'aילו

✧ 24:15: Ioa 5:28-29

utotomu sou asaxila'u opoleli uxolu uisalili no iou Lataua mo no ie'i ta mitema kalumo.

¹⁷ Ioxe eni exolu no tuala va'ava'axu tauu ie ta piena mukalu, la eni ene'e ne Ielusalemu sou elailixu su'uli se'i ulaisou usu'uline'i ta mitema ane xa'a la'ilali ilou i'a tokolomo uasi. Xe e'oxonu iaiama se'i mulai noxou Lataua. ¹⁸ ✧ No mine eni e'oxonu iaiama sou axali malemalenga no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la ane'i mixalisilo mine eni e'oxonu loxo ne. La no voxo ane ne nexi noxi'a ta mitema tapiena uasi mo eni a'una no anu 'ava vile uasi. ¹⁹ Ia ta Iutaia mose'i me'a no xalee lia tila ne Asia a mixolu. Ia laixe lexe ixali no ieni mo ia'aloxu susu mose'i noxilo lexe ane'i milavusou. ²⁰ Ia lexe uasi la ane'i ane mixolu 'o ivikala lamana no anu susu ma'ia ane ane'i mixalisou noxilo no ie'i ta tatila sou ivelunu vaivaikala. ²¹ ✧ Ia mii vilesisi ane eni e'avamolu no mine eni etulu no ie'i no 'a aloxo 'o, 'Ta mitema ane misoisoli ne itulu imauli la. Tava'u a loxo ne, la sou nini natulusilo no anu vaivaikala no iengi vaimomo.' ”

²² ✧ Ia Peliki ne anu mulavu laixe no anu vote'i noxou Tila ane ne la sou musukunu voxo sou vaivaikala, la muvikala lexe, “No mine kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ualasou lexe Lusio une'e la sou eni alomusou mo alapunoxu vaivaikala noxinge.” ²³ Anu muvikala pekia'u noxou tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto sou u'italonu Paulo no anu taasou navunavu ia ulosou navunavu pekia'u malaxo uasi ia no anu tani taiinu mose'i, la uapixa'a ta menexu sou ine'e noxou mo isu'ulinu no anu mimii se'i sou isaxila'u uasi.

²⁴ Voxo mose'i mupolo mukalu, la Peliki ilee semau Dalusila ane sie Iutaia ne mine'e mixali,

---

✧ **24:18:** Apo 21:17-28   ✧ **24:21:** Apo 23:6   ✧ **24:22:** Apo 23:26

la anu mu'avalou Paulo mune'e sou milomusou mine anu mua'alo no anu 'ilixosou itema umux-axu tanu noxou Kalisito Iesu. ²⁵ Xe no mine Paulo mua'alo movula no anu 'ili'ilixo lailaixe mo saxila'u muamua'inenge mo voxo sou Lataua ututulusinge no anu vaivaikala ili'i, la Peliki ne mu'ume la movikala aloxo 'o, "A'alo mutalo aloxo ne o sou vaimomo 'o. Io nini nalai. Io no mine eni axalisou voxo tainu vile, la eni a'avaline nane'e la." ²⁶ No ano voxo ngiou ane ne, la anu muloopala lexe Paulo uxolixolinu mo ulosou lamoli sou lexe ululusou, la sou anu mu'avalou utotomu sou ilou mivivikala.

²⁷ Tauu lele'e tamei mukalu, la itema e ualasou lexe Polukiusi Fesuto muno'u Peliki tanixu. Ia Peliki mumasaxa lexe u'oxo ta Iutaia opone'i laixe noxou la anu iou movaxau Paulo muxolu no nano no anu tani sou navunavu ne.

25

Paulo Mutulu no Anu Vaivaikala no Iou Fesuto

¹ Ioxe Fesuto muxali tila no xalee lia tila ne Iutaia. Anu muxali muxolu no xalee lia tila ne Kaisalia voxo tatalu, mukalu la anu mulai telo ne Ielusalemu. ² ✧ La ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia mixali mitulu no iou sou mixalixu vaivaikalasou susu ma'ia ane Paulo mu'oxonu. ³ ✧ Ane'i milinga pekia'u noxou Fesuto lexe ulomuxa'a sou uyulanu Paulo ulai ne Ielusalemu xo ane'i milalaxi mo miloo sou lexe ulai la ivau no vote'i. ⁴ Ia Fesuto muavuti la mukolinu vaikala noxi'a aloxo 'o, "Paulo ne eni atetelisou uxolu lai ne Kaisalia. Ia eni melosi a sexasisi sou alai lai ne. ⁵ La sou anu laixe lexe ngingi ngapalusi'a ta tatila mose'i noxinge ne

ine'e sou noxi'a talai mo i'oxo pekia'unu vaikala sou susu utelo noxou mitema ne alai ne lexe anu mu'oxonu mii mose'i mususu."

⁶ Anu ilo'a lexe ixolu voxo muxatele tatalu xe uasi la voxo mavulovexa, la sou anu muulaxune'i sou mulu'elai ne Kaisalia. Xe no anu voxo ane vile la, la anu muxolu sou mutilovosou vaivaikala, la sou anu movikala pekia'u lexe ine'enu Paulo uxali no iou. ⁷ ✧Xe no mine Paulo mune'e muxali, la ta Iutaia ane'i ane me'a ne Ielusalemu mine'e ne mitulu mixaliliou sou mixalixu vaikala ta piena sou susu masumasua mutelo noxou e umomomo sou ane'i ivikala lexe anu manina no anu uasi. ⁸ La sou Paulo muxilili la movikala aloxo 'o, "Eni a'oxonu susu vile no anu lapuloto noxi'a ta Iutaia uasi mo a'oxonu susu vile no anu taasou lolotu tatila noxou Lataua uasi mo a'oxonu susu vile noxou Kaisari uasisi manina."

⁹ Ia Fesuto mumasaxa lexe u'oxo ta Iutaia tane'i laixe noxou, la sou movikalano Paulo aloxo 'o, "Lexe nini nemasaxa la nalaitelo ne Ielusalemu mo natulu no ieli mo alomusou vaivaikala noxine sou susu ma'ia ane ane'i mitelonu noxine ne?" ¹⁰ Ioxe Paulo muavuti la mulivunoxu tali'i noxou aloxo 'o, "Eni vaimomo 'o si a atutulu noxou Kaisari no nano no anu tani sou utilovosou vaivaikala noxi'a ta mitema 'o. La sou anu laixe lexe nini natilovosou vaivaikala noxilo ano 'o. Eni a'oxonu susu vile noxi'a ta Iutaia uasi aloxo nini mene nelavusou laixe ne. ¹¹ Ia lexe eni e'oxonu susu vile umomomo sou eni asoli la eni amomomo sou a'ume uasi. Ia lexe vaivaikala ane ta Iutaia mine'e mitelo noxilo ne anu manina uasi, la itema vile umomomo sou u'italoleli alai no avo'a uasi. Eni amasaxa lexe Kaisari

---

✧ 25:7: Apo 24:5-6

ulomusou vaikala noxilo.” ¹² Ioxe ili'i no mine Fesuto muvivikala noxi'a ta mitema ane'i ane sou ilosou xavutala ne mukalu, la sou anu muvikananu Paulo aloxo 'o, “Nini nemasaxa lexe Kaisari ulomusou vaikala noxine. La sou nini nalai noxou.”

Fesuto Mutali'isou Tatananu Tuala Axulipa sou Ulomusou Vaivaikala Noxou Paulo

¹³ Voxo mose'i mupolo mukalu, la tatananu tuala e Axulipa ne ilee Belunike mixali ne Kaisalia sou imaxa'u latiloxo noxi'a ulai noxou Fesuto. ¹⁴ ✧Xe no mine ane'i mixolu voxo ta piena lai ne, la Fesuto muvikalasou tu'umaxu noxou Paulo mulai noxou tatananu tuala. La anu muvikala aloxo 'o, “Itama vile e uxoxolu 'o ne Peliki mumulaxu no anu taasou nayunavu mo a uxoxolu o ia anu mulai. ¹⁵ La no mine eni elai ne Ielusalemu, la ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia mixalixu vaikala sou susu e mitelonu noxou. Mo milinga noxilo sou avikala lexe anu itema sou umamulo lapuloto. ¹⁶ Ia eni evikalane'i lexe, “Ilixo noxi'a ta Romu aloxo ne uasi. Ia anu laixe lexe itema ne ilo'a ta mitema ane mitelonu vaivaikala mutelo noxou ne ine'e itulu no anu vaivaikala, la anu umomomo sou muxilili la muvikala no anu vaivaikala ma'ia ane ane'i mitelo noxou ne.’ ¹⁷ La sou no mine ane'i mimuleli lai ne, la eni alapu voxo sou mii ane ne uasi. Ia no anu voxo ane vile ili'i, la eni exolu sou e'avamololu pita sou vaivaikala. La sou evikala pekia'u sou ine'enu itema ne no nano. ¹⁸ Xe no mine ta mitema sou itelo vaikala miavuti sou ivikala, la ane'i mitelo vaikala sou susu vile uasi ane eni exavutala lexe ane'i itelo vaikala no anu. ¹⁹ Ia ane'i ilo'a anaxa'a sou mii mose'i no anu lalotui'a mo sou mitema

---

✧ 25:14: Apo 24:27

ane musoli e ualasou lexe Iesu, ia Paulo mua'alo lexe Anu mumauli. ²⁰ La eni ne xavutalaxeni lamana sou atilovosou mo axalisou mii ane loxo ne tava'u uasi. La sou eni etali'isou aloxo 'o lexe anu umasaxa la ulai ne Ielusalemu, mo utulu no anu vaivaikala sou susu ane ane'i mitelonu noxou ne lai ne. ²¹ Ia xo Paulo mu'oxolinga noxou sou lexe utetelidou uxolu utalo no mine tila noxi'a ta Romu molu ulomusou vaikala noxou. La sou eni evikala pekia'u sou lexe itetelidou ixolu utalo no mine eni apalusou ulai noxou Kaisari.” ²² Aloxo ne, la sou Axulipa muvikala mulai noxou Fesuto lexe, “Eni emasaxa sou lexe eni melo alomusou vaikala noxou mitema ane ne.” La anu mukolinu lexe “Ne'iel, la sou nini nalomusou vaikala noxou.”

Paulo Mutulu no Iou Axulipa

²³ No anu voxo ane vile, la Axulipa ilee Belunike mimulaxu tokolomoi'a lailaixe, ka ilo'a kisi'a ta mitema sou 'oto'oto mo ta mitema miulaxu tuala tatila mulai no nano no tani sou pita. Xe no anu vaikala pekia'u noxou Fesuto, la ane'i mine'e mi'unanu Paulo. ²⁴ Xe Fesuto muavuti la muvikala aloxo 'o, “Tatananu tuala Axulipa, mo ngingi ukalusi e ngene'e ngepita 'o, ngingi ngamaisou itema ne. Ta Iutaia la'oluxa'a lololi ne mixalixu masaxa noxi'a silo ne Ielusalemu mo lai ne Kaisalia, la ane'i mi'ava'ava lexe anu umomomo sou uxolu umauli usuku la uasi. ²⁵ Ia eni axalisou lexe anu u'oxonu mii vile ane anu umomomo sou anu usoli no anu uasi. Ia xo anu molu mulinga mulai noxou tila noxi'a ta Romu. La sou eni emuxaxu xavutala lexe apalusou ulai ne Romu. ²⁶ Ia eni alavusou mii vile manina sou Paulo, sou eni akaukavunu mo ulai noxou tila ne

uasi. Aloxo ne la sou eni ene'enu no ieni tatananu tuala Axulipa, mo ane'i mukalusi 'o. Mo sou lexe nenge nenge'a talomusou lexe taxalisou tava'u susu ne, la sou eni akaukavunu ulai. ²⁷ Xo eni exavutala lexe anu laixe uasi sou tapalusou itema sou uno'u navunavu vitanisi, io taa'alo lamana no anu vaivaikala sou susu ane mitelo noxou uasisi, uasi.”

26

¹ La sou Axulipa muvikala mulai noxou Paulo aloxo 'o, “Laixe lexe nini mene navikalasine.” La Paulo muavuti sou mutovola'i no avolu mo musokou sou muvikala sou mu'oxo latolosou.

² “Tatananu tuala Axulipa. Eni examuli laixe sou atulu no ieni vaimomo 'o sou loxo a'oxonu latolosilo no anu vaivaikala mukalusi ane ta Iutaia mitelonu noxilo. ³ Xo nini nelavu laixe no anu 'ili'ilixo mukalusi noxi'a ta Iutaia mo no anu mimii ane telavusou ta'otosou ananexe sou. La sou eni alinga noxine lexe naxolu se'isisi mo nalomu laixe une'e noxilo.

⁴ Ta Iutaia mukalusi ne milavusou maulixo mo xoluxoluxo no mine molomoloxo mo milavusilo no mine eni esokou xaixai noxilo no nano no xalee tuala tila noxilo mo ne Ielusalemu kalumo.

⁵ ✧ Ane'i milavusilo maxuveeni mo lexe imasaxa la umomomo sou ia'aloxu lexe eni emulinu vote'i pekia'u noxixe iouvilemo sou talotu noxou Lataua la eni ne exali axo Palisaio vile. ⁶ ✧ Ia loopala noxilo no anu mii ma'ia ane Lataua musakii vaikala sou noxi'a ta xaixasinge, la sou eni a atulu no anu vaivaikala sou vaimomo 'o.

⁷ Vaikala e misakiinu ne ane ta mata noxinge ta Isilaeli mavulovexa mo mulu'e no lia tamei

iloloopala sou lexe imaisou uxali manina no mine loxo ane'i ilolotu noxou Lataua no aso mo no 'olovoxo utotomu. Nini tila. Ta Iutaia itulusilo no anu vaivaikala 'o xo eni loopala ane nesi. ⁸ Sou tava'u loxovaa ane ngingi ukalusi ngaxavutala lexe ngingi ngamuxaxu tangengi lexe Lataua umomomo sou utulusi'a ane'i ane misoisoli uasi 'o?

⁹ ✧ Eni kalumo exavutala lexe anu laixe sou eni a'oxonu mii mukalusi se'i e umomomo sou u'oxo masuanu Iesu sie Naseleti ualasou. ¹⁰ Mo mimii ane nesi eni e'oxonu ne Ielusalemu. No anu xavi noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i, la eni emuxaxa'a ta mitema ta piena noxou Lataua, no nano no anu tani sou navunavu, mo no mine ta tilasi'a ive'a isoli, la eni kalumo apala'anixu masaxa noxilo sou lexe ane'i isoli. ¹¹ Alaxu piena, la eni alutu alai no anu ta taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mukalusi sou elosi'a ialuxu mo etovo eve'a sou lexe ixiu tumali'a mo ivikala masua noxou Iesu. Eni la'iaxoi'a manina la elai kalumo no tuala tatila va'ava'axu sou a'oxo masuane'i. ¹² Mo no anu muamua'i ane loxo ne vile, la eni elalai ne Temasukasi no anu xavi mo noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i, ¹³ Tila noxilo, no anu aso mukulupa, la eni emuamua'i no vote'i, ia emaisou lamana vile molu no opo loxotolo ne kaaxu muaulixu aso ia muiei mune'e mutaasixe noxi'a ta menexilo e temuamua'i ne. ¹⁴ La nexi mukalusi ne telapalapau telai no lia. Ia, eni elomusou itema vile muvikala mune'e noxilo no anu vaikala Evalaio aloxo 'o, 'Saulo, Saulo, Loxovaa ane nini na'oxonu masualeli 'o? Anu pekia'u noxine sou nini navalinu tavaineu mii ane anaanaxu.' ¹⁵ La sou eni etali'i aloxo 'o, 'Nini 'ena'ei, nini Tila?' La

---

✧ 26:9: Apo 8:3

Tila mukolileli aloxo 'o, 'Eni Iesu ane nini na'oxo masumasualeli 'o. ¹⁶ Ia naavuti natelo mo natulu no tavaine. Eni exali noxine ne sou asosovosine aloxo itema sou xaixai noxilo vitanisi mo aloxo itema sou ua'aloXu mii ma'ia ne nini namaisou noxilo mo mii ma'ia ane eni amaxa'u noxine ili'i. ¹⁷ Eni a'umene ni noxi'a ta mitema noxine mo noxi'a ane ta Iutaia uasi. Eni apalusine noxi'a ta mitema ane'i ta Iutaia uasi, ¹⁸ ✧sou nakisiinu ie'i mo naxiune'i me 'a no anu isivoxo ine'e no anu lamana. Mo ixexee no anu xavi noxou satani io ine'e noxou Lataua mo sou Lataua ululusou susu noxi'a mo ane'i ino'u saxisaxila'u noxou Lataua loxo ane'i ane mimuxaxu tane'i noxilo mo mixali ta mitema noxou Lataua maninasou.' ¹⁹ Aolxo ne la sou tatananu tuala Axulipa, eni alomuxu mii loxo aipiepiena e molu no opo loxotolo. ²⁰ Tei ne eni esoko ea'alo noxi'a ane'i ane mixolu ne Temasukasi mo noxi'a ane'i ane mixolu ne Ielusalemu, mo no xalee lia ne Iutaia mukalusi mo noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo. Eni ea'alo lexe laixe sou ane'i ixiu oponse'i no anu 'ilixi masumasua io ine'e noxou Lataua, mo 'ilixone'i umaxa'u lexe ane'i mixiu mukalu. ²¹ Tava'u aloxo ne, la sou ta Iutaia mitetelisilo no taasou lalotu tatila noxou Lataua, mo mi'oxe ivelo asoli. ²² Ia Lataua musu'ulilelisi mo eni exolu laixe mune'e muxali no voxo ane vaimomo 'o, la sou eni atulu pekia'ilo 'o sou aa'alo lamana ulai noxi'a ta mitema vitavitanisi mo ta mitema ta tatila kalumo. Eni avikala iouvilesisi no anu mii ma'ia ane ta mitema sou palomatana ilo'a Mosesi mivikala lexe uxali uasi. ²³ ✧Ane'i mivikala lexe Kalisito ne Anu utavule tu'umaxu e Anu itema sou utulu tei no anu soli, la

✧ **26:18:** Ais 42:16; Ep 2:2; Kol 1:13   ✧ **26:23:** Luk 24:44-47;
1Ko 15:20

sou Anu ua'aloXu lamana ulai noxi'a ta mitema noxou la mo ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi kalumo.”

²⁴ No mine Fesuto mulomusou vaivaikala noxou Paulo ne la sou muavuti la mukaitolonu Paulo la muvikalanu aloxo, “Paulo, nini neno'u lavulavu tatila la sou lavulvau noxine ne a uxovulaulaulixene mukalu.” ²⁵ La Paulo muavuti la muvikala aloxo 'o, “Tila Fesuto, eni axovulaulau uasi. Mii ma'ia ane eni alelemolu ne, anu manina mo mulapu. ²⁶ Tatananu tuala Axulipa anu muno'u lavulavu no anu mii ane eni umomomo sou avikala papaxe ulai noxou. Eni elavu lexe mii vile no anu mimii ano 'o ne utalume noxou uasi xo mimii ane 'o uxali no mailu'a uasi. ²⁷ Tatananu tuala Axulipa, loxovaa nini nemuxaxu taneni no anu vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana? Eni elavu lexe nini nemuxaxu taneni.”

²⁸ La Axulipa muvikalanu Paulo aloxo 'o, “Nini nexavutala a loxovaa, no anu voxo ataxu se aloxo 'o ne, la nini namomomo sou na'oxoleli axali itema noxou Kalisito?” ²⁹ La sou Paulo muavuti mukolinu aloxo 'o, “Voxo ataxu mo voxo veveeni ne anu mivile uasi, xo eni akilaka noxou Latauasi ne ninisisi uasi, ia ane'i ukalusi ane ilolomu noxilo vaimomo 'o ne umomomo sou ixali aloxo eni 'o. Ia eni amasaxa lexe nini nasakii no anu seni uasi loxo eni 'o.” ³⁰ Xe tatananu tuala muavuti mutulu, la itema tila sou usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia mo Belunike mo ane'i ane ilo'a mixolu ne mitulu kalumo. ³¹ No mine mipaxele sou milalaa, xe mivivikala ngatongato'o la mivikala aloxo 'o “Itema ano 'o u'oxonu mivile masua ane umomomo sou usoli mo uxolu no anu taasou navunavu uasi.” ³² La sou Axulipa muvikala mulai noxou Fesuto lexe, “Itema ano 'o ne lexe anu ulinga sou utulu mo uvikala no

iou Kaisari uasi, la nini umomomo sou nalulusou ulai.”

27

Paulo Mutelo no Lasipi sou Mulai ne Romu

¹ Ioxe no mine nexi telutu sou lexe talai ne Itali, la ane'i mipalusi'a ilo'a ta mitema e mixolu no taasou navunavu ne milai noxou tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto e ualasou lexe Iuliasi. Anu vile no nano no anu la'oluxa'a noxou tatananu tuala Auxusuto. ² ✧ La sou nexi tetelo no lasipi vile e molu mune'e no tuala tila ne Adolamitiami. La sou anu lasipi molu loxo lai ne te'una sou u'una uuatu no tuatuala mose'i muxolu no luaki pa'upa'umolu ne Asia. La sou telutu telai. La itema vile ualasou lexe Alisitaluko sie Tesalonika no xalee lia tila ne Makedonia anu a noxi'a tekei ne. ³ Xe no voxo vile ili'i la, la nexi telutu sou telai te'una ne Saidoni la Iuliasi mu'oxo 'ilixo laixe noxou Paulo sou mupelemasaxa noxou lexe ulai umaisi'a ta menexu mo uno'u la'ilali ilou mimii mose'i noxi'a. ⁴ Xe mukalu la nexi tetelo no lasipi la sou telutu telai la sivo toxoxa'a mune'e loxo no laxunexi, la sou nexi texexee te'una ne pa'umolu no 'a la'olu Kipulosi sou tepolopepeenu atume iou, xo atume ne xaviinu misevile sou u'oxe u'uouosixe. ⁵ La sou nexi teiave telai 'alai loxo no xalee lia tila ne Kilikia xe ne Pamfulia mukalu la sou nexi telai texali ne Mila no nano no xalee lia tila ne Lisia.

⁶ No mine nexi telai lai ne, la tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto mumaisou lasipi sie Aleksandolia vile ne mulutu sou lexe ulai ne Itali, la sou anu mu'italonexi no anu lasipi ane ne.

✧ 27:2: Apo 19:29

⁷ Ioxe nexi telutu lai ne la lasipi ne umomomo sou uiave xaviinu uasi mole nexi teiave se'isisi voxo tapiena mo ta mitema sou xaixai ne mitovo xavine'i sou mipamuxanu lasipi ne ia uiave xaviinu malaxo uasi xo sivo toxoxa'a mulivulivusou. Ia ane'i axiaxisi xo mole nexi telai texali no tuala tila ne Kuniidosi la sivo mutalunexe mole talai la ua. La sou nexi texiu telai no pa'umolu la'olu Kiliti sou te'ume tepolopepeenu atume iou. La nexi teiave 'alai no kusunou ne Salumoni. ⁸ Xe ta mitema sou xaixai no lasipi ne miavuti la xavine'i manina sou mipamuxanu lasipi ne no luaki pa'umolusi, la sou nexi tene'e texali no tuala vile e ilemo lexe Tanixu lasipi laixe* ne muxolu 'alai no tuala tila ne Lasia.

⁹ La voxo ta piena mukalu ia sivo ne muxolu pekia'u xo mole mulaulixu sosovo sou voxo noxi'a ta Iutaia e sou ipelemu no anu la sou anu voxo sou xasi tatila la Paulo movikalane'i sou upeletotosi'a lexe, ¹⁰ "Ngalomu, eni elavusou lexe nenge talai maasi, la taxalisou sivo tatila la ta'uo'uo mo lasipi ilou mimii tapiena 'o tasiauxu mo nenge kalumo." ¹¹ Ia tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mulomusou Paulo movikala aloxo ne, la anu ulomuxu uasi, ia anu mumulinu vaikala noxou itema sou usaxila'a ta mitema sou xaixai sou lasipi ne ilou moosou lasipi. ¹² Ane'i mitulu lai ne la mixamulinu sivo tatila misevile xo anu voxo sou sivo kalumo, la sou ane'i italume no xalee vile laixe uasi. La sou ta mitema tavu'alo no lasipi ne mivikala lexe, "Nenge taxexee no tuala ane 'o mo talai ne Pinikusi mo tatalume no anu sivo tatila 'o." Tuala ne Pinikusi ne muxolu no

---

* **27:8:** No tanixu lasipi laixe sou u'una no anu.

nano ne Kiliti no xalee mulai loxo no mine aso ulu'elai no anu.

Sivo Muavutinoxu Xasi Toxoxa'a

¹³ No mine ane'i mimaisou sivo ane mune'e loxo no xalee to'o no anu ne xaviinu uasi la ane'i mixavutala lexe laixe sou ilutu ilai, la sou ane'i milapu axa e misakii no lamota sou mivau tu'umaxu lasipi no anu ne mutelo mukalu, la sou ane'i milutu sou lexe ilai i'una ne Kiliti. ¹⁴ Ia maxuveeni uasi la, sivo vile xaviinu misevile. Sivo ane ne sivo molu mununa no anu la'olu. Sivo ane ne ilemo lexe, "sivo molu mununa." ¹⁵ Sivo toxoxa'a ne mune'e mutuvuvaxa no lasipi ne la mulivu sou pekia'u misevile mole ta mitema sou xaixai sou lasipi ne xavine'i sou ixiunu lasipi mo ilivu ne la umomomo uasi. La sou ane'i mil'italonu lasipi nesi sou sivo mutavulenu mulaixu no xalee ulai. ¹⁶ La sou mulai mupolopepeenu no anu la'olu vile kitu'a ilemo lexe Kauda. Xe no mine la'olu se ne mutaluxu sivo sevile la nexi tetoyo xavinexi la sou telapunu lasipi kitu'a e lasipi ane tatila ulalapunu ne mune'e mutelo no anu lasipi ane tatila. ¹⁷ La ta mitema mimulaxu lasipi kitu'a teitexi no 'a lasipi tatila. La sou ta mitema mipolo lamota sou misakiinu mipita no lia no anu lasipi ane tila ne. Sou lexe utetelidou lasipi ane tila ne sou pekia'u. Mo sou no mine lexe anu uiave xe ulai utuvu no anu lialia ane muxolu no lia no luaki Silutisi ne, la anu upau uasi. Xe mukalu la sou ane'i milu'enu lavalava sou lasipi sou sivo mutavulenu lasipi. ¹⁸ Ia ili'i no voxo vile, la sivo ne ukalu uasi, anu muxali toxoxa'a mole ta mitema sou xaixai sou lasipi ne misokou sou mipeinu mimii se'i no lasipi ne sou muxexesou. ¹⁹ Xe no voxo

tatalusou, la ane'i me'a mipeinu misomisou lasipi se'i. ²⁰ Nexi temaisou lexe nexi umomomo sou tamaisou aso mo ta oto uasi voxo ta piena mo sivo tatila mu'oxo'oxone'i. La sou nexi ta piena ne texavutala lexe nexi tamomomo sou tamauli la uasi. ²¹ Voxo ta piena ne ta mitema i'ani la uasi. La sou Paulo muavuṭi mutulu no nixi io muvikala aloxo 'o, “Ngingi ukalu 'o, ngalomu. Lexe ngingi ngalomuxosi io nenge'a taxolu no la'olu ne Kiliti 'o, la umomomo sou nenge nenge'a taxalisou voxo masua ane 'o loxo 'o uasi, mo umomomo sou ngingi ngapeinu mimii ta piena loxo 'o uasi. ²² Ia vaimomo 'o avikalangengi lexe ngingi ukalusi opongengi uai se'isisi, xo umomomo sou ngingi vile tasiaungenge uasi. Mimii no lasipi ilou lasipisi anu tasiau. ²³ Xo vaimomo no 'olovoxo, la angelo noxou Lataua e eni noxou mo elotu noxou ne mune'e mutulu no pa'umelo. ²⁴ ✧La muvikalaleli aloxo 'o, 'Paulo na'ume mamu, xo nini nalai sou natulu no iou Kaisari xe Lataua ulosine mauili noxinge ngingi ngexolu no lasipi ne.’ ²⁵ Aloxo ne, la sou anu laixe lexe ngingi umomomo sou nga'ume uasi. Xo eni amuxaxu taleli noxou Lataua lexe mii ne uxali noxinge aloxo Anu mulemolu. ²⁶ ✧Ia sivo utavulenu ulai u'osonixu no la'olu vile.”

Lasipi Mu'oso La Muvalavala

²⁷ Xe no voxo mavulovexa mo mulu'e no lia tami'a sou no 'olovoxo, la nexi tepuati telai no luaki e ualasou lexe Adolia no 'olovoxo lixinu manina. Xe no 'olovoxo lixinu ulai 'alai, la ta mitema sou xaixai no lasipi ne mixavutala

---

✧ 27:24: Apo 23:11   ✧ 27:26: Apo 28:1

lexe lasipi ne no anu luaki pa'umolu. ²⁸ Aloxo ne la sou ane'i mikalanu mii e sou itilovosou lautu no anu mulu'elai no lia no lexa xe mitelo mitilovosou, la tilovosou lautu ne mumomomo loxo mita itemaxu tamei. La ane'i misuku sevile la, mukalu la mikalaanu mii e sou itilovosou lautu no anu ne mulai no lia la. Xe milapunu mutelo sou mitilovosou, la mitaxu muxali loxo mavulovexa tatalu la laoutuxu mulu'elai. ²⁹ Xe ane'i mimama'u sou lexe loxo 'o io lasipi ulai utuvu no anu kulukulu, la ane'i misuanu axa e misakii no anu lamota ne tami'a lololi no tau lasipi mulai no lia sou muvatu'umaxu lasipi sou mutulu. Io ane'i mikilaka sou lexe lamana palea. ³⁰ Ta mitema sou xaixai no anu lasipi ne mikamuli vote'i sou lexe i'ume no anu lasipi ne, la ane'i milaxalixu lasipi kitu'a e mitelo misakii teitexi ne sou mikalavo'i lexe ane'i isuanu axa se'i no anu uuli no lasipi kusunou sou uvatu'umaxu lasipi. ³¹ Xe Paulo muavuti la muvikalane'ni tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne aloxo 'o, "A lexe ta mitema ne ixolu teitexi no lasipi 'o si, la ngingi ngamauli." ³² Xe ta mitema sou 'oto'oto miavuti la mixotonu lamota sou lasipi kitu'a ne sou mulapau mulu'elai no luaki.

³³ Ioxe 'ala'alaisou lamana ukea la Paulo muavuti la muvikalane'i aloxo, 'Ngingi ngano'u 'ani se'i mo nga'ou xo nga'ani uasi voxo mumomomo loxo mavulovexa vile mo mulu'e lia tami'a mukalu.' ³⁴ Aloxo ne la sou eni avikalangengi pekia'u lexe nga'ou la'ilali mose'i mo nga'ou sou u'oxo pekia'inge. Xo ngalomu, ngingi vile umomomo sou tasiaungenge uasi. Ngingi ta piena ne maasi la ngamauli." ³⁵ Anu muvikalane'i aloxo ne

mukalu xe ili'i, la anu muno'u veleti ka mutulu no talaxa'a sou muvika laixe noxou Lataua mukalu, la muse'ise'inu sou mulosi'a mio'u. ³⁶ Xe ane'i mukalusi opone'i laixe mo mi'osa la me'a mino'u la'ilali sou mio'u. ³⁷ Nexi mukalusi e texolu no lasipi ne nexi ta mitema itemaxu mavulovexa mo itemaxu tatalu mo mavulovexa vile mo muxatele vile (276). ³⁸ Ane'i mi'ani mukalu, la mipeinu uiti mose'i mulai no luaki sou lexe papaxesou lasipi.

³⁹ Xe no mine lamana mukea 'o, la ane'i imomomo sou itongonu tani xalee ma'ia ne lexe ane'i ilalai no anu ne uasi. Ia ane'i mimaisou luaki lalulu'uxu minu vile ne mulai no nano manina. Ia tasi'isou lailaixe misevile. La sou ane'i mixavutala lexe ane'i umomomo sou iu'nalaixu lasipi no anu. La lasipi ulai u'oso no lia. ⁴⁰ Xe ane'i miavuti la mixotosou lamota sou axa e misakiinu sou uvau tu'umaxu lasipi ne la musua mutaolu no lia no luaki ne. Xe miavuti la milulusou lamota sou lavole tatila ta tamei e sou i'isalilinoxu lasipi no anu. Xe ane'i miavuti la mitelaixu lavalava e sou sivo utuvu no anu la ulutunoxu lasipi ne. Io sivo mutavulenu lasipi sou mu'unalaixu no tasi'i ne. ⁴¹ Mu'unalai la ulai uxali no tasi'i uasi, xo mu'oso no anu lia minuvile e muxolu no luaki tanu. La lasipi kusinou mutotole pekia'u manina no anu, mole mutulu a vile. La sou xasi mune'e mu'otu'otunu lasipi nesi xo mole muvalavala.

⁴² Xe ta mitema sou 'oto'oto miavuti la mi'oxo lexe ive'ave'a ta mitema e mixolu no taasou navunavu e ilo'a mixolu teitexi no lasipi ne sou isoli, xo loxo 'o io ipisikei ilu'e no luaki la inoou sou ilai ixali no ale la i'ume'ume. ⁴³ Ia tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mumasaxa

lexe usu'ulinu Paulo, la sou anu mukaitolone'i ta mitema sou 'oto'oto lexe mamu sou ive'a ta mitema ane mixolu no anu taasou navunavu e mitelo no lasipi. Ia anu muvikala pekia'u noxi'a ta mitema e imomomo sou noou sou lexe ipisikei ilu'e la sou inoou ilai ixali no tasi'i tei. ⁴⁴ Xe ane'i ane ilavusou inoou uasi, la ipuati no anu ovu alelaxu ilou lasipi alealelaxu e muvalavala ne sou ilai ixali no anu no ale. Mu'oxo aloxo ne la sou ane'i tavu'alo mukalusi ne milai mixali no tasi'i mo mimauli mole vile tasiauxu uasisi.

28

Paulo Ena Mi'una no La'olu ne Maluta

¹ Ioxe no mine nexi teuatu no ale mukalusi, la nexi temauli la texalisou la'olu ne ualasou lexe Maluta. ² ✧ Ia ta moosou tuala no la'olu ne mimaisixe, la mi'oxonu 'ilixu lailaixे manina noxixe, sou mi'osasixe mo mitauxusixe navu. Xo nexi sivevexe kalumo no anu la'iua mo tani lelemesou. ³ Xe Paulo muavuti la molu mumolo siala se'i sou mune'e mu'talonu no navu. Ia no mine Paulo muatonu ovu loxo ne, la ulavu uasi ne sinana veveeni masua vile a muxolu no nano no ovu ne. Ia anu mune'e mu'talonu ovu ne no navu, xe sinana veveeni masua muxamulinu navu ialuxu, la mupisikei muatu la mungasou Paulo avolu. ⁴ No mine ta moosou tuala no la'olu ne mimaisou sinana veveeni masua mu'alateinu Paulo avolu la mulili mulu'e. Ane'i mimaisou aloxo ne, la ane'i mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Itema ane 'o ne, mane anu itema masua sou uve'a ta mitema isoli. La sou anu usoli no anu voxo masua e muxalisou no luaki 'o uasi, ia vaimomo 'o lataua sou ukoli ulivu umasaxa

---

✧ 28:2: 2Ko 11:27

lexe anu umauli la uasi.” ⁵ ✨Ia Paulo muavuti la musupeinu sinana veveenu masua ne mulai mu'una no navu ia tu'umaxu vile mo pipiena vile uxali noxou Paulo uasi. ⁶ ✨Ia ta moosou tuala no la'olu ne mimaisou la itulu io imolo tane'i sou iutitiiou lexe avolu usoxo mo ulapau usoli palea. Ia mimalei ta veveeni la Paulo avolu usoxo mo ulapau mo usoli uasi, la sou ane'i mixavutala lexe, “Itema ane 'o, anu itema uasi male anu lataua vile ane.”

⁷ Alai no lia ane mixolu no anu ne lialiaxu tila noxi'a ta mitema sou tuala ane ne e ualasou lexe Papulio. Anu mu'osasixe mo mulailinexe no taasou. La texolu voxo tatalu sou musaxilaixe laixe manina. ⁸ Ia momu ne mupipiena tatila manina. Mo anu a vasimolu ialuxu xe nixinixi mu'oki noxou mo anu a muai. Ia Paulo mulomusou la mulai noxou sou mulingasou xe mumulaxu avolu vaxa noxou sou mupamaulinu. ⁹ Xe ta mitema sou tuala no la'olu ane ne mimaisou aloxo ne, la mine'ene'i ta mitema e mipipiena ne noxou sou mupamauline'i kalumo. ¹⁰ Ane'i mitaxanexi laixe manina. Xe no mine nexi sou talutu, la miitimexi mimii ta piena manina sou misu'ulinexi.

Paulo Muxali ne Romu

¹¹ Ili'i no 'a so'io tatalu e nexi texolu no la'olu ne la nexi tetelo no lasipi. Lasipi mutulu no la'olu ne no anu voxo sou sivo tatila. Anu lasipi sou tuala tila ne Alekisandolia. Ia no kusunou u'uli ne kaukavune'i lataua kalavoi e ualasou lexe Seusu ta 'olu tamei. ¹² Tetelo no anu la sou telai texali no tuala vile e ualasou lexe Silakiusu la texolu lai ne voxo tatalu. ¹³ Xe telutu lai

ne la telai texali no tuala tila ne Lexiumu. Xe ili'i no voxo vile la, la sivo muto'o la mune'e mutavulenexi xe voxo vile ili'i, la nexi texali ne Puteoli. ¹⁴ Texali lai ne la nexi texalisi'a ta vivixe mose'i la mi'avalixe sou lexe noxi'a taxolu la sou texolu voxo muxatele tamei mukalu la sou nexi tene'e ne Romu. ¹⁵ No mine ta mitema mimulaxu tane'i noxou Iesu mixolu ne Romu ne milomusixe, la ane'i mialanexe sou mine'e mixalisixe no vote'i. Noxi'a texalisixe ngato'o no mataona vile e milemolu lexe Apiusu e tani sou isova la'ilali no anu xe mataona vile la milemo lexe tani tatalu sou ta mitema iai no anu. Xe Paulo mumaisi'a la mulemo laixe musuku mulai noxou Lataua mo muno'u xavi manina.

¹⁶ No mine nexi texali ne Romu, la ane'i mipalamatananu Paulo sou ilou itema sou 'oto'oto vile ane'isisi ixolu no tani vile sou anu usaxila'u.

Paulo Mua'aloxu A'alo Laixe Noxou Iesu ne Romu

¹⁷ Mixali mixolu voxo tatalu mukalu, xe ili'i, la Paulo mu'avali'a ta tatila noxi'a ta Iutaia, xe ane'i mine'e mipita mukalu, la Paulo muvikalane'i aloxo 'o, "Ta vivilo, eni a'oxo susu noxi'a ta mitemamenge uasi mo mipoloxalonu 'ili'ilixo noxi'a ta xaixasinge uasi, ia ane'i mitetelisilo ne Ielusalemu, mukalu la mi'italoleli elai noxi'a ta Romu. ¹⁸ ✧Ane'i ta mitema ta Romu mitali'itali'isilo la sou mimasaxa lexe milulusilo 'o xo eni a'oxonu susu vile masua sou asoli no anu uasi. ¹⁹ ✧Ia no mine ta Iutaia mixilili mu'oki no anu vaikala ane noxi'a ta Romu la sou eni elinga lexe atelai noxou Kaisari sou molu ulomusou vaikala noxilo. Ia loxo eni atulusi'a ta mitema noxilo no anu vaikala sou mivile uasi.

✧ 28:18: Apo 26:31   ✧ 28:19: Apo 25:11

20 ✧ Tava'u aloxo ne, la sou eni emasaxainge sou lexe amaisinge mo avivikala seville noxinge. Xo loxo eni emuxaxu taleli no anu mii ma'ia ane nenge ta Isilaeli taxoxomaïou la sou ane'i misakileli no anu seni vaimomo 'o anu anesi.”

21 Xe ane'i miavuti la mikolinu vaikalau aloxo 'o, “Nexi talomusou vaikalasine vile molu ne Iutaia une'e uasi. Mo ta vivinge mose'i me'a ne Iutaia loxo lai ne ine'e sou ia'alomexi no anu mivile masua e nini ne'oxonu uasi. 22 ✧ Ia laixe lexe nexi talomusou xavutalamengi. Xo nexi telavusou lexe ta mitema ukalusi i'oxo lexe anu masua noxi'a ta mitema la'oluxa'a alavua ne Iutaia.”

23 Aloxo ne, la sou ane'i me'a misosovosou voxosi'a sou utotomu no kakao ulai uxali no 'olovoxo ne ane'i tavu'alo milai mine'e noxou Paulo no tani sou anu mulamanalixa'a no anu 'ilixu sou saxisaxila'u noxou Lataua, mo anu mumasaxa lexe mulapune'i ine'e noxou Iesu no anu vaivaikala muxolu no anu lapuloto noxou Mosesi xe lavuku noxi'a ta mitema sou palomatana. 24 La sou se'i noxi'a ne mimuxaxu tane'i no anu a'alo noxou xe se'i ne imuxaxu tane'i uasi. 25 Aloxo ne la sou ane'i miavuti sou mi'otosou anaxa'a mo imulaxu xavutalai'a vilesisi uasi mo mi'ume milivu. La sou Paulo muvikalane'i no anu vaikala vile aloxo 'o, “Uleenu Tavuna muxolu noxou itema sou palomatana Aisaia la muvikalane'i ta xaixasinge no anu vaikala manina vile aloxo 'o,

26 ✧ ‘Nalai noxi'a ta mitema ane ne, mo navikalane'i lexe
mii e ilolomusou ne umomomo sou ilavusou
uasi.

Mo mii e imaisou ne umomomo sou itongonu uasi.

²⁷ Xo ta mitema ne mitatusou opone'i mo sangali'a kalumo ne mutomutomu xe ie'i ne seleveenu mukalu la imalei uasi. Loxo 'o io ie'i laixe xe imalei mo sangali'a laixe sou ilomusou vaikala xe ilavusou vaikala laaxu la ixiunu opone'i la sou eni apamauline'i.'

²⁸ Aloxo ne la sou, eni amasaxainge sou lexe ngalavusou lexe vaikala ane Lataua upamaulinenge la Anu mulosi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi la ane'i ilomusou." ²⁹*

³⁰ Xe no mine anu muxolu tauu lele'e ta tamei lai ne, la muxolu no anu taasou vile e sou ulotonu utotomu. La anu mu'osasi sou umasaxai'a lexe ane'i ine'e no tani noxou. ³¹ Xe anu muavuti la muvikalane'i mo u'ume uasi. Anu mua'aloi'a no anu saxisaxila'u noxou Lataua mo mulosi'eixu lavulavu sou Tila Iesu Kalisito mo itema vile sou utaluxu uasi.

---

* **28:29:** Ili'i no mine anu muvikalala aloxo ne, la ane'i ta Iutaia anaxa'a muteloi'a ngatongato'o toxoxa'a manina.

Vaikala Noxou Lataua
The New Testament plus Genesis and Jonah in the Ata
language of West New Britain, Papua New Guinea
Buk Stat, Jona, na Nupela Testamen long tokples
Pele-Ata long Niugini

Copyright © 2009 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Pele-Ata

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

4bfa18b4-9930-59a7-95c7-466b1629bee3